Jyväskylän yliopiston julkaisuarkisto
Jyväskylä University Digital Archive

UNIVERSITY OF JYVÄSKYLÄ

This is an electronic reprint of the original article.
This reprint *may differ* from the original in pagination and typographic detail.

Author(s): Husso, Marita; Mänttäri-van der Kuip, Maija; Mäntysaari, Mikko; Kotiranta, Tuija

Title: Väkivaltatyö Itä-Suomessa : Väistö-hankkeen arviointi

Year: 2015

Version:

Please cite the original version:

Husso, M., Mänttäri-van der Kuip, M., Mäntysaari, M., & Kotiranta, T. (2015). Väkivaltatyö Itä-Suomessa : Väistö-hankkeen arviointi. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (THL). Työpaperi / Terveyden ja hyvinvoinnin laitos, 30/2015. http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-302-554-7

All material supplied via JYX is protected by copyright and other intellectual property rights, and duplication or sale of all or part of any of the repository collections is not permitted, except that material may be duplicated by you for your research use or educational purposes in electronic or print form. You must obtain permission for any other use. Electronic or print copies may not be offered, whether for sale or otherwise to anyone who is not an authorised user.

Väkivaltatyö Itä-Suomessa

Väistö-hankkeen arviointi

Väkivaltatyö Itä-Suomessa

Väistö-hankkeen arviointi

Marita Husso, Maija Mänttäri-van der Kuip, Mikko Mäntysaari, Tuija Kotiranta
Jyväskylän yliopisto

Väkivaltatyö Itä-Suomessa. Väistö-hankkeen arviointi

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO
Sosiaalityön yksikkö Yhteiskunta-
tieteiden ja filosofian laitos, PL 35
40014 Jyväskylän yliopisto

© kirjoittajat

KUVIOT

KUVIO 1 Väistö-hankkeen organisaatiomalli (Sopimus hankkeen hallinnoimisesta ja organisoimisesta) 15
KUVIO 2 Avainprosessit (Husso 2004, 45; Ritsilä & Haukka 2003, 11 pohjalta) 61

TAULUKOT

TAULUKKO 1 Kyselyaineiston kuvaus (n=407) 20
TAULUKKO 2 Koulutukset, joihin vastaajat osallistuneet aikavälillä 2014–2015 (n=344) 26
TAULUKKO 3 Koulutuksiin osallistuneiden vastaajien arvio hankkeen tarjoaman koulutuksen hyödyistä (n=319) 27
TAULUKKO 4 Koulutuksiin osallistuneiden vastaajien kokemat muutokset heidän väkivaltatyöhön liittyvässä osaamisessa, suhteelliset osuudet (%) ja keskiarvo (n=323–331) 29
TAULUKKO 5 Koulutuksiin osallistuneiden vastaajien kokemat muutokset lasten kanssa työskentelyyn liittyvässä väkivaltatyön osaamisessa (n=323–331) 30
TAULUKKO 6 Lähisuhde- ja perheväkivallan kysymiseen tarkoitettujen työvälineiden käyttö vastaajien keskuudessa eri hankealueittain tarkasteltuna, suhteelliset osuudet (%) 36
TAULUKKO 7 Väistön tarjoamien palveluiden käyttö vastaajien keskuudessa, suhteelliset osuudet (%) sekä tyytyväisten osuus palveluiden käyttäjistä 39
TAULUKKO 8 Työntekijöiden arvioi hankkeen onnistumisessa seuraavien toimintojen osalta kouluarvosanalla (4–10) arvioituna. 49

SISÄLLYS

KUVIOT JA TAULUKOT

JOHDANTO 7
VÄISTÖ-HANKE 10
Väistö-hankkeen kuvaus 10
Lähisuhde- ja perheväkivallan ehkäisytyö Itä-Suomessa ennen Väistö-hanketta 11
Väistö-hankkeen tavoitteet ja keinot niiden saavuttamiseksi 12
Hankeorganisaatio, hankehenkilöstö sekä yhteistyötahot 14
Väkivaltatyön hankeperhe 16
VÄISTÖN ARVIOINTITUTKIMUS 18
Arvioinnissa käytetyt aineistot 19
Hankkeen keräämä tieto ja materiaali 19
Haastatteluaineistot 19
Kyselyaineistot 20
VÄISTÖ-HANKKEEN TOIMINTATAVAT JA NIIDEN VAIKUTUKSET 22
MARAK-toiminta 22
Ammattilaisten kouluttaminen 24
Koulutuksien järjestäminen hanke-alueella 24
Koulutuksiin osallistuminen 25
Koulutuksen hyödyt ja vahvuudet 26
Koulutus ja lähisuhdeväkivallan tunnistaminen sekä puheeksi ottaminen 28
Väkivaltatyön erityiskysymysten huomioiminen Väistön koulutuksissa 29
Erot hankealueiden välillä koulutuksen hyötyjen suhteen 31
Koulutusten sisällön arviointi 31
Koulutustavoitteessa onnistuminen (hankkeen näkökulmasta) 34
Perhe- ja lähisuhdeväkivalta-seulojen käyttöönotto 35
Tyytyväisyys hankkeen tarjoamiin palveluihin 38
Haja-asutusalueen turvakotimalli ja teknologiakokeilut 40
Keskusturvakotimalli haja-asutusalueen ratkaisuna 41
Teknologian käyttö sekä etäpalveluiden kehittäminen harvaan asutulla alueella 42
Väistön yhteistyö eri toimijoiden kanssa 43
Yhteistyö hankeperheessä 43

Kokemusasiantuntijoiden käyttö ... 44
Yhteistyö alueen sosiaali- ja terveyspalveluiden hallinnon edustajien kanssa ... 44
Tiedotus ... 46
Hanke-alueella työskentelevien sekä esimiesten arvio hankkeen onnistumisesta ... 48
HANKKEEN TAVOITTEIDEN TOTEUTUMISEN ARVIOINTI ... 50
Tavoite1: Yhteisen toimintamallin luominen väkivaltatyölle ... 50
Tavoite 2: Haja-asutusalueen turvakotimallin luominen ... 51
Tavoite 3: Perhe- ja lähisuhdeväkivallan osaamiskeskustoiminnan suunnitteleminen ja käynnistäminen ... 52
Käytäntöön juurruttaminen ... 55
YHTEENVETO ... 57
TOIMENPIDE- JA KEHITTÄMISSUOSITUKSET ... 60
Tiedon ja osaamisen välittäminen yksilöiden ja organisaatioiden välillä ... 61
Tiedon ja osaamisen siirtäminen käytäntöön ... 62

KIRJALLISUUS

LIITTEET

JOHDANTO

Lähisuhdeväkivalta on Suomessa vakava yhteiskunnallinen ja kansanterveydellinen ongelma. Lähisuhdeväkivallan osapuolille tarjottavien palveluiden kehittäminen on ollut useiden eri hallitusten keskeisenä tavoitteena. Selvitysten mukaan palvelutarjonta on kuitenkin edelleen laadultaan hyvin vaihtelevaa ja palveluiden saatavuudessa on alueellisia eroja. Erityisesti pienissä kunnissa ja hajaasutusalueilla palveluista on pulaa ja isoissa kaupungeissa kysyntä palveluista suuri, jolloin palveluihin pääsyä voi joutua odottamaan pitkään. Myös järjestöjen tuottamat palvelut ovat hajanaisia, eikä matalan kynnyksen palveluja ole kaikkialla tarjolla. (Mäkeläinen ym. 2012.)

Vaikka väkivallan määrä ja sen mukanaan tuomat ongelmat ovat jo pitkään olleet tiedossa, väkivalta on tunnustettu Suomessa suhteellisen myöhään sosiaaliseksi ongelmaksi ja ihmisoikeusloukkaukseksi, johon hyvinvointivaltion on vastattava. Hallitusohjelmiin kirjattu ja poliittista sitoutumista edellyttävä kansallisen tason toiminta väkivallan vähentämiseksi alkoi Suomessa vasta 1990-luvulla. Tällöinkin hyvinvointivaltion poliittisia toimijoita sitouttava huoli väkivallasta syntyi vastauksena kansainvälisen poliittisen kentän sopimuksiin ja toimenpideohjelmiin, joista tärkeimmät ovat YK:n CEDAW-sopimuksen ratifiointi ja Pekingin julistus (Pehkonen 2003). Tämä selittää osaltaan sitä, että väkivaltatyö on ollut Suomessa suurelta osin ulkoistettua. Alan keskeisiä toimijoita ovat olleet Ensi- ja turvakotien liitto sekä projektirahoituksella toimivat järjestöt. Suomi on siten eronnut muista Pohjoismaista erityisesti väkivallan uhreille tarjottujen palvelujen julkisen rahoituksen ja institutionalisoitumisen suhteen. (Amnesty International 2007; Ronkainen 2008).

Vuonna 2015 tilanne on lainsäädännön osalta muuttunut. Euroopan neuvoston yleissopimus eli niin sanottu Istanbulin sopimus tuli Suomessa voimaan elokuussa 2015. Lisäksi sosiaalihuoltolain uudistuksen myötä kunnilla on velvollisuus tarjota palveluita myös lähisuhdeväkivaltaa kohdanneille, ja turvakotien rahoitus on siirtynyt valtiolle. Vuonna 2014 hyväksytty sosiaalihuoltolaki (1301/2014) määrittelee ensimmäisen kerran (11 § 5 mom.) lähisuhde- ja perheväkivallan tilanteeksi, jossa sosiaalipalveluja on järjestettävä. Tämä asettaa kunnat ja maakunnat uuteen tilanteeseen suhteessa lähisuhdeväkivallan koh-

taamiseen ja väkivaltatyöhön. Lähisuhdeväkivaltaan puuttumiseen on siten sekä oikeutus että velvollisuus.

Tilastojen mukaan yleinen henkirikosluku on Suomessa kolminkertainen muihin Pohjoismaihin verrattuna ja kaksinkertainen Länsi-Eurooppaan nähden (Kivivuori ym. 2007). Erityisen yleisiä väkivallan muotoja Suomessa näyttäisivät olevan vakava väkivalta ja läheisissä suhteissa tapahtuva väkivalta (Ronkainen 2008). Ne ovat seurauksiltaan traumatisoivia ja syrjäyttäviä sekä usein pitkäkestoisia. Johanna Niemi-Kiesiläinen (2004) on verrannut henkirikoslukuja kotihälytysten määrään ja poliisille tehtyihin ilmoituksiin Suomessa, Ruotsissa ja Yhdysvalloissa. Hänen mukaansa ensisijainen ongelma Suomessa ei ole väkivallan määrä vaan se, että väkivaltaan ei puututa. Tästä seuraa korkeita kuolleisuuslukuja, moninaisia terveydellisiä ongelmia ja pitkään jatkuvia väkivaltakierteitä.

Sekä suomalaiset että kansainväliset tutkimukset osoittavat, että apua väkivallan aiheuttamiin vammoihin sekä väkivaltaan liittyviin ongelmiin ja oireisiin haetaan pääasiassa sosiaali- ja terveydenhuollosta. Lähisuhdeväkivalta aiheuttaa psyykkistä ja fyysistä sairastamista sekä inhimillistä kärsimystä, ja siitä aiheutuu terveydenhoito- ja sosiaalipalvelujärjestelmälle huomattavia kustannuksia. (Bacchus ym. 2003; Campbell 2002; Heiskanen & Piispa 2002; Husso 2003; Leppäkoski 2007; Lutz 2005; Macy ym. 2011; Ronkainen 2008).

Vaikka sosiaali- ja terveysala voisi periaatteessa olla avainasemassa lähisuhdeväkivallan uhrien tunnistamisessa ja heidän auttamisessaan, väkivaltaan puuttuminen on ollut käytännössä vähäistä. Tutkimusten mukaan sosiaali- ja terveysalan ammattilaiset eivät kysy asiakkailta väkivallasta riittävästi eivätkä tunnista väkivaltaa niissäkään tapauksissa, joissa fyysisen väkivallan merkit ovat selkeästi nähtävissä. (Krug ym. 2002; Bacchus ym. 2003; Husso ym. 2012, 2014; Lavis ym. 2005; Piispa ym. 2006; Leppäkoski 2007; Robinson & Spilsbury 2008; Virkki ym. 2011). Lähisuhdeväkivaltaa koskevat käsitykset ja asenteet ovat merkittävä väkivaltaan puuttumisen este. Tilanteen muuttaminen edellyttää siten työntekijöiden väkivalta-ilmiön tuntemuksen lisäämistä, väkivallan tunnistamisen ja kohtaamisen valmiuksia sekä palvelujen ja palvelujärjestelmän kehittämistä (Husso ym. 2012 ja 2014; Hatters Friedman & Loue 2007; Maiuro ym. 2000; Taket ym. 2003; Warshaw 1997).

Väistö-hanke

Väkivaltatyön käytännön toimintatapojen kehittäminen Itä-Suomessa eli Väistö-hanke kuuluu sosiaali- ja terveysministeriön rahoittamaan Sosiaali- ja terveydenhuollon kansalliseen kehittämisohjelmaan (KASTE 2012–2015). KASTE-ohjelman yhtenä tavoitteena on vähentää lähisuhde- ja perheväkivaltaa sekä lisätä osaamista väkivallan ehkäisemiseksi. Ohjelmassa toimenpiteeksi on määritelty lähisuhdeväkivallan ehkäisytyön toimintamallin käyttöönotto, joka huomioi sosiaali- ja terveysministeriön antamat suositukset. Lisäksi KASTE-ohjelmassa painotetaan rakenteiden ja osaamisen vahvistamista väkivallan ehkäisemiseksi. (STM 2012, 18–21.) Väistö-hankkeen tavoitteena onkin ollut rakenteiden ja osaamisen vahvistaminen perhe- ja lähisuhdeväkivallan ehkäisemiseksi sekä ongelmiin puuttumiseksi. Hanke on toteutettu vuosina 2014–2015

(1.1.2014–31.10.2015) kahtena alueellisena osakokonaisuutena ja hankkeen hallinnoinnista on vastannut Joensuun kaupunki. Hankkeessa on pyritty luomaan Pohjois-Karjalan ja Etelä-Savon alueelle yhtenäinen lähisuhdeväkivallan tunnistamisen, puuttumisen, arvioinnin ja ohjaamisen toimintamalli sosiaali- ja terveysministeriön suositukset huomioiden. Lisäksi hankkeen tavoitteena on ollut kehittää hankealueelle uudenlaista haja-asutusalueelle sopivaa turvakotimallia sekä käynnistää alueella väkivaltatyön osaamiskeskustoiminta.

Hankkeen arvioinnin toteutuksesta on vastannut Jyväskylän yliopiston yhteiskuntatieteiden ja filosofian laitoksen sosiaalityön yksikössä toimiva työryhmä, johon kuuluvat vastuullisena tutkijana professori Mikko Mäntysaari sekä tutkijoina yliopistonlehtori, YTT, dosentti Marita Husso, yliopistonopettaja YTT Maija Mänttäri-van der Kuip sekä yliopistonlehtori YTT, dosentti Tuija Kotiranta. Hankkeen arviointi on kohdistunut siihen, miten Väistö-hanke on saavuttanut sille asetetut tavoitteet. Hankkeen tavoitteiden saavuttamista on arvioitu laadullisen ja määrällisen tutkimuksen keinoin sekä hyödyntäen Väistö-hankkeessa kerättyjä materiaaleja.

Laajan arviointitutkimuksen toteuttaminen on edellyttänyt Väistö-hankkeen työntekijöiden aktiivista yhteistyötä. Arvioinnin toteuttajien haastattelupyyntöihin vastaaminen ja hyvin laajan asiakirja-aineiston kerääminen arvioijille kiireisessä hanketyön arjessa ei ole helppoa, eikä varmaan aina edes miellyttävää. Väistön työntekijät ovat toteuttaneet toiveemme iloisesti ja rohkeasti. Kiitos siitä. Kiitos myös Väistön keskeisten yhteistyökumppaneiden, erityisesti Saumurin, Oravan ja VIOLAn työntekijöille aktiivisesta osallistumisesta fokusryhmähaastatteluihin. Ääni- ja kuvatallenteiden litteroinnista vastasi Joni Pietiläinen. Esitämme lämpimät kiitokset myös hänelle. Tutkimusraportin viimeistelyssä suurena apuna on ollut Anu Karhinen-Soppi. Kiitos siitä.

VÄISTÖ-HANKE

Väistö-hankkeen kuvaus

Väistö- eli Väkivaltatyön käytännön toimintatapojen kehittäminen Itä-Suomessa -hanke on kaksivuotinen hanke, joka toteutetaan vuosina 2014 ja 2015. Hankkeelle on myönnetty KASTE-rahoitusta 654 000 euroa ja sen kokonaisbudjetti on yhteensä 860 000 euroa.

Väistö-hankkeen tavoitteena on vahvistaa perhe- ja lähisuhdeväkivallan ehkäisyn ja ongelmiin puuttumisen rakenteita ja osaamista. Hanketta hallinnoi Joensuun kaupunki, joka on tehnyt Mikkelin kaupungin kanssa sopimuksen hankkeen hallinnoimisesta ja organisoimisesta. Hanketta on hallinnoitu yhtenä kokonaisuutena, mutta se on toteutettu kahtena osakokonaisuutena, joista ensimmäinen on toteutettu Pohjois-Karjalan alueella ja toinen Etelä-Savon alueella. Pohjois-Karjalan osakokonaisuudessa on mukana kaikki maakunnan kunnat (Ilomantsi, Joensuu[1], Juuka, Kontiolahti, Outokumpu, Liperi, Polvijärvi, Kitee, Rääkkylä, Tohmajärvi, Lieksa, Nurmes, Valtimo) sekä Heinävesi ja Etelä-Savon osakokonaisuudessa on mukana Mikkelin seudun sosiaali- ja terveystoimen kunnat (Mikkeli, Hirvensalmi, Puumala, Pertunmaa, Kangasniemi, Mäntyharju) sekä Pieksämäki ja Savonlinna.[2] Hankkeessa ovat siis mukana Pohjois-Karjalan ja Etelä-Savon merkittävimmät kunnat ja kaupungit.

---

[1] Joensuun kaupunki, Kontiolahden kunta ja Outokummun kaupunki ovat sopineet yhteistoimintasopimuksessa, että niiden järjestämisvastuulle säädetyt terveydenhuollon ja sosiaalihuollon tehtävät erikoissairaanhoito mukaan lukien annetaan Joensuun kaupungin hoidettavaksi.

[2] Savonlinna liittyi hankkeeseen mukaan hankepäätöksen varmistumisen jälkeen.

Lähisuhde- ja perheväkivallan ehkäisytyö Itä-Suomessa ennen Väistö-hanketta

Itä-Suomen sosiaalialan osaamiskeskus (ISO) on selvittänyt vuonna 2012 Itä-Suomen lähisuhde- ja perheväkivallan ehkäisytyön tilannetta sekä alueen koulutus- ja kehittämistarpeita ennen Väistö-hankkeen käynnistämistä. Selvityksessä korostui, että myönteisestä kehityksestä huolimatta Itä-Suomen kuntien välillä on varsin suuria eroja väkivallan ehkäisytyön suhteen. Selvityksen mukaan väkivaltatyön lähisuhde- ja perheväkivallan toimintamalli puuttui osasta alueen kunnista. Lisäksi strateginen ohjaus ja suunnittelu oli selvityksen mukaan useissa kunnissa jäsentymätöntä ja vastuu väkivallan ehkäisytyöstä oli riittämättömästi määritelty. Palveluita leimasi paikoin pirstaleisuus ja erityisesti erikoistuneissa palveluissa oli puutteita. (Väyrynen & Jämsén 2012). Erityisen huolestuttavana selvityksessä pidettiin turvakotipalvelujen heikkoa saatavuutta, josta myös Yhdistyneet kansakunnat (2008) on moittinut Suomea. Samaten puutteita oli väkivaltaa käyttäville henkilöille tarjottavissa palveluissa – palveluun ohjautumista leimasi sattumanvaraisuus (Väyrynen & Jämsén 2012).

Jo ennen Väistö-hankkeen käynnistymistä on Itä-Suomessa kehitetty väkivaltatyötä sekä toteutettu erinäisiä lähisuhdeväkivaltaan liittyviä hankkeita (ks. Väyrynen ja Jämsén 2012, 6-8). Muun muassa vuosina 1998–2002 alueella on toteutettu Naisiin kohdistuvan väkivallan ehkäisy-hanke, jota seurasi vuosina 2004–2007 Lähisuhde- ja perheväkivallan ehkäisyhanke. Se toteutettiin osana sosiaali- ja terveysministeriön käynnistämää sosiaalialan kehittämishanketta. Lisäksi VIOLA - väkivallasta vapaaksi ry:llä on ollut alueella väkivaltatyöhön liittyviä projekteja. (Väyrynen & Jämsén 2012, 6–7). ISO:n selvityksessä päädytäänkin toteamaan, että vaikka väkivaltatyö on kehittynyt eri hankkeiden avulla ja väkivaltatyössä on menty eteenpäin, alueella tarvitaan "pysyviä rakenteellisia muutoksia ja hyvien käytäntöjen todellista juurtumista käytäntöön" (Väyrynen & Jämsén 2012, 35).

Edellä mainittujen kehittämishankkeiden lisäksi alueella toimii väkivallan ehkäisemiseen ja väkivaltatyön kehittämiseen liittyviä työryhmiä. Itä-Suomen aluehallintovirasto on asettanut alueelle Itä-Suomen sisäisen turvallisuuden työryhmän, jonka tehtävänä on sisäisen turvallisuuden ohjelman alueellinen suunnittelu ja täytäntöönpano alueella. Yhtenä tavoitteena on väkivallan ja sen uhkan vähentäminen sekä perhesurmien ennaltaehkäisy (Sisäasiainministeriö 2012). Lisäksi Itä-Suomen alueelle on asetettu lähisuhde- ja perheväkivallan maakunnalliset ehkäisytyöryhmät, joiden tehtäväksi on määritelty asiantuntijana toimiminen lähisuhde- ja perheväkivallan ehkäisytyön sekä palvelujen kehittämisessä. Niin Pohjois-Karjalassa kuin Etelä-Savossakin on toiminut oma ehkäisytyöryhmä (Väyrynen & Jämsén 2012, 7; Väistö-suunnitelma, 33).

Kehittämistyö on myös kantanut hedelmää Itä-Suomen alueella, sillä haasteista huolimatta Itä-Suomessa on ISO:n selvityksen mukaan onnistuttu lisäämään henkilöstön ammatillisia valmiuksia. Alueen kunnat, hankkeet sekä järjestöt ovat kouluttaneet alueen ammattilaisia laaja-alaisesti. Selvityksen mukaan alueen ammattilaisista suurin osa kokikin omaavansa tyydyttävät tai hyvät vä-

kivallan tunnistamiseen sekä puheeksiottoon liittyvät valmiudet, joskin valmiuksissa oli vaihtelua ammattilaisten kesken. (Väyrynen & Jämsén 2012, 29.)

Etelä-Savossa ja Pohjois-Karjalassa on väkivaltatyötä kuitenkin kehitetty hieman eri lähtökohdista ja eri tavoin. Etelä-Savon hankealueella lähisuhdeväkivaltatyötä on tehty ennen Väistö-hankkeen alkamista varsin järjestövetoisesti. Mikkelissä toimivalla Ensi- ja turvakotien liittoon kuuluvalla VIOLA - väkivallasta vapaaksi yhdistyksellä on ollut alueella tehtävässä lähisuhdeväkivaltatyössä merkittävä rooli ja julkisella sektorilla väkivaltatyön kehittäminen on jäänyt vähäisempään asemaan. (Hankesuunnitelma, 7–8). Toisin kuin Etelä-Savossa, Pohjois-Karjalan alueella ei ole ollut yhtä vahvaa lähisuhdeväkivaltatyön järjestötoimijaa ja väkivaltatyötä on kehitetty alueella eri hankkeiden avulla ja kuntakohtaisesti (Hankesuunnitelma, 5).

Väistö-hanketta on valmisteltu Pohjois-Karjalan alueella Joensuun sosiaali- ja terveyspalveluissa Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen rahoittaman väkivallan ehkäisytyön hankkeen myötä. Hanke päättyi loppuvuodesta 2013. Hankkeen yhtenä painopisteenä oli KASTE-hankkeen tarpeiden kartoitus ja suunnittelu, johon myös ISO:n laatima selvitys liittyi. Nämä ovatkin olleet tärkeässä roolissa Väistö-hanketta suunniteltaessa ja Väistö on pyrkinyt vastaamaan esille nousseeseen haasteeseen, joka on koskenut tarvetta itäsuomalaiseen tai maakunnalliseen väkivallan ehkäisytyön koordinointiin (Hankesuunnitelma, 16,18).

Väistö-hankkeen tavoitteet ja keinot niiden saavuttamiseksi

Väistö-hankeen tarkoitukseksi on hankesuunnitelmassa määritelty Itä-Suomen kuntien väkivaltatyön vahvistaminen. Hankkeelle on asetettu suunnitelmassa kolme päätavoitetta:

1. Luoda hankealueen kunnille yhtenäinen perhe- ja lähisuhdeväkivallan tunnistamisen, avuntarpeen arvioinnin ja palveluohjauksen malli
2. Luoda hankealueen maakuntiin haja-asutusalueen turvakotimalli sekä ottaa malli käyttöön hankeaikana
3. Käynnistää hankealueella perhe- ja lähisuhdeväkivallan palvelu/osaamiskeskustoiminta

Alueen ammattilaisten kouluttaminen on nähty hankkeessa keskeisenä keinona, jolla ensimmäinen päätavoite voidaan saavuttaa. Niinpä hankkeessa koulutettiin mukana olevien kuntien sosiaali- ja terveyspalveluiden sekä muiden lasten ja perheiden kanssa työskentelevien hallintokuntien työntekijät sekä viranhaltijat tunnistamaan perhe- ja lähisuhdeväkivaltaa sekä puuttumaan siihen. Lisäksi tärkeäksi keinoksi määriteltiin hankesuunnitelmassa perhe- ja lähisuhdeväkivaltaseulojen käyttöönotto hankealueen kunnissa ja myös tähän tavoitteeseen hankesuunnitelmassa on määritelty päästävän henkilökuntaa kouluttamalla. Hankkeen odotetuiksi vaikutuksiksi on hankesuunnitelmassa tältä osin kirjattu, että työntekijät tunnistavat perhe- ja lähisuhdeväkivaltaa ja osaavat puuttua siihen. Lisäksi työntekijät osaavat auttaa väkivallan uhreja sekä osaavat tarvittaessa ohjata uhrit asianmukaisiin erityspalveluihin. Ajatuksena on, että

lähisuhdeväkivallan uhrien avunsaantimahdollisuudet parantuvat työntekijöiden osaamisen lisääntymisen, palveluohjauksen mallin selkiytymisen sekä erityispalveluiden saatavuuden parantumisen myötä. (katso Hankesuunnitelma, 35–36).

Hankkeen toinen päätavoite eli haja-asutusalueen turvakotimallin luominen ja käyttöönotto on hankesuunnitelmassa perusteltu nykyisen turvakotimallin riittämättömyydellä. Pohjois-Karjalassa ja Etelä-Savossa välimatkat ovat pitkiä ja alueet ovat harvaan asuttuja. Turvakotipalvelut ovat usein etäällä asiakkaasta. Ennen rahoitusuudistusta Pohjois-Karjalassa oli kaksi turvakotia, joista toinen on Joensuun kaupungin ylläpitämä ja sijaitsee Joensuussa ja toinen oli yksityinen, joka sijaitsi maakunnan eteläosassa. Etelä-Savon alueella on ollut vain yksi yksityinen, Pieksämäellä sijaitseva turvakoti, kunnes keväällä 2015 Mikkelissä avasi ovensa alueen toinen turvakoti, Mikkelin seudun sosiaali- ja terveystoimen turvakoti. Molemmat yksityiset turvakodit kuitenkin lopettivat toimintansa rahoitusuudistuksen myötä.

Turvakodin avopalveluiden, kuten tuetun asumisen voimakas kehittäminen yhteistyössä kuntien kanssa sekä turvakotipaikkojen lukumäärän saaminen vastaamaan maakunnan todellista tarvetta on määritelty hankesuunnitelmassa toimenpiteiksi, joilla tavoitellaan haja-asutusalueen turvakotimallin luomista sekä mallin käyttöönottoa. Odotetuiksi vaikutuksiksi on määritelty, että perhe- ja lähisuhdeväkivallan uhrit saavat nykyistä paremmin omaan tilanteeseensa sopivan palveluratkaisun joko turvakodilta tai turvakodin avopalveluina järjestettävästä tuetusta asumisesta.

Hankkeen kolmas päätavoite eli perhe- ja lähisuhdeväkivallan osaamiskeskustoiminnan suunnitteleminen ja käynnistäminen hankealueella on hankesuunnitelmassa aiottu toteuttaa luomalla osaamiskeskusmallit ja vertailemalla niitä hankealueella. Odotetuiksi vaikutuksiksi on määritelty toimivat väkivaltatyön osaamis- tai palvelukeskukset alueella, jotka tukevat toinen toisiaan. Osaamiskeskus koordinoisi viranomaisyhteistyötä ja tarjoaisi erityisosaamista lähisuhdeväkivaltaan liittyviin kysymyksiin.

Vaikka Väistö-hankkeelle on määritelty yhteiset ja jaetut tavoitteet, ovat keinot näiden tavoitteiden saavuttamisessa eronneet Pohjois-Karjalan ja Etelä-Savon hankealueilla toisistaan. Tämän voi nähdä johtuvan muun muassa hankealueiden väkivaltatyön toimintaympäristön, toimintakulttuurien ja -tapojen eroista.

Pohjois-Karjalan alueella hankkeen tavoitteita kohti on pyritty keskitetyllä mallilla. Hanke-alueella on työskennellyt hankkeen kaksi kehittäjätyöntekijää, joihin alueen asiakkaat ovat voineet olla suoraan yhteydessä. Lisäksi alueen ammattilaiset ovat voineet tarvittaessa konsultoida väkivaltatyöntekijöitä lähisuhdeväkivaltaan liittyvissä kysymyksissä sekä pyytää heitä työparikseen asiakkaan tilanteen selvittämiseksi. Hankealueen ammattilaiset on pyritty kouluttamaan lähisuhdeväkivallan tunnistamiseen sekä puheeksiottoon. Hankkeen tarjoamat palvelut ovat olleet alueella maksuttomia. Lisäksi koko hankealue on ollut moniammatillisen riskinarviointi- eli MARAK-työskentelyn piirissä vuodesta 2014 saakka ja Väistö on koordinoinut alueen MARAK-toimintaa. MARAK-ryhmiä on ollut yhteensä kolme.

Etelä-Savossa hankkeen tavoitteita kohti on pyritty puolestaan hajautetulla avainhenkilömallilla. Sen lisäksi, että alueen ammattilaiset on pyritty kouluttamaan lähisuhdeväkivallan tunnistamiseen ja puheeksiottoon, alueelle on pyritty luomaan avainhenkilöverkosto. Avainhenkilömallin ideana on, että hankkeen kouluttamat avainhenkilöt vastaavat väkivaltatyön koordinoinnista omassa hallintokunnassa tai yksikössä ja vastuu väkivaltatyön koordinoinnista kirjataan virkarakenteeseen. Avainhenkilöille on siis varattu ajallinen resurssi väkivaltatyön tekemiseen. Asiakkaat ohjautuvat avainhenkilöille perustyössä tehtävien seulojen hälyttäessä ja avainhenkilö ohjaa tarvittaessa asiakkaat asianmukaisten palveluiden piiriin. (Väliraportti.) Hankkeen aikana Mikkelin seutu, Savonlinna ja Pieksämäki on saatu mukaan MARAK-toimintaan. Etelä-Savon alueelle on perustettu kaksi uutta MARAK-ryhmää syksyn 2014 aikana.

Hankeorganisaatio, hankehenkilöstö sekä yhteistyötahot

Väistö-hanke on toteutettu kahdesta osahankkeesta muodostuvana kokonaisuutena. Hankkeen hallinnointi- ja koordinointivastuu on ollut Joensuun kaupungilla ja hanke on toiminut Joensuun kaupungin sosiaali- ja terveyspalvelukeskuksen hanketoiminnan alaisuudessa. Väistö-hankkeen Pohjois-Karjalan osakokonaisuudesta on vastannut Joensuun kaupunki ja Mikkelin kaupunki puolestaan Etelä-Savon osa-kokonaisuudesta. Hankkeen projektipäällikkö Hanna Myllylä on ohjannut ja johtanut koko hanketta Joensuusta käsin (1.1.2014 lähtien). Projektipäällikön työpanoksesta 30 % on mennyt Etelä-Savoon ja 70 % Pohjois-Karjalaan. Kehittäjäsosiaalityöntekijä Olli Humalamäki on toiminut hankkeen Etelä-Savon alueen vastuutyöntekijänä. Hankkeen molemmilla osakokonaisuuksilla on ollut omat Väistö-työryhmänsä, jotka ovat tehneet keskenään yhteistyötä.

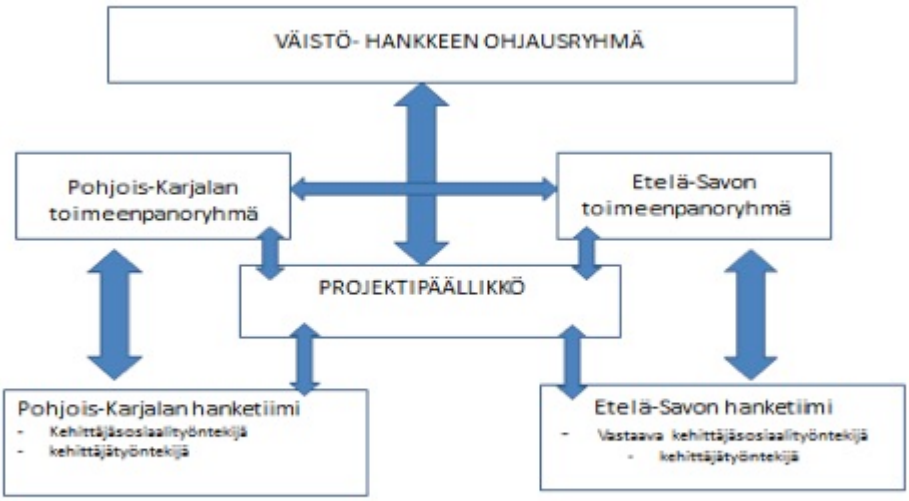

KUVIO 1 Väistö-hankkeen organisaatiomalli (Sopimus hankkeen hallinnoimisesta ja organisoimisesta)[3]

Hanna Myllylä on toiminut Väistö-hankkeen kokopäiväisenä projektipäällikkönä. Hankkeen projektipäällikön tehtäviin on kuulunut hankkeen työsuunnitelmien laatiminen yhdessä hanketyöntekijöiden kanssa, hankkeen kokonaisvaltaisesta etenemisestä ja hankkeen seurannasta vastaaminen sekä hankkeen arvioinnin järjestäminen ja hankekokonaisuuden raportointi. Lisäksi toimenkuvaan on kuulunut yhteydenpito valtakunnallisiin toimijoihin sekä tiedottaminen alueen asukkaille ja viranomaisille. Projektipäällikkö on pyrkinyt koordinoimaan perhe- ja lähisuhdeväkivallan vastaisen työn rakenteiden kehittymistä ja laajenemista hanke-alueella.

Pohjois-Karjalan hankealueella on työskennellyt kaksi kokoaikaista hanketyöntekijää: kehittäjäsosiaalityöntekijä Maria Styr sekä kehittäjätyöntekijä Mika Kivelä (17.3.2014 alkaen). Etelä-Savon hankealueella on työskennellyt vastaavan kehittäjäsosiaalityöntekijän lisäksi kaksi osa-aikaista hanketyöntekijää, joista kehittäjätyöntekijä Heini Leskinen on työskennellyt Savonlinnassa (28.4.2014 alkaen) ja kehittäjätyöntekijä Pauli Rytkönen Pieksämäellä (1.8.2014 alkaen). Lisäksi Mikkelissä ja Joensuussa on työskennellyt osa-aikainen sihteeri hankkeen tehtävissä. Huomattavaa on, että Etelä-Savon hankehenkilöstö on aloittanut työnsä myöhemmin kuin Pohjois-Karjalan hankehenkilöstö.

Pohjois-Karjalan hankealueella projektipäällikön ja hankehenkilöstön esimiehenä on toiminut sosiaali- ja terveyspalvelukeskuksen kehittämispäällikkö Annamari Savela. Etelä-Savon hankealueella esimiehenä on puolestaan toiminut Mikkelin seudun sosiaali- ja terveystoimen perhepalveluiden johtaja Johanna Will-Orava. Hankkeen henkilöstö on muodostanut hanketiimin, jonka ta-

[3] Etelä-Savossa ei kuitenkaan ole toiminut omaa toimeenpanoryhmää.

paamisten organisoinnista on vastannut hankkeen projektipäällikkö Hanna Myllylä. Hanketiimi on tavannut toiminnan aikana säännöllisesti ja pitkien välimatkojen sekä kustannustehokkuuden vuoksi hanketiimin tapaamiset on järjestetty pääsääntöisesti kahden viikon välein videoneuvotteluina.

Koko hankealueen yhteisessä ohjausryhmässä on ollut edustettuna kuntasektorin sosiaali- ja terveyspalvelut, Terveyden ja hyvinvoinnin laitos, Itä-Suomen poliisilaitos, kolmas sektori (VIOLA ry. ja Rikosuhripäivystys) sekä erikoissairaanhoito. Lisäksi ohjausryhmän kokouksiin on kutsuttu myös sosiaali- ja terveysministeriön nimeämä hankkeen valvoja, Itä- ja Keski-Suomen KASTE -ohjelmapäällikkö sekä Joensuun kunnan sosiaali- ja terveyspalvelukeskuksen kehittämispäällikkö Annamari Savela. Ohjausryhmä on kokoontunut hankkeen aikana neljä kertaa. Väistö-hankkeen sopimusasiakirjassa ohjausryhmän tehtäväksi on määritelty hankkeen toteutumisen seuraaminen, vuosiraporttien, maksatushakemusten sekä loppuraporttien käsittely. Lisäksi ohjausryhmän on määritelty vastaavan omalta osaltaan siitä, että Väistö-hankkeen alueelliset osakokonaisuudet muodostavat riittävän yhtenäisen kokonaisuuden, tulosten juurtumisesta perustoimintaan sekä toimivan yhteistyön kehittymistä järjestötoimijoiden kanssa.

Pohjois-Karjalan alueella Väistö-hankkeella on ollut myös hankkeen alusta saakka toimeenpanoryhmä, joka on kokoontunut pääsääntöisesti kerran kuussa käsittelemään hankkeen kannalta ajankohtaisia asioita ja toimii "lähellä hanketta" (Väistö-hankkeen väliraportti s. 12). Toimeenpanoryhmään ovat kuuluneet hankkeen projektipäällikön lisäksi sosiaalipalveluiden johtaja Leena Korhonen, johtava sosiaalityöntekijä Ulla Kyllönen, perhepalveluiden johtaja Tuuli Ollila sekä kehittämispäälliköt Karri Poutanen ja Annamari Savela. Lisäksi hanketyöntekijöillä on ollut mahdollisuus osallistua ryhmän kokouksiin. Etelä-Savon alueella vastaavaa ryhmää ei ole ollut toisin kuin Väistön toimeenpanosuunnitelmassa on suunniteltu (ks. myös kuvio 1) ja Pohjois-Karjalan ryhmästä muodostui hankkeen ensisijainen ryhmä, johon myös Etelä-Savon alueen vastuutyöntekijä on osallistunut.

Väkivaltatyön hankeperhe

Väistö-hanke on tehnyt tiivistä yhteistyötä hankealueen muiden lähisuhdeväkivaltatyön hankkeiden kanssa, joista merkittävimmät ovat olleet Itä-Suomen rikosuhripäivystyksen ORAVA- (Osaamista raja-alueille vapaaehtoistoimintaan) hanke sekä VIOLA - (väkivallasta vapaaksi) yhdistyksen alaisena toimiva Saumuri- hanke. Molemmat hankkeet käynnistyivät vuonna 2014. Orava on vuosina 2014–2016 Pohjois-Karjalan alueella toteutettava kehittämishanke. Sen tavoitteena on kehittää harvaan asutun alueen lähisuhdeväkivaltatyötä ja tukihenkilötoimintaa ja vahvistaa yhteistyötä eri viranomaisten sekä kolmannen sektorin välillä.

Mikkelissä toimivan VIOLA:n tavoitteena on "luoda ja vahvistaa väkivallan vastaista asenneilmapiiriä, ehkäistä ja lieventää lähisuhteissa ja yhteisöissä ilmenevää väkivaltaa, tarjota erilaisissa väkivaltaisissa suhteissa eläville tukea ongelmakierteen katkaisuun, kehittää sukupuolten tasa-arvoa lisääviä palvelumuotoja sekä edistää yhdistyksen jäsenten välistä yhteistoimintaa" (Viola ry.).

Yhdistys toimii kansalaisjärjestönä ja matalan kynnyksen toimipisteenä Etelä-Savon alueen asukkaille. VIOLA:n alaisen SAUMURI-hankkeen tavoitteena on tehdä innovatiivista ja yhteen sovittavaa kehittämistyötä yhdessä kansalaisjärjestöjen toimijoiden, kehittäjäasiakkaiden, kokemusasiantuntijoiden sekä vapaaehtoisten kanssa. Hanke toteutetaan vuosina 2014–2018 ja sen tavoitteena on rakentaa alueelle verkostomainen osaamiskeskusrakenne ja varmistaa tällä tavoin kuntalaisille yhteen sovitetut väkivaltatyön palvelut.

VÄISTÖN ARVIOINTITUTKIMUS

Väistö-hankkeen arviointitutkimus on toteutettu aikavälillä 1.3.2015–31.8.2015. Arvioinnin toteutuksesta on vastannut Jyväskylän yliopiston yhteiskuntatieteiden ja filosofian laitoksen sosiaalityön yksikössä toimiva työryhmä, johon on kuulunut vastuullisena tutkijana professori Mikko Mäntysaari sekä tutkijoina yliopistonlehtori, YTT, dosentti Marita Husso, yliopistonopettaja YTT Maija Mänttäri-van der Kuip sekä yliopistonlehtori YTT, dosentti Tuija Kotiranta. Hankkeen arvioinnissa huomio on kohdistunut siihen, miten Väistö-hanke on saavuttanut sille asetetut tavoitteet.

Arviointitutkimuksella pyritään systemaattisen tiedonkeruun avulla luomaan käsitys arvioinnin kohteena olevan toiminnan arvosta, merkityksestä ja ansioista (Rossi ym. 1999). Arviointitutkimus jaetaan perinteisesti kahteen päätyyppiin: formatiiviseen ja summatiiviseen arviointiin. (Arviointitutkimuksen käsitteistä ja lajeista, ks. esim. Scriven 1991.) Formatiivinen arviointi kohdistuu toimintaan sen kestäessä, ja tietoa tuotetaan hankkeen edistyessä sen toteuttajille. Summatiivinen arviointi perustuu hankkeen toteutumisen ja yleensä myös aikaansaatujen vaikutusten arviointiin, ja tapahtuu yleensä hankkeen päätyttyä. Tietoa tuotetaan pääsääntöisesti hankkeen rahoittajille. Väistö- hankkeen arvioinnissa on piirteitä sekä formatiivisesta prosessiarvioinnista että tavoitelähtöisestä, summatiivisesta arvioinnista. Käytännössä summatiivinen ja hankkeen toteuttamisen tapoja arvioiva formatiivinen arviointi useimmiten limittyvät. Näin tässäkin arviointitutkimuksessa.

Arviointitutkimuksen on syytä olla monella tavalla realistista. Pawsonin ja Tilleyn mukaan arvioinnin tulee koskea todellisuutta, nojautua realismiin ja olla realistista (Pawson & Tilley 1997, xii-xiii). Kehittämishankkeita on aina tarkasteltava toimintaympäristössään. Realismia on myös, että arvioinnissa otetaan huomioon käytettävissä olevat resurssit ja kehitettävän toiminnan erityisluonne. Olemme koettaneet noudattaa näitä periaatteita, vaikka vaatimukset ovat hankalia täytettäväksi rajatussa ajassa.

Arvioinnissa käytetyt aineistot

Arviointitutkimus on toteutettu sekä laadullisia että määrällisiä aineistoja ja tutkimusmenetelmiä käyttäen. Pääosan aineistosta muodostavat erilaiset haastattelu- sekä kyselyaineistot. Lisäksi hankkeen arvioinnissa on hyödynnetty hankkeen omia asiakirjoja, koulutusmateriaaleja ja tilastoja. Laaja asiakirja-aineisto on koostunut erilaisista suunnitelma-asiakirjoista, kokousmuistioista ja pöytäkirjoista sekä koulutusmateriaaleista

Hankkeen keräämä tieto ja materiaali

Hankkeen työntekijät ovat koonneet hankkeen aikana tietoa asiakasmääristä, MARAK-työryhmien tilastoista, eri toimijoiden konsultointi- ja työparipyynnöistä, koulutuksiin ja tilaisuuksiin osallistuneiden määristä sekä medianäkyvyydestä. Lisäksi arviointityöryhmä on perehtynyt hankkeen koulutusmateriaaleihin, koulutuspalautteisiin sekä hankkeen tuottamiin raportteihin. Näitä tietoja ja materiaaleja on hyödynnetty hankkeen arvioinnissa.

Haastatteluaineistot

Arvioinnissa käytetty haastatteluaineisto muodostuu seuraavasti:

- Etelä-Savon osahankkeen vastaavan sosiaalityöntekijän Olli Humalamäen ja Väistö-hankkeen projektipäällikkö Hanna Myllylän haastattelut 16.4.2015.
- Pohjois-Karjalan osahankkeen työntekijöiden sekä projektipäällikön haastattelut 12.5.2015
- Joensuun kaupungin sosiaali- ja terveyspalvelukeskuksen kehittämispäällikön Annamari Savelan haastattelu 7.5.2015
- Väistön työntekijöiden ja yhteistyötahojen kolme fokusryhmähaastattelua Mikkelissä 4.6.2015

Toteutimme hankkeen arvioimiseksi kaksi hankkeen johtoon kuuluvien henkilöiden yksilöhaastattelua ja viisi fokusryhmähaastattelua, joihin osallistui Väistö-hankkeen työntekijöitä ja yhteistyötahoja. Fokusryhmähaastattelut ovat tutkijoiden ohjaamia ja ylläpitämiä, tiettyyn aiheeseen fokusoituvia ryhmäkeskusteluja (Markovà ym. 2007). Ryhmäkeskustelujen yleinen käyttötapa on osallistujien mielipiteiden ja asenteiden selvittäminen keskustelun kohteena olevasta ilmiöstä (Valtonen 2005, Mäntyranta & Kaila 2008).

Haastattelut alkoivat Mikkelin ja Joensuun alueen työntekijöiden erillisillä haastatteluilla 16.4. ja 12.5.2015. Mikkelissä 4.6.2015 toteutetuissa fokusryhmähaastatteluissa haastateltavina oli kolme 3–11 hengen ryhmää. Kahteen ensimmäiseen haastatteluun osallistui Väistö-hankeen mukana työntekijät sekä projektipäällikkö. Pohjois-Karjalan ja Etelä-Savon osaprojektit muodostivat omat 3-4 hengen ryhmät. Kolmannessa haastattelussa ryhmät yhdistettiin ja mukaan tuli myös VIOLA:n sekä yhteistyöhankkeiden Oravan ja Saumurin edustajia. Ryhmissä keskusteltiin tutkijoiden ohjaamina Väistö-hankkeen toteuttamisesta sekä hankkeeseen liittyvistä haasteista ja mahdollisuuksista. Viimeisessä fokusryhmähaastattelussa painotettiin enemmän myös yhteistyöprojektien välistä

yhteistyötä ja vuorovaikutusta sekä kartoitettiin eri projektien käsityksiä toistensa vahvuuksista ja haasteista.

Keskustelut kestivät keskimäärin 1,5–2 tuntia ja ne nauhoitettiin ääni- ja kuvatallenteiksi sekä litteroitiin sanatarkasti. Tutkimuseettisistä syistä raportissa käytetyistä haastattelusitaateista on poistettu haastateltaviin viittaavat tunnistetiedot. Aineistositaattien merkinnöissä R viittaa ryhmään, O osallistujaan ja T tutkijaan. Aineistoa on analysoitu sisällönanalyysin keinoin (Silverman 2006). Aineistositaatteja on muokattu jonkin verran poistamalla sidesanoja ja murteellisuuksia. Kvalitatiivisen aineiston analyysissa hyödynnettiin Atlas Ti 1.0.31 (OS X) ohjelmaa.

Edellä mainittujen haastattelujen lisäksi tutkijat ovat osallistuneet havainnoijina Pohjois-Karjalan toimeenpanoryhmän kokoukseen 30.3.2015.

Kyselyaineistot

Hankkeen järjestämän koulutuksen, hankealueen työntekijöiden väkivaltatyön valmiuksien sekä hankkeen tarjoamien palveluiden arvioimiseksi kerättiin kyselyaineisto sähköisellä kyselylomakkeella (MrInterview). Kyselyn perusjoukko muodostui henkilöistä, jotka olivat osallistuneet hankkeen tarjoamiin koulutustilaisuuksiin toukokuuhun 2015 mennessä. Hankkeen työntekijät toimittivat arviointitiimille yhteystiedot hankkeen järjestämiin koulutuksiin ja/tai seminaareihin osallistuneista. Linkki kyselylomakkeeseen lähetettiin sähköpostitse 1214 henkilölle. Aineistonkeruu toteutettiin huhti–kesäkuussa 2015 ja kyselylomake lähetettiin henkilöille yhteensä kolme kertaa. Henkilöistä 101 jäi tavoittamatta sähköpostitse aineistonkeruun aikana joko toimimattoman tai vanhentuneen sähköpostiosoitteen tai henkilön työhön liittyvän poissaolon vuoksi (vanhempainvapaa, loma). Lopulta 1113:sta tavoitetusta henkilöstä 407 vastasi kyselyyn (vastausprosentti 36,6).

Arviointikyselyn vastaajista noin 60 prosenttia työskenteli Pohjois-Karjalassa, runsas 30 prosenttia Etelä-Savon alueella ja noin neljä prosenttia kertoi työskentelevänsä molemmilla hankealueilla. Vaihtoehdon ”joku muu” valitsi seitsemän vastaajaa. Vastaajista valtaosa oli naisia. Vastaajien keski-ikä oli noin 46 vuotta. Vastaajista enemmistö työskenteli vastaushetkellä kunnan, kuntayhtymän tai muun vastaavan kunnallisen organisaation palveluksessa. Sairaanhoitopiirin palveluksessa työskenteli noin 16 prosenttia vastaajista (Taulukko 1). Vastaajista liki 30 prosenttia ilmoitti työskentelevänsä terveys- ja sairaanhoitopalveluissa. Mielenterveyspalveluissa työskenteli noin 17 prosenttia ja lastensuojelussa noin 12 prosenttia vastaajista. Liki 11 prosenttia ilmoitti työskentelevänsä äitiys- ja lastenneuvolapalveluissa ja varhaiskasvatuspalveluissa noin yhdeksän prosenttia vastaajista.

TAULUKKO 1 Kyselyaineiston kuvaus (n=407)

	Suhteelliset osuudet/ keskiarvot:

Sukupuoli:	
mies	6,4 %
nainen	92,6 %
Vastaajien keski-ikä:	46,4 vuotta
Työskentelyalue:	
Pohjois-Karjala	60,2 %
Etelä-Savo	34,2 %
Pohjois-Karjala ja Etelä-Savo	3,9 %
joku muu	1,7 %
Työnantaja:	
kunta, kuntayhtymä tai muu vastaava kunnallinen	71,5 %
sairaanhoitopiiri	15,7 %
järjestö tai muu kolmannen sektorin organisaatio	2,9 %
seurakunta	3,4 %
yksityinen palveluntarjoaja	3,7 %
poliisi	0,7 %
joku muu	2,0 %
Työkokemus sosiaali-, terveys-, kasvatus-, tai poliisialalla vuosina:	17,49 vuotta

Edellä mainitun kyselyaineiston lisäksi arvioinnin aikana kerättiin pienempi, Pohjois-Karjalan ja Etelä-Savon alueella sosiaali- ja terveydenhuollon esimiestehtävissä työskenteleville henkilöille suunnattu kyselyaineisto. Linkki sähköiseen kyselyyn toimitettiin yhteensä 38 henkilöille ja heistä kymmenen vastasi siihen. Linkki toimitettiin Väistö-hankkeen projektipäällikön antamien yhteystietojen (yhteensä 25 henkilöä) lisäksi myös 13 muulle Etelä-Savon ja Pohjois-Karjalan alueella sosiaali- ja terveyspalveluissa esimiestehtävissä työskentelevälle henkilölle. Yhtä henkilöistä ei tavoitettu ja yksi kertoi, ettei voi vastata kyselyyn, sillä on vasta aloittanut tehtävässään. Vastaajista kuusi työskenteli esimiestehtävissä Pohjois-Karjalan alueella ja kolme Etelä-Savon alueella. Yksi vastaajista edusti kuntaa, joka ei ollut mukana Väistössä. Lisäksi kyselyyn vastasi myös yksi Itä-Suomen aluehallintoviraston edustaja. Tämän aineiston avulla kartoitettiin alueen sosiaali- ja terveyspalveluiden esimiesten näkemyksiä hankkeen palveluista, niiden tarpeellisuudesta sekä hankkeen onnistumisesta tavoitteissaan.

VÄISTÖ-HANKKEEN TOIMINTATAVAT JA NIIDEN VAIKUTUKSET

Tässä luvussa käsittelemme tarkemmin Väistö-hankkeen keskeisiä toimintoja sekä niiden vaikutuksia hyödyntämällä hankkeessa tuotettuja materiaaleja sekä arviointitutkimusta varten kerättyjä haastattelu- ja kyselyaineistoja. Ensimmäisissä alaluvuissa keskitymme yhtenäisen perhe- ja lähisuhdeväkivallan tunnistamisen, avuntarpeen arvioinnin ja palveluohjauksen mallin tarkasteluun käsittelemällä MARAK-toimintaa, hankkeen järjestämää koulutusta sekä väkivaltaseulojen käyttöä. Tämän jälkeen tarkastelemme tyytyväisyyttä hankkeen palveluihin sekä hankkeessa tuotettua haja-asutusalueen turvakotimallia. Luvun loppupuolella käsittelemme hankkeessa tehtyä yhteistyötä sekä hankkeen tiedotusta ja lopuksi esittelemme eri toimijoiden näkemyksiä hankkeen onnistumisesta.

MARAK-toiminta

Hankkeen ensimmäistä päätavoitetta eli yhtenäistä perhe- ja lähisuhdeväkivallan tunnistamisen, avuntarpeen arvioinnin ja palveluohjauksen mallia on tavoiteltu Väistö-hankkeessa hyödyntämällä jo olemassa olevia väkivaltatyön menetelmiä. Näistä menetelmistä MARAK-työskentely (*Multi Agency Risk Assessment Conference*) on ollut hankkeessa tärkeässä roolissa. MARAK-menetelmän avulla pyritään auttamaan vakavaa parisuhdeväkivaltaa kokeneita ja väkivallan uhan alla eläviä henkilöitä. Kun asiakas kertoo työntekijälle kokemastaan lähisuhdeväkivallasta tai sen uhasta, täytetään asiakkaan kanssa riskinarvioinninlomake. Mikäli korkean riskin uhka täyttyy, asiakkaan tapaus ohjataan hänen suostumuksellaan moniammatillisen MARAK-työryhmän käsiteltäväksi ja hänelle laaditaan työryhmässä turvasuunnitelma, jolla pyritään parantamaan hänen turvallisuutta. (Piispa & Lappinen 2014.)

MARAK-menetelmän avulla on onnistuttu vähentämään poliisin tietoon tulevan vakavan parisuhdeväkivallan uusiutumista. Lisäksi vakavan väkivallan uhrit ovat saaneet tarvitsemaansa apua. MARAK-riskinarviointilomaketta on

puolestaan pidetty tehokkaana parisuhdeväkivallan kartoittamisen välineenä, sillä sen on nähty helpottavan avun suunnittelua ja toteuttamista. (Piispa & Lappinen 2014, 36.)

Ensimmäinen MARAK-työryhmä käynnistyi Joensuussa kesäkuussa 2012 ja alkuperäisessä ryhmässä oli 18 jäsentä. Koko maakunnan kattava MARAK-toiminta mahdollistui Väistö-hankkeen myötä vuoden 2014 alusta alkaen ja Väistö-hankkeen aikana MARAK-toiminta laajentui Pohjois-Karjalassa, jonne muodostettiin kevään 2014 aikana kolme erillistä MARAK-työryhmää. Kaikki maakunnan kunnat ovat mukana MARAK-toiminnassa. Joensuun seudun MARAK-ryhmässä on seitsemän kuntaa, Ylä-Karjalan työryhmässä neljä (Nurmes, Valtimo, Juuka, Lieksa) ja Keski-Karjalan työryhmässä kolme kuntaa (Kitee, Rääkkylä, Tohmajärvi). Tällä tavoin on pyritty turvaamaan se, että kaikki vakavan väkivallan uhan alla olevat asiakkaat pääsevät tasa-arvoisesti MARAK-työskentelyn piiriin.

Väistö-hankkeella on ollut vastuu alueen toimijoiden kouluttamisessa MARAK-toimintaan. Hanke on kouluttanut toimijat uusiin MARAK-työryhmiin sekä järjestänyt MARAK-riskinarviointikoulutusta alueen ammattilaisille. Riskinarviointikoulutuksissa on keskitytty lähisuhdeväkivallan suodattamiseen ja riskinarviointiin. MARAK-ryhmien puheenjohtajuus on haettu hankeajan Väistöstä. Lisäksi Väistön työntekijä on toiminut kaikkien alueiden yhteyshenkilönä. Ylä- ja Keski-Karjalan MARAK-työryhmissä on poliisin, terveydenhuollon, sosiaalipalveluiden sekä Rikosuhripäivystyksen edustuksen lisäksi myös paikallisia toimijoita. MARAK-palvelut on tuotettu paikallisesti, mutta ne on turvattu viime kädessä Väistö-hankkeen kautta. Väistön myötä MARAK-toimintamalli on saatu kattamaan koko Pohjois-Karjala.

Etelä-Savossa, Mikkelin seudun sosiaali- ja terveystoimen alueella MARAK-toimintamalli on otettu käyttöön VIOLA - väkivallasta vapaaksi ry:n VARJO -hankkeen kautta syksyllä 2013, jolloin VARJO-hanke on kouluttanut yhdessä THL:n kanssa alueen työntekijöitä MARAK-työskentelyyn liittyen. Ennen Väistö-hanketta Etelä-Savossa toimi kuitenkin vain Mikkelin MARAK-työryhmä. Väistö-hanke on kouluttanut työryhmät Savonlinnaan ja Pieksämäelle syksyllä 2014 ja molemmat työryhmät toimivat tällä hetkellä aktiivisesti. Etelä-Savon kaikkien kolmen työryhmän puheenjohtajuus on ollut Väistö-hankkeen vastuulla (Mikkelissä Olli Humalamäki, Pieksämäellä Pauli Rytkönen ja Savonlinnassa Heini Leskinen). Olli Humalamäki on kuitenkin nyt luopunut Mikkelin MARAK-ryhmän puheenjohtajuudesta ja työryhmän työskentely toimii nyt osana rakenteita ja ilman hankkeiden tarjoamaa työntekijäresurssia, kuten Väistö-hankkeessa olikin tavoitteena. (Lähde Olli Humalamäki, s.posti) Kaikkiin peruskoulutuksiin ja avainhenkilökoulutuksiin on sisältynyt Etelä-Savossa MARAK-osio. Peruskoulutuksessa koulutukseen osallistuneille kerrottiin MARAK:sta, sen toiminnasta ja tutustuttiin MARAK-riskiarviointilomakkeeseen. Avainhenkilökoulutuksessa MARAK-menetelmään on syvennytty peruskoulutuksia enemmän ja koulutuksessa on harjoiteltu lomakkeen käyttöä.

Ammattilaisten kouluttaminen

Ammattilaisten kouluttaminen on ollut hankkeessa keskeisessä roolissa ja sitä kautta on pyritty luomaan alueelle yhtenäistä perhe- ja lähisuhdeväkivallan tunnistamisen, avuntarpeen arvioinnin ja palveluohjauksen mallia. Myös yhtenäisen MARAK-toiminnan laajentaminen on edellyttänyt alueen ammattilaisten kouluttamista. Niinpä hankkeessa on pyritty kouluttamaan alueen sosiaali- ja terveyspalveluiden sekä muiden lasten ja perheiden kanssa työskentelevien hallintokuntien työntekijät sekä viranhaltijat tunnistamaan ja puuttumaan perhe- ja lähisuhdeväkivaltaan.

Koulutuksien järjestäminen hanke-alueella

Pohjois-Karjalan alueen ammattilaisille järjestetyt koulutukset ovat olleet pääsääntöisesti noin kolmen tunnin mittaisia lähisuhdeväkivaltakoulutuksia, jotka ovat koostuneet väkivallan tunnistamisesta, puheeksiotosta sekä MARAK-riskinarvioinnin tekemisestä. Tällaisiin koulutuksiin on osallistunut Pohjois-Karjalan alueella hankeaikana yhteensä 523 henkilöä. Koulutuksiin on osallistunut kattavasti hankealueen sosiaali- ja terveydenhuollon, varhaiskasvatuksen sekä seurakuntatyön ammattilaisia. Lisäksi Väistö on järjestänyt alueella lyhyempiä noin tunnin mittaisia täsmäkoulutuksia, joissa on keskitytty väkivallan seulontaan sekä MARAK-työryhmäkoulutuksia. Työyhteisökohtaisiin koulutuksiin alueella on osallistunut 331 henkilöä, päivähoidossa työskenteleville suunnattuun koulutukseen 112 henkilöä sekä seurakunnille kohdennettuun koulutukseen 13 henkilöä.

Etelä-Savossa koulutukset on järjestetty osittain yhteistyössä VIOLA - väkivallasta vapaaksi ry:n kanssa. Peruskoulutukseen, joka on keskittynyt väkivaltaan ilmiönä sekä väkivallan seulontaan, on alueella osallistunut yhteensä 724 henkilöä, avainhenkilökoulutuksiin on osallistunut 52 henkilöä sekä seurakunnille kohdennettuun koulutukseen 18 henkilöä. Lisäksi Etelä-Savossa on järjestetty kaksi MARAK-työryhmäkoulutusta, joissa on koulutettu toimijat kahteen uuteen MARAK-työryhmään. Näihin koulutuksiin osallistui Savonlinnassa 15 henkilöä ja Pieksämäellä 10. Edellä mainittujen koulutusten lisäksi Väistö on järjestänyt Etelä-Savon alueella yhdessä VIOLA:n Saumuri ja Valmu-hankkeiden kanssa lähisuhdeväkivalta- ja kaltoinkohtelukoulutusta, joihin on osallistunut yhteensä 15 henkilöä Mikkelin seudun sosiaali- ja terveystoimen vanhustenpalveluista. (Väistön väliraportti.)

Väistö on järjestänyt kaksi Trappan-koulutusta yhteistyössä Folkhälsanin ja THL:n kanssa. Trappan on keskustelumalli ja se on kehitetty perheväkivaltaa kokeneiden lasten kanssa käytävien kriisikeskustelujen tueksi. Trappan-koulutukseen osallistui Pohjois-Karjalan alueelta yhteensä 23 henkilöä, joista kaksi työskenteli Väistö-hankkeessa. Etelä-Savosta Trappan-koulutukseen osallistui 15 henkilöä. Kevään 2015 Trappan-koulutukseen osallistui yhteensä 20 henkilöä, joista 13 oli Pohjois-Karjalan alueelta. Kyseessä olivat ensimmäiset suomenkieliset koulutukset Trappan-menetelmästä.

Lähisuhde- ja perheväkivaltatyön tekijätyön koulutus on järjestetty keväällä 2015 Joensuussa ja siihen osallistui Pohjois-Karjalan hanketyöntekijöiden lisäksi yhteensä 16 Pohjois-Karjalan alueella työskentelevää sosiaali- ja terveysalan ammattilaista. Etelä-Savossa järjestettyyn tekijätyön koulutukseen osallistui puolestaan 14 henkilöä. Kyseessä oli nelipäiväinen koulutus, jossa keskityttiin tekijänäkökulmaan.

Hanke järjesti teknologiaturvallisuuskoulutuksen turvakodin ja hankkeen työntekijöille sekä muille väkivaltatyötä tekeville sosiaali- ja terveydenhuollon työntekijöille. Koulutuksessa käsiteltiin uuden teknologian mukanaan tuomia haasteita ja uhkia erityisesti turvakotityön ja väkivaltaa kokeneiden asiakkaiden kannalta. Koulutus järjestettiin sekä Pohjois-Karjalassa että Etelä-Savossa ja se oli kestoltaan kolme tuntia. Pohjois-Karjalassa koulutukseen osallistui 12 henkilöä ja Etelä-Savossa 45 henkilöä.

Edellä mainittujen koulutusten lisäksi hanke järjesti keväällä 2015 Joensuussa viidestä erillisestä seminaarista muodostuvan lähisuhdeväkivaltaa käsittelevän seminaarisarjan. Seminaarit oli suunnattu lähisuhdeväkivaltaa työssään kohtaaville sosiaali- ja terveydenhuollon sekä muiden alojen ammattilaisille ja ne olivat osallistujille maksuttomia. Pohjois-Karjalan seminaarisarjaan osallistui yhteensä 663 henkilöä. Etelä-Savossa järjestettiin neljä seminaaripäivää, joihin osallistui 304 henkilöä.

Koulutuksiin osallistuminen

Arviointikyselyyn vastanneista henkilöistä 93,2 % kertoi osallistuneensa Väistöhankkeen järjestämiin koulutustilaisuuksiin aikavälillä 2014–2015. Vastaajista 6,8 % kertoi, ettei ole osallistunut Väistön järjestämiin koulutustilaisuuksiin. Kysely kuitenkin lähetettiin vain sellaisille henkilöille, jotka ovat osallistuneet koulutuksiin. Muutama kyselyn saaneista otti yhteyttä kyselyn toteuttajaan ja kertoi, ettei ole osallistunut Väistön järjestämiin koulutuksiin. Kun asiaa selviteltiin, he muistivat osallistuneensa, mutta eivät tienneet koulutusta juuri Väistön järjestämäksi. Pohjois-Karjalan ja Etelä-Savon alueella työskentelevät vastaajat eivät eronneet toisistaan mitä tulee koulutukseen osallistumiseen (p=,955).

Vastaajat raportoivat saamansa koulutuksen kestoksi keskimäärin 12 tuntia (n=327). Vastaajista puolet raportoi saamansa koulutuksen kestäneen 1–4 tuntia. Hankealueiden välillä ei ollut eroa koulutuksen keskimääräisen keston suhteen. Tyypillisimmin vastaaja oli osallistunut yhdentyyppiseen koulutukseen (56,1 %). Liki 27 prosenttia koulutukseen osallistuneista (n=344) oli kuitenkin osallistunut kahdenlaiseen koulutukseen ja kolmeen eri koulutukseen oli osallistunut hieman yli 9 prosenttia vastaajista. Pohjois-Karjalassa ja Etelä-Savossa työskentelevät vastaajat eivät eronneet toisistaan sen suhteen, kuinka monen tyyppiseen koulutukseen he olivat osallistuneet (p=,182). Lähes 70 prosenttia koulutuksiin osallistuneista vastaajista kertoi osallistuneensa lähisuhdeväkivaltakoulutukseen, joka käsitteli väkivallan tunnistamista, puheeksiottoa sekä MARAK-riskiarvioinnin tekemistä (Taulukko 2). Liki 40 prosenttia oli osallistunut Väistön järjestämään lähisuhdeväkivaltaa käsittelevään seminaariin tai seminaarisarjaan ja lähes 30 prosenttia koulutuksiin osallistuneista oli käynyt

MARAK-riskiarviointikoulutuksen. Pohjois-Karjalan alueella MARAK-riskiarviointikoulutukseen oli osallistunut useampi vastaaja (38,5 %) kuin Etelä-Savossa (18,7 %) (p<, 001).

TAULUKKO 2 Koulutukset, joihin vastaajat osallistuneet aikavälillä 2014–2015 (n=344)

Koulutus:	**Koulutukseen osallistuneiden vastaajien määrä:**	**Suhteellinen osuus (%) kaikista koulutuksiin osallistuneista (n=344)**
Lähisuhdeväkivaltakoulutus (väkivallan tunnistaminen, puheeksiotto sekä Marak-riskiarvioinnin tekeminen)	233	67,7
Lähisuhdeväkivaltaa käsittelevä seminaari tai seminaarisarja	129	37,5
Marak-riskinarviointikoulutus	103	29,9
Marak-työryhmäkoulutus	25	7,3
Trappan-koulutus	15	4,4
Väkivaltatyön syventävä koulutus (Etelä-Savon sairaanhoitopiiri)	6	1,7
Lähisuhdeväkivalta- ja kaltoinkohtelukoulutus (Etelä-Savo)	18	5,2
Avainhenkilökoulutus (Etelä-Savo)	24	7,0
Tekijätyön koulutus	8	2,3
Väkivaltatyö seurakunnassa-koulutus	8	2,3
Väkivaltatyö päivähoidossa-koulutus	3	0,9
joku muu Väistön järjestämäkoulutus tai koulutustilaisuus	20	5,8

Koulutuksen hyödyt ja vahvuudet

Vastaajista 90,7 prosenttia piti hyödyllisenä mahdollisuutta osallistua lähi- ja perhesuhdeväkivaltaa käsittelevään koulutukseen, ja voidaankin ajatella, että hankkeen tarjoama koulutus on onnistunut vastaamaan alueen ammattilaisten tarpeeseen. Valtaosa koulutuksiin osallistuneista työntekijöistä koki hankkeen tarjoaman koulutuksen lisänneen heidän ymmärrystään väkivallasta ilmiönä. He kokivat valmiutensa ohjata väkivaltaa kokenut ja väkivaltaa käyttänyt asiakas tarvitsemiensa palveluiden piiriin parantuneen. Lisäksi he kokivat tietävänsä selkeämmin kuinka toimia mikäli asiakkaan turvallisuus on vaarassa. Valtaosa myös koki yhteistyön lähisuhde- ja perheväkivaltatapauksissa helpottuneen muiden viranomaisten kanssa (Taulukko 3). Pohjois-Karjalan alueella työskentelevät vastaajat olivat enemmän samaa mieltä siitä, että koulutus oli lisännyt heidän ymmärrystään väkivaltaa koskevasta lainsäädännöstä (p=,010) kuin Etelä-Savon alueella työskentelevät.

Myös esimiehille suunnattuun kyselyyn vastanneet kokivat, että koulutukseen osallistuminen oli lisännyt heidän alaistensa ymmärrystä väkivallasta ilmiönä sekä heidän valmiuksiaan ohjata asiakkaat heidän tarvitsemiensa palveluiden piiriin. Lisäksi he kokivat yhteistyön muiden viranomaisten kanssa helpottuneen lähisuhde- ja perheväkivaltatapauksissa. Kaiken kaikkiaan esimiehet pitivät hankkeen tarjoamaa väkivaltakoulutusta alaistensa kannalta

hyödyllisenä. Esimiehille suunnattuun kyselyyn vastanneista vain yksi ei pitänyt koulutusta erityisen hyödyllisenä. Tosin hänen alaisensa eivät myöskään olleet osallistuneet koulutukseen eikä kyseinen kunta ollut osallistunut hankkeeseen.

TAULUKKO 3 Koulutuksiin osallistuneiden vastaajien arvio hankkeen tarjoaman koulutuksen hyödyistä (n=319)

	täy-	**jokseen-**	**en**	**jokseen-**	**täy-**	**Poh-**	**Etelä-**

	sin samaa mieltä	**kin samaa mieltä**	**osaa sanoa**	**kin eri mieltä**	**sin eri mieltä**	**joisKarjala** (ka., n=184)	**Savo** (ka., n=116)
Ymmärrykseni väkivallasta ilmiönä lisääntyi	37,6	52,7	4,1	4,7	0,9	1,80	1,78
Ymmärrykseni väkivaltaa koskevasta lainsäädännöstä lisääntyi	23,5	48,3	15,7	9,7	2,8	2,08*	2,39*
Valmiuteni ohjata lähi- ja/tai perhesuhteissa väkivaltaa kokenut asiakas tarvitsemiensa palveluiden piiriin parani	37,6	52,4	5,6	2,8	1,6	1,72	1,85
Valmiuteni ohjata lähi- ja/tai perhesuhteissa väkivaltaa käyttänyt asiakas hänen tarvitsemiensa palveluiden piiriin parani	27,0	48,6	14,7	8,2	1,6	2,01	2,22
Tiedän nyt selkeämmin kuinka toimin, jos täysi-ikäisen asiakkaan turvallisuus on välittömässä vaarassa	31,7	49,2	11,3	6,0	1,9	1,95	2,01
Tiedän nyt selkeämmin kuinka toimin, jos alaikäisen asiakkaan turvallisuus on välittömässä vaarassa	31,7	41,7	15,7	7,8	3,1	2,07	2,14
Yhteistyö muiden viranomaisten kanssa lähisuhde- ja perheväkivaltatapauksissa helpottui	27,9	47,3	15,7	7,8	1,3	2,02	2,09

1= täysin samaa mieltä - 5= täysin eri mieltä
*= erot eri alueiden välillä ovat tilastollisesti merkitseviä ($p<0,05$)

Koulutus ja lähisuhdeväkivallan tunnistaminen sekä puheeksi ottaminen

Koulutus oli koulutuksiin osallistuneiden vastaajien mielestä selkeästi lisännyt heidän väkivaltatyöhön liittyviä valmiuksiaan (Taulukko 4). Erityisen hyvin koulutus oli lisännyt vastaajien valmiuksia tunnistaa lähi- ja parisuhdeväkivaltaa, ottaa väkivalta puheeksi uhrin kanssa ja arvioida asiakkaan avuntarvetta. Yli 80 % vastaajista arvioi koulutuksen lisänneen näitä valmiuksia. Lisäksi yli 70 % vastaajista arvioi, että heidän valmiutensa tunnistaa henkistä ja fyysistä väkivaltaa sekä kaltoinkohtelua tai laiminlyöntiä olivat lisääntyneet, ja heidän val-

miutensa arvioida asiakkaan kokeman väkivallan vakavuutta ja työskennellä lähi- ja perhesuhdeväkivaltaa kokeneiden asiakkaiden parissa olivat parantuneet. Koulutuksen kesto tunteina korreloi positiivisesti valmiuksien lisääntymisen kanssa (korrelaatiot vaihtelivat välillä 0,169–0,342). Myös esimiehet kokivat, että hankkeen järjestämän koulutuksen myötä heidän alaistensa valmiudet tunnistaa lähi- ja perhesuhdeväkivaltaa, ottaa väkivalta puheeksi sekä työskennellä väkivaltaa kokeneiden asiakkaiden kanssa olivat parantuneet.

TAULUKKO 4 Koulutuksiin osallistuneiden vastaajien kokemat muutokset heidän väkivaltatyöhön liittyvässä osaamisessa, suhteelliset osuudet (%) ja keskiarvo (n=323–331)

	koulutus lisäsi valmiuksia	en osaa sanoa	koulutus ei lisännyt valmiuksia	keskiarvo
Tunnistaa lähi- ja parisuhdeväkivaltaa	84,6	7,3	8,1	2,04
Tunnistaa henkistä väkivaltaa	75,5	11,5	13,0	2,20
Tunnistaa fyysistä väkivaltaa	73,4	12,4	14,2	2,27
Tunnistaa kaltoinkohtelua tai laiminlyöntiä	70,7	13,9	15,4	2,31
Tunnistaa asiakkaaseen kohdistuvaa vainoamista	66,2	15,4	18,4	2,43
Tunnistaa taloudellista väkivaltaa	53,8	21,1	25,0	2,64
Tunnistaa kulttuurista ja uskonnollista väkivaltaa	42,9	21,5	35,6	2,91
Tunnistaa seksuaalista väkivaltaa	57,4	18,4	24,1	2,62
Arvioida asiakkaan kokeman väkivallan vakavuutta	72,2	13,6	14,2	2,27
Arvioida asiakkaan avuntarvetta	82,2	7,6	10,3	2,09
Ottaa väkivalta puheeksi uhrin kanssa	84,8	5,9	9,3	2,03
Ottaa väkivalta puheeksi tekijän kanssa	57,9	19,8	22,3	2,60
Työskennellä lähi- ja perhesuhdeväkivaltaa kokeneiden asiakkaiden parissa	73,7	13,0	13,3	2,27
Työskennellä sellaisten asiakkaiden kanssa, jotka ovat käyttäneet väkivaltaa lähi- ja perhesuhteissa	52,9	20,7	26,3	2,71
Laatia asiakkaalle turvasuunnitelma	56,7	15,8	27,6	2,63
1=lisäsi valmiuksiani huomattavasti - 5= ei lisännyt valmiuksiani lainkaan				

Väkivaltatyön erityiskysymysten huomioiminen Väistön koulutuksissa

Vaikka yleisellä tasolla koulutus edisti kiistatta työntekijöiden väkivaltatyöhön liittyvää osaamista koulutukseen osallistuneiden näkökulmasta tarkasteltuna, erityiskysymyksissä on silti vielä kehittämishaasteita myös tulevaisuudessa. Jatkossa koulutuksessa lienee tärkeä huomioida mm. lapsiin liittyvät erityisky-

symykset, sillä yli 20 prosenttia vastaajista koki, ettei koulutus ollut lisännyt heidän valmiuksiaan tunnistaa lapsiin kohdistuvaa väkivaltaa (Taulukko 5). Myös esimiesten kohdalla tämä kehityskohta nousi esiin, sillä esimiehille suunnattuun kyselyyn vastanneista kolme ei osannut sanoa, oliko koulutus lisännyt alaisten valmiuksia tunnistaa lapsiin kohdistuvaa väkivaltaa, ottaa väkivalta puheeksi juuri lasten kanssa ja työskennellä heidän kanssaan.

Koulutuksiin osallistuneista vastaajista 25,6 prosenttia piti valmiuksiaan tunnistaa lapsiin kohdistuvaa väkivaltaa riittämättöminä. Myös lastensuojelussa työskentelevistä 20 prosenttia piti valmiuksiaan riittämättöminä. Liki 30 prosenttia koki, ettei koulutus ollut lisännyt heidän valmiuksiaan ottaa väkivalta puheeksi väkivaltaa nähneiden, sitä todistaneiden tai sitä kokeneiden lasten kanssa. Vastaajista 33,6 prosenttia koki valmiutensa ottaa väkivalta puheeksi väkivaltaa kokeneiden lasten kanssa riittämättömiksi. Lisäksi 32,5 prosenttia koki valmiutensa riittämättömiksi ottaa väkivalta puheeksi väkivaltaa nähneen tai muutoin todistaneen lapsen kanssa. Tosin 78,1 prosenttia vastaajista piti valmiuksiaan ymmärtää väkivallan seurauksia ja vaikutuksia lapsen kasvulle sekä kehitykselle riittävinä. Yli 30 prosenttia vastaajista koki, ettei koulutus ollut lisännyt heidän valmiuksiaan työskennellä väkivaltaa kokeneiden lasten kanssa (Taulukko 5).

TAULUKKO 5 Koulutuksiin osallistuneiden vastaajien kokemat muutokset lasten kanssa työskentelyyn liittyvässä väkivaltatyön osaamisessa (n=323–331)

	koulutus lisäsi valmiuksia	en osaa sanoa	koulutus ei lisännyt valmiuksia	keskiarvo
Tunnistaa lapsiin kohdistuvaa väkivaltaa	60,7	16,9	22,3	2,55
Ottaa väkivalta puheeksi väkivaltaa nähneiden tai sitä todistaneiden lasten kanssa	52,6	20,7	26,6	2,70
ottaa väkivalta puheeksi väkivaltaa kokeneiden lasten kanssa	49,2	21,1	29,7	2,77
työskennellä väkivaltaa kokeneiden lasten kanssa	45,8	22,0	32,2	2,87
1=lisäsi valmiuksiani huomattavasti - 5=ei lisännyt valmiuksiani lainkaan				

Vastaajista, jotka olivat osallistuneet Väistön järjestämään Trappan-koulutukseen (n=15), kukaan ei pitänyt valmiuksiaan tunnistaa lapsiin kohdistuvaa väkivaltaa, kaltoinkohtelua eikä laiminlyöntiä riittämättöminä. Heistä kaikki kokivat, että heidän saamansa koulutus oli lisännyt heidän valmiuksiaan ottaa väkivalta puheeksi väkivaltaa nähneiden tai sitä todistaneiden lasten kanssa ja heistä vain yksi koki, ettei koulutus juurikaan lisännyt hänen valmiuksiaan ottaa väkivalta puheeksi väkivaltaa kokeneiden lasten kanssa. Kaikki kokivat, että koulutus oli parantanut heidän valmiuksiaan työskennellä väkivaltaa kokeneiden lasten kanssa. Toisin sanoen Trappan-koulutus lasten kanssa työskentelyn erityiskoulutuksena näytti vastaavan muiden koulutusten jättämään tarpeeseen, joka kohdistuu juuri lasten kanssa työskentelyyn.

Lapsiin liittyvän erityisosaamisen lisäksi myös kulttuuriseen ja uskonnolliseen väkivaltaan liittyvät haasteet nousivat esiin. Vastaajista jopa 35,6 prosenttia koki, ettei koulutus ollut lisännyt heidän valmiuksiaan tunnistaa kulttuurista ja uskonnollista väkivaltaa (Taulukko 4). Lisäksi 38,2 prosenttia koki, että heidän valmiutensa tunnistaa kulttuurista ja uskonnollista väkivaltaa olivat riittämättömät. Vastaajista yli puolet (54,8 %) piti valmiuksiaan ottaa väkivalta puheeksi itselleen vierasta kulttuuria edustavan asiakkaan kanssa riittämättöminä. Tätä voinee pitää väkivaltatyön koulutuksen osalta tärkeänä tulevaisuuden haasteena Itä-Suomessa. Lisäksi yli 20 prosenttia vastaajista koki, ettei koulutus ollut lisännyt heidän valmiuksiaan tunnistaa seksuaalista, eikä taloudellista väkivaltaa. Vastaajista noin 30 prosenttia koki valmiutensa tunnistaa seksuaalista väkivaltaa ja lähes yhtä moni koki valmiutensa tunnistaa taloudellista väkivaltaa riittämättömiksi.

Hankkeessa tunnistetaan myös aikuissosiaalityön koulutustarpeet:

> R2 O: "Aikuissosiaalityö on ehkä semmonen, että sinne olis hyvä joku oma täsmäkoulutus saada kanssa. Samanlainen, mikä nyt on lastensuojelun ja turvakodin."

Erot hankealueiden välillä koulutuksen hyötyjen suhteen

Pohjois-Karjalassa ja Etelä-Savossa työskentelevien välillä ei juuri ollut eroa sen suhteen miten he arvioivat koulutuksen lisänneen heidän väkivaltatyöhön liittyviä valmiuksiaan. Eroja eri alueilla työskentelevien välillä löytyi ainoastaan siinä, että Pohjois-Karjalassa työskentelevät arvioivat koulutuksen lisänneen hieman enemmän heidän valmiuksiaan työskennellä väkivaltaa kokeneiden lasten kanssa (p=,015) sekä ottaa väkivalta puheeksi tekijän kanssa (p=0,018) kuin Etelä-Savon alueella työskentelevät vastaajat. Lisäksi Pohjois-Karjalan alueella työskentelevät vastaajat olivat enemmän samaa mieltä siitä, että koulutus oli lisännyt heidän ymmärrystään väkivaltaa koskevasta lainsäädännöstä (p=,010) kuin Etelä-Savon alueella työskentelevät. Mitä tulee vastaajien valmiuksiin tunnistaa väkivaltaa tai ottaa se puheeksi, ei eri hankealueilla työskentelevien työntekijöiden välillä havaittu eroja.

Koulutusten sisällön arviointi

Väistö-hankkeessa toteutetun koulutuksen sisällönarviointi perustuu aineistona oleviin haastatteluihin ja kyselyihin sekä hankkeen koulutusmateriaaleihin, koulutuspalautteisiin ja hankkeen tuottamiin raportteihin. Kuten johdannossa todettiin, sosiaali- ja terveysalan työntekijät eivät tutkimusten mukaan kysy asiakkailta väkivallasta riittävästi eivätkä tunnista väkivaltaa niissäkään tapauksissa, joissa fyysisen väkivallan merkit ovat selkeästi nähtävissä. Merkittävä väkivaltaan puuttumisen este ovat lähisuhdeväkivaltaa koskevat käsitykset ja asenteet. Lisäksi väkivallan sivuuttaminen liittyy terveydenhuollon ja sosiaalialan käytäntöihin, jotka sulkevat ulos velvoitteen väkivaltaan puuttumisesta ja vastuunottamisesta väkivallasta (ks. Ronkainen 2008). Tilanteen muuttaminen edellyttää siten työntekijöiden väkivalta-ilmiön tuntemuksen lisäämistä, väkivallan tunnistamisen ja kohtaamisen valmiuksia sekä palvelujen ja palvelujärjestelmän kehittämistä, eli työntekijöiden ja esimiesten kouluttamista. (Husso

ym. 2012 ja 2014; Hatters Friedman & Loue 2007; Maiuro ym. 2000; Taket ym. 2003; Warshaw 1997.)

Väkivaltahankkeita koskevat tutkimukset ovat osoittaneet, että yksi hankkeiden suurimmista haasteista on henkilökunnan kouluttaminen väkivallan kohtaamiseen siten, että väkivaltailmiön ymmärrys ja väkivaltatyön osaaminen ei jää vain harvojen erityisosaajien harteille (ks. Husso ym. 2014). Kehittämishankkeiden haasteeksi on osoittautunut se, että vaikka koulutuksia on ollut tarjolla, työntekijöillä ei ole ollut mahdollisuutta osallistua varsinkaan pitkäkestoisiin kokopäivän tai puoli työpäivää vieviin koulutuksiin. Paikalle on usein lähetetty yksi edustaja yhteisöstä tai yksiköstä, eikä koulutuspäivien anti siten ole saavuttanut toivottua määrää työntekijöitä työnjohdosta puhumattakaan. Haastatteluaineistosta ja Väistön esitteistä ja raporteista käy ilmi, että Väistö-hankkeessa on oltu hyvin tietoisia laajan ja mahdollisimman kattavan koulutuksen merkityksestä. Hankkeessa on panostettu perustason laajamittaiseen koulutukseen ja muokattu koulutuksen kestoa siten, että osallistuminen on mahdollista mahdollisimman suurelle työntekijämäärälle. Koulutus on ajalliset ja taloudelliset resurssit huomioon ottaen onnistunut poikkeuksellisen hyvin tavoittamaan suuren joukon ihmisiä ja välittämään tietoa väkivaltailmiöstä ja väkivallan kohtaamisesta työssä, kuten hankkeen työntekijä itsekin toteaa:

> R4 O3: Jos ajatellaan vaikka väkivallan uhria, niin me ollaan koulutettu noin 1400 ihmistä. Niin menee se mihin virastoon tahansa, niin meillä todennäköisesti joku tietää esimerkiksi MARAK-toiminnasta tai tietää, mihinkä kannattaa lähtee ottamaan yhteyttä.

Kulutusten onnistumisen puolesta puhuu myös se, että fokusryhmähaastatteluissa työntekijät totesivat väkivallasta puhumisen lisääntyneen huomattavasti ja lähisuhdeväkivallan nousseen näkyville eri palveluissa:

> R4 O1: Ilmiötasolla lähisuhdeväkivalta on tullut hankkeen myötä huomattavasti aiempaa enemmän esille. Että aikaisemmin monilla viranomaisilla oli ehkä ihan vilpittömästikin kokemus, että eihän meillä, meillä niin harvakseltaan väkivallan uhreja. Että eihän nää meidän palveluissa näy. Mutta nyt huomataan, että uhreja on käytännössä ihan kaikissa palveluissa. Ja pystytään puhumaan väkivallasta. Se ei oo enää semmonen hiljainen asia.
>
> (…)
>
> R4 O1: Pelkästään viiden kuukauden aikana on ollut lähes 300 asiakaskonsultaatiota.

Koulutuspäivien ohjelmista voi päätellä, että väkivaltakoulutukset ovat olleet kattavia ja monipuolisia. Lähisuhdeväkivaltaa on käsitelty koulutuksissa sekä uhrin että tekijän näkökulmista. Lisäksi koulutuksissa on otettu esille muun muassa lasten asema väkivallan kokijoina, maahanmuuttajat, päihteet ja väkivallan taustalla vaikuttavat mielenterveysongelmat. Väistö-hankkeen koulutuksistaan keräämät palautteet ovat erittäin kiittäviä ja paikoitellen jopa ylistäviä. Erityisesti avokysymyksiin vastanneet osallistujat kiittelevät koulutusten lämminhenkisyyttä ja innostavuutta sekä kouluttajien asiantuntemusta ja koulutuksen rakenteen toimivuutta:

> ”Tunnelma oli hyvin rauhallinen & myönteinen & lämmin rankasta aihealueesta huolimatta.”

> ”Erittäin hyvä, monipuolinen ja mielenkiintoinen koulutus”.

Kritiikkiä tulee palautteissa hyvin vähän ja lähinnä tilojen lämpötilasta ja liian usein toistuvista kuulumisten kyselyistä sekä muutamassa palautteessa koulutuksen raskaudesta. Yleissävy palautteissa on kuitenkin erittäin positiivinen, mikä kertoo osaltaan Väistö-hankkeen onnistuneesta toteutuksesta, koulutusten sisällön asiantuntevasta suunnittelusta, innostavasta ilmapiiristä ja hankkeen taitavasta johtamisesta.

Myös koulutuspäivillä pyydetyistä osallistujien kehitysehdotuksissa käy ilmi, että koulutus on onnistunut herättämään osallistujien kiinnostuksen ja vastanneet osallistujat ovat halukkaita jatkamaan aihepiirin parissa. Jotkut kaipaavat lisää käytännönläheistä koulutusta erityisesti lähisuhdeväkivallan puheeksi ottamisesta ja tunnistamisesta. Myös koulukiusaaminen, lasten vanhempiin kohdistama väkivalta, työntekijöihin kohdistuva väkivalta, väkivaltatyön menetelmät, viranomaisten yhteistyö, vieraannuttaminen ja vammaisiin kohdistuva väkivalta nousevat avokysymyksissä esille teemoina, joista osallistujat toivovat jatkossa lisää tietoa.

Innostuneimman vastaanoton näyttäisi osallistujilta saaneen Trappan-koulutus, joka on työskentelymalli vanhempien välistä väkivaltaa nähneille 4–17-vuotiaille lapsille. Trappan-koulutus on Ruotsissa herättänyt myös jonkin verran kritiikkiä (Broberg ym. 2011;2015).

Myös väkivallan tekijöiden auttaminen nousee useassa palautteessa esille työntekijöitä kiinnostavana väkivaltatyön muotona. Tämä palaute on linjassa yleisemmän väkivaltaan ja väkivaltatyöhön suhtautumisen kanssa. Kun kyse on lapsiin kohdistuvasta väkivallasta, väkivaltaan puuttumiseen on vähiten asenteellisia esteitä. Työntekijät ovat yleensä yhtä mieltä siitä, että lasta on autettava. Silloin kun väkivallan uhri on aikuinen nainen, uhrin syyllistäminen on kaikkein yleisintä ja nainen tulkitaan helposti osasyylliseksi kokemaansa väkivaltaan. Torjuva asenne erityisesti aikuisten välisissä läheisissä suhteissa tapahtuvaa väkivaltaa kohtaan ja turhautuminen väkivaltaa kokeneiden naisten auttamiseen on hyvin yleinen ongelma väkivallan kohtaamisessa sosiaali- ja terveysalalla (Husso ym. 2012; Keskinen 2005; Nyqvist 2013). Tämän asenteellisen haasteen ylittäminen edellyttää työntekijöiden kouluttamista väkivaltailmiön, väkivaltaan liittyvien käsitysten ja asenteiden sekä väkivallan vaikutusten ymmärtämiseen.

Lähisuhdeväkivaltaan ja erityisesti parisuhdeväkivaltaan liittyvä taipumus väkivallan kohteen syyllistämiseen ja fyysisen ja henkisen väkivallan rinnastamiseen asettaa haasteita väkivaltatyön koulutukselle ja käsitteiden määrittelylle väkivallasta puhuttaessa. Esimerkiksi väkivallan molemminpuolisuus ja henkisen ja fyysisen väkivallan rinnastaminen tulee aineistossa esille sekä koulutuspäivien materiaaleissa että työntekijöiden fokusryhmähaastatteluissa.

> R4 O1: ”Meillä on sellainen kulttuuri jotenkin edelleen olemassa, vaikka ei meillä Suomessa sais olla sellaista kulttuuria, että se miehen tekemä fyysinen on jotenkin pahempi kuin se naisen tekemä henkinen.”

(…)

R4 O1: "Meidän asiakaskunnassa kuitenkin käytännössä on nyt osoittanut, että suurin osa on semmosia, joissa on molemminpuolista väkivaltaa."

(…)

R4 O4: "Toisaalta miettii, että harvoin se tekijä nyt yht'äkkiä mättää turpaan. Suoraan."

Henkisestä ja fyysisestä väkivallasta puhuttaessa ja fyysistä väkivaltaa henkisellä väkivallalla selitettäessä unohtuu helposti, että fyysinen väkivalta ja sen uhka, ja jatkuva tai toistuva väkivallan uhan alla eläminen on myös äärimmäistä henkistä väkivaltaa. Lisäksi fyysiseen väkivaltaan läheisissä suhteissa taipuvaiset käyttävät tutkimusten mukaan myös monia eri henkisen väkivallan muotoja, kuten uhkailua, nimittelyä ja mitätöimistä. Tutkimukset eivät myöskään tue käsitystä, jonka mukaan naiset käyttäisivät henkisen väkivallan muotoja miehiä enemmän. Fyysisten pahoinpitelyjen jättämien henkisten seurausten pitkäkestoisuus on useissa yhteyksissä tulkittu niin, että henkinen väkivalta jättää pahemmat jäljet kuin fyysinen väkivalta ja on siten fyysistä väkivaltaa vakavampaa. Tällainen henkisen ja fyysisen vastakkainasettelu ja rinnastus antaa oikeutuksen ja selityksen reaktiiviselle fyysiselle väkivallalle. Siinä unohtuu, että väkivallan tekijöillä on tutkimusten mukaan usein taipumus syyttää muita omasta väkivallan käytöstä ja selittää omaa väkivallan käyttöä väkivallan kohteen ominaisuuksilla tai käyttäytymisellä (Holma & Wahlström, 2005; Holma ym. 2005). Lisäksi on syytä huomioida, että fyysinen väkivalta on rikos, joka uhkaa henkeä ja terveyttä. Kyse on tästä näkökulmasta erilaisista ilmiöistä, mitä on koulutuksissa oleellista korostaa.

Väistö-hankkeen koulutuksissa nostettiin aiheellisesti esille päihteet ja mielenterveysongelmat väkivaltaa selittävinä ja niiden taustalla olevina tekijöinä. Näiden lisäksi olisi tärkeää kiinnittää systemaattisesti huomiota myös väkivallan käytön mahdollistaviin ja väkivallan taustalla oleviin asenteisiin ja käsityksiin. Väkivalta ei synny tyhjiössä. Se edellyttää asenteellista valmiutta väkivallan käyttöön eli väkivallan oikeuttamista ongelmien ratkaisun välineeksi. Eri väkivallan muodot selittyvät tutkimusten mukaan eri asioilla (Dobash & Dobash 2015). Vaikka alkoholi selittää suuren osan väkivallan eri muodoista, läheisissä suhteissa tapahtuvassa väkivallassa ja erityisesti parisuhdeväkivallassa konservatiiviset asenteet ja erityisesti suhtautuminen vastakkaiseen sukupuoleen ovat päihteiden käyttöä tärkeämpiä väkivallan tekijöitä yhdistäviä seikkoja. Väkivaltakoulutuksissa on siten tärkeää kiinnittää erityistä huomiota käsitteelliseen tarkkuuteen, uhrin syyllistämisen mahdollisuuteen ja väkivallan käytön ja sen sietämisen mahdollistaviin asenteisiin ja käsityksiin.

Koulutustavoitteessa onnistuminen (hankkeen näkökulmasta)

Kaiken kaikkiaan Väistön arvioitiin onnistuneen erittäin hyvin koulutustavoitteessaan. Tässä Pohjois-Karjalan osahankkeen työntekijä arvioi koulutusten toteutumista:

> R4 O3: Ja sitten se koulutustavoite. Se on täyttynyt varmaan tuplasti sillä tavalla. Alussa kun lähettiin, niin meillä oli niitä isoja koulutuksia. Ja sitten tavallaan lähettiin pommittamaan selkeästi työpaikkoja. Eli niin sanottuja täsmäkoulutuksia. Jotka on. Tää iso koulutus on kestänyt semmosen kolme ja puoli tuntia. Nää työpaikkakoulutukset on kestänyt noin tunnin. Eli se ei kuluta niin sitä työyhteisöäkään. Ja ne on ollut oikeesti aika hyviä sillä tavalla, että on pystynyt miettimään, että mitä se oikeesti se väkivaltatyö siinä teidän yksikössä. Mihin sinä seulot, mihin sinä ohjaat. Voidaan antaa se palvelu sulle, polku suoraan sinne.

Koulutusten järjestäminen on ollut Väistö-hankkeen keskeistä sisältöä. Tämän vuoksi erittäin merkittäväksi kysymykseksi hankkeen loppuvaiheessa nousi STM:n ja AVI:n tulkinta, jonka mukaan Väistön koulutus saisi suuntautua vain kuntien sosiaali- ja terveydenhuollon työntekijöille.

> R5 O6: Ainoa hankauskohta on tullut tosiaan sosiaali- ja terveysministeriöstä. Että tää, sieltä otettiin ihan tässä hankkeen loppusuoralla. Elikä pari viikkoa sitten semmonen kanta, että sosiaali- ja terveysministeriön rahat on sosiaali- ja terveydenhuollon rahoja, että niitä ei oo sopiva esimerkiks meidän koulutuksia, koulutuksiin antaa kolmannen sektorin osallistujien tulla. Tai seurakuntien edustajien tulla. Mutta. Että meidän pitäis heiltä saada erillistä kustannusta tai korvausta näistä koulutuksista, vaikka kyse on koko ajan ollut siitä, että tehdään yhteen väkivaltatyön polku. Mut että STM:n edustajat ja aluehallintoviraston (...) edustajat ottivat sen kannan tosiaan, että ainoastaan kunnan sosiaali- ja terveydenhuollon ihmisille voidaan näitä koulutuksia tarjota. Riippumatta siitä, maksaako ne koulutukset meidän hankkeelle muuta kuin työntekijän kulut.

Tavoitteena on, että lähisuhdeväkivaltaan ja väkivaltatyöhön liittyvät koulutukset olisivat jatkossa tasa-arvoisia muun sosiaali- ja terveydenhuollon ammattilaisille tarkoitetun täydennyskoulutuksen kanssa.

> "Ne näkyisivät vuotuista koulutuskalenterissa … "

Perhe- ja lähisuhdeväkivalta-seulojen käyttöönotto

Yhtenäistä perhe- ja lähisuhdeväkivallan tunnistamisen, avuntarpeen arvioinnin ja palveluohjauksen mallia on hankkeessa tavoiteltu ottamalla kaikissa hankealueen kunnissa käyttöön perhe- ja lähisuhdeväkivalta seulat. Tätä varten hankkeessa on koulutettu alueen ammattilaisia seulojen käyttämiseen liittyen. Seulojen käyttö on nähty hankkeessa tärkeänä osana yhtenäistä väkivaltatyön toimintamallia:

> R4 O1: Että vaikka meillä on pieniä työpaikkakohtaisia eroja, mutta se itse malli, elikkä siis seulonta ja konsultointimahdollisuus, niin se on kaikkialla sama.

Se, että Väistö-hankkeen edistämä seulontakäytäntö on kaikkialla sama, ei kuitenkaan merkitse, että seulonta olisi kaikkialla yhtäläisesti käytössä. Arviointikyselyyn vastanneista 37 prosenttia kertoi, ettei käytä työssään mitään lähisuhde- ja perheväkivallan kysymiseen tarkoitettuja työvälineitä. Pohjois-Karjalan alueella työskentelevistä vastaajista 35,7 prosenttia kertoi, ettei käytä työssään näitä työvälineitä, kun vastaava osuus Etelä-Savossa työskentelevistä oli 37,9

prosenttia. Alueiden välillä ei ollut tilastollisesti merkitsevää eroa tältä osin (p=,722). Kun esimiehiltä tiedusteltiin heidän alaistensa seulojen käytöstä, enemmistö kertoi alaisten käyttävän työssään seuloja. Etelä-Savon alueella työskentelevistä esimiehistä kaksi kuitenkin kertoi, etteivät heidän alaisensa käytä tällaisia seuloja. Heidän alaisensa eivät myöskään heidän mukaansa olleet osallistuneet Väistön tarjoamiin koulutuksiin ja toinen kunnista ei ollut mukana hankkeessa.

Itä-Suomen tilanteessa näyttää tapahtuneen seulojen käytön osalta kuitenkin myönteistä kehitystä, sillä vuonna 2012 toteutetun ISO:n selvityksen mukaan vain 36 prosenttia työntekijöistä kertoi käyttäneensä väkivallasta kysymiseen kehitettyjä työvälineitä (Väyrynen & Jämsen 2012, 18). (Tosin on syytä huomioida, että ISO:n selvitykseen vastasi vain 40 kuntien sosiaali- ja terveyspalveluissa vammais- ja mielenterveyspalveluissa sekä lastenneuvoloissa työskentelevää ammattilaista Pohjois-Karjalan sekä Pohjois- ja Etelä-Savon alueella.)

Eniten käytetty työväline oli vastaajien keskuudessa MARAK-riskiarviointilomake, jota 37,3 prosenttia vastaajista kertoi käyttävänsä työssään (Taulukko 6). Se oli käytössä useammalla työntekijällä Pohjois-Karjalan alueella kuin Etelä-Savossa (p=,013). Tämä havaittu ero tosin selittynee sillä, että Pohjois-Karjalassa työskentelevistä vastaajista useampi, 38,5 %, oli osallistunut Väistön järjestämään MARAK-riskiarviointikoulutukseen, kun taas Etelä-Savossa vastaavaan koulutukseen oli osallistunut 18,7 prosenttia vastaajista. ISO:n vuonna 2012 toteutetun selvityksen mukaan eniten käytetty menetelmä oli vastaajien keskuudessa neuvola-seula (Väyrynen & Jämsen 2012, 18).

TAULUKKO 6 Lähisuhde- ja perheväkivallan kysymiseen tarkoitettujen työvälineiden käyttö vastaajien keskuudessa eri hankealueittain tarkasteltuna, suhteelliset osuudet (%)

	Kaikista vastaajista (n=343) (%)	Pohjois-Karjalassa työskentelevistä (n=199) (%)	Etelä-Savossa työskentelevistä (n=124)(%)
Väkivallan puheeksi ottamisen muistilista	19,8	18,6	21,0
Neuvolaseula	4,7	4,5	4,8
Väkivallan kyselylomake	13,4	14,6	11,3
Lähisuhdeväkivallan suodatin- ja kartoituslomake	26,5	23,6	32,3
Lähisuhdeväkivaltakokemusten vaikutusten ja avun/ hoidon tarpeen arviointi-lomake	4,7	4,5	4,8
Marak-riskiarviointilomake	37,3	44,2*	29,8*
Pahoinpitely- ja kehokarttalomake (PAKE)	2,6	1,0	4,0
joku muu	8,5	9,5	5,6
ei käytä mitään työvälinettä	37,0	35,7	37,9

*=ero työvälineen käytössä Pohjois-Karjalan ja Etelä-Savon työntekijöiden välillä tilastollisesti merkitsevä (p<0,05)

Vastaajista 11 % oli sitä mieltä, ettei tarvitse työssään lähisuhde- ja perheväkivallan kysymiseen tarkoitettu työvälineitä. Eri hankealueilla työskentelevien mielipiteet eivät eronneet toisistaan tältä osin (p=,730). Vastaajista 42,7 % raportoi käyttävänsä työvälineitä saamansa koulutuksen jälkeen useammin, kuin ennen koulutusta. Harvemmin työvälineitä käytti vain neljä vastaajaa. Pohjois-Karjalan ja Etelä-Savon alueella työskentelevät vastaajat eivät eronneet toisistaan myöskään tältä osin.

Vastaajista 75 % koki lähisuhde- ja perheväkivallan kysymiseen tarkoitetut työvälineet työssään hyödyllisiksi ja vain 3,9 % ei pitänyt niitä hyödyllisinä. Vastaajista 59,5 prosenttia uskoi työvälineiden käytön lisänneen heidän mahdollisuuksiaan tunnistaa väkivaltaa työssään. Vastaajista 7,3 prosenttia puolestaan ei uskonut työvälineiden lisänneen tunnistamismahdollisuuksia. Kiinnostavaa on, että 33,2 % vastaajista ei osannut sanoa lisääkö työvälineiden käyttö heidän tunnistamismahdollisuuksiaan. Väkivallan puheeksi ottamisen mahdollisuuksia työvälineiden käyttö oli lisännyt 63,4 prosentin mielestä, kun taas 8,2 prosenttia vastaajista ei uskonut työvälineiden käytön lisänneen näitä mahdollisuuksia. 28,4 prosenttia vastaajista ei osannut ottaa kantaa asiaan.

Kun esimiehiltä tiedusteltiin onko heidän alaistensa seulojen käytössä tapahtunut muutosta Väistön järjestämän koulutuksen suhteen, heistä viisi arvioi alaistensa käyttävän seuloja nyt useammin ja kolme ei osannut sanoa, oliko seulojen käytössä tapahtunut muutosta. (Kaksi esimiehistä kertoi, etteivät alaiset ole osallistuneet koulutukseen.) Onkin mahdollista, ettei yksi koulutuskerta välttämättä lisää seulontoja, vaan tarvitaan jatkuvuutta, kuten eräs hankkeen työntekijöistä toteaa:

> R5 O: Meillä on samaan aikaan tuossa Etelä-Savon sairaanhoitopiirissä tehty sen Jyväskylän VISH-mallin mukaan kehittämistä. Ja siinä, jotenkin näkyy se, että kun ei ole ihan loppuun asti mietitty, että miten kannattaa lähtee tekemään. Mikä se fokus on. Niin siihen on koulutettu VISH-työntekijöitä paljon. Mutta kun se ei oo se systemaattinen seulonta käytössä. Niin lopputulos on se, että vuoden alussa alkaneessa mallissa, jossa kerran viikossa on työparityöskentelyssä, on tähän mennessä ollut kaks asiakasta. Kun se ei se koko ketju toimi. Periaatteessa osaajat on. Heti pystytään antamaan tarpeen mukaan apua ja palvelua. Mutta kun he ei oo sitä, joka nostaa ne väkivallan uhrit ylös. Niin sitä porukkaa ei vaan yksinkertaisesti tuu.

Aineistosta käy ilmi, että Väistö-hankkeessa ollaan tietoisia siitä, että väkivallan puheeksi ottamisen ja suodatinkysymysten läpikäymisen väheneminen häivyttää merkittävän osan väkivallasta pois näkyvistä. Aiemmissa väkivaltahankkeissa on todettu, että vaikka työntekijät etukäteen uskovat tunnistavansa väkivaltatapaukset, suodatinkysymysten käyttö tuottaa yllätyksiä. Väkivaltatapauksia löytyy paljon enemmän kuin on osattu ennakoida ja tapaukset ovat usein vakavampia kuin on kuviteltu. Samalla palvelut ja tarjolla oleva asiantuntemus jäävät hyödyntämättä. Väkivallasta kysymisellä, suodatinkysymysten läpikäymisellä ja vastausten kirjaamisella – ja kirjaamatta jättämisellä – on kauaskantoisia seurauksia paitsi väkivallan osapuolten, työntekijöiden ja hankkeen kannalta, myös laajemmin nyky-yhteiskunnassa, jossa symboliset ja sanalliset dokumentit ovat merkittäviä sosiaalisen todellisuuden tuottajia. Dokumentoimattomat ilmiöt häviävät, eivätkä ne säily osana organisaation muistia. (Ferra-

ris 2013). Dokumentoimattomuus vaikuttaa palvelujen järjestämistä koskeviin rakenteellisiin ratkaisuihin ja priorisointeihin. Väkivallasta kysymisellä, siitä puhumisella ja asian esiin nostamisella on vaikutusta myös kaikkien osapuolten näkemyksiin ja kokemuksiin väkivallan yleisyydestä terveydellisenä ja sosiaalisena ongelmana ja hyvinvoinnin uhkana. Jos väkivalta jää ilmiönä huomioimatta, myös väkivallan määrä ja vaikutukset jäävät ymmärtämättä. Tilannetta voikin pitää huolestuttavana niiden kuntien osalta, jotka eivät ole olleet mukana Väistö-hankkeessa, ja joissa koulutuksen hyödyllisyyttä ja seulojen käyttöä ei ehkä ole vielä tunnustettu.

Tyytyväisyys hankkeen tarjoamiin palveluihin

Koulutuksen lisäksi Väistö-hanke on tarjonnut hankealueella väkivaltatyöhön liittyviä palveluita alueen viranomaisille ja asukkaille. Pohjois-Karjalassa hankkeen työntekijät ovat tarjonneet alueen ammattilaisille konsultaatiota ja tätä palvelua on käytetty elokuun 2015 loppuun mennessä yhteensä 852 kertaa. He ovat myös työskennelleet työparina alueen ammattilaisten kanssa haastavissa lähisuhdeväkivaltatapauksissa. Pohjois-Karjalan hanketyöntekijät osallistuivat työparityöskentelyyn 1.1.2014–31.08.2015 310 kertaa. Työparityöskentelyn avulla tavoitettiin 198 asiakasta, joista 143 oli väkivallan uhreja ja 55 väkivallan tekijöitä. Etelä-Savon alueella vastaavia asiakastyön palveluita ei tarjottu hanketyöntekijöiden toimesta.

Väistön järjestämiin koulutuksiin osallistuneilta tiedusteltiin arviointikyselyssä heidän tyytyväisyyttään hankkeen tarjoamiin palveluihin. Näistä palveluista vastaajat olivat käyttäneet eniten mahdollisuutta konsultoida hankkeen työntekijää asiakasasioissa ja lähes kaikki tätä palvelua käyttäneet (n=96) olivat palveluun melko tai erittäin tyytyväisiä. Ylipäätään vastaajat olivat hyvin tyytyväisiä käyttämiinsä palveluihin. Etelä-Savon alueen avainhenkilötoiminta ei aineistonkeruuvaiheessa ollut vielä päässyt vauhtiin, ja näitä palveluita oli käytetty vasta hyvin vähän (Taulukko 7), joten tyytyväisyyttä avainhenkilötoimintaan voitaneen arvioida vasta myöhemmin kun avainhenkilötoiminta on saatu käyttöön.

Vastaajista 92,8 piti hyödyllisenä mahdollisuutta ohjata asiakas tarvittaessa väkivaltatyöntekijän luokse ja 92,2 prosenttia koki hyödylliseksi mahdollisuuden konsultoida väkivaltatyön asiantuntijaa asiakastapauksissa. Lisäksi 92,8 prosenttia vastaajista piti hyödyllisenä mahdollisuutta saada apua ja neuvoja asiakkaan ohjaamisessa tarkoituksenmukaisiin palveluihin.

TAULUKKO 7 Väistön tarjoamien palveluiden käyttö vastaajien keskuudessa, suhteelliset osuudet (%) sekä tyytyväisten osuus palveluiden käyttäjistä

	Pohjois-Karjalassa työskentelevistä (n=187)	**Etelä-Savossa työskentelevistä** (n=119)	**Kaikista vastaajista** (n=323)	**On ollut melko tai erittäin tyytyväinen käyttämäänsä palveluun (%)**
on ohjannut asiakkaan Väistöhankkeen väkivaltatyöntekijän luokse	32,1	9,2	22,6	94,5
on konsultoinut hankkeen työntekijää asiakasasioissa	34,2	23,5	29,7	**99,0**
on ottanut yhteyttä hankkeen työntekijään selvittääkseni mistä asiakas voi saada apua	27,8	20,2	23,8	**98,7**
hankkeen työntekijä on työskennellyt vastaajan työparina asiakasasioissa	23,0	5,9	15,5	**90,0**
on konsultoinut avainhenkilöä asiakasasioissa (Etelä-Savo)	-	14,3	6,8	**90,9**
on ohjannut asiakkaan avainhenkilön	-	5,9	4,0	**76,9**

luokse (Etelä-Savo)				
avainhenkilö on työskennellyt vastaajan työparina asiakasasioissa (Etelä-Savo)	-	5,9	3,7	**75,0**
on käyttänyt jotain muuta hankkeen palvelua	10,7	7,6	9,3	**76,7**

Myös hankealueen sosiaali- ja terveyspalveluiden esimiehiltä ja aluehallintoviraston edustajalta tiedusteltiin hankkeen tarjoamien palveluiden hyödyllisyyttä. Myös he pitivät hankkeen tarjoamia palveluita hyödyllisinä. Näiltä osin voidaan ajatella, että hankkeen tarjoamat palvelut ovat vastanneet hankealueen työntekijöiden ja kuntien tarpeita erittäin hyvin.

Haja-asutusalueen turvakotimalli ja teknologiakokeilut

Yhtenä hankkeen kolmesta päätavoitteesta on ollut haja-asutusalueen turvakotimallin luominen hankealueen maakuntiin sekä ottaa se käyttöön hankeaikana. Tätä kehittämistyötä hankkeessa on tehty pääsääntöisesti Pohjois-Karjalan hankealueella. Väistö-hanke on pyrkinyt tavoitetta kohti tilanteessa, jossa turvakotilainsäädäntö on uudistunut radikaalilla tavalla ja toimintaympäristö on ollut tältä osin melkoisessa turbulenssissa. Eduskunta hyväksyi joulukuussa 2014 lain valtion varoista maksettavista korvauksista turvakotipalvelujen tuottajille (Karisalo ym. 2014; 1354/2014; HE 186/2014) ja laki turvakotien rahoituksesta astui voimaan tammikuussa 2015 muuttaen radikaalisti vastuuta turvakotitoiminnan rahoituksesta. Turvakotimallin luomista kuitenkin jatkettiin hankkeessa lakimuutoksesta huolimatta ja valmistelutyötä tehtiin yhteistyössä Rovaniemen turvakodin sekä Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen kanssa.

Vuonna 2015 Joensuun kaupungin turvakotitoimintaa ja asiakasprosesseja pyrittiin kehittämään palvelumuotoilua käyttäen. Palvelumuotoilussa hyödynnettiin asiakkaiden näkökulmaa ja turvakotipalvelua vuonna 2013 käyttäneet asiakkaat osallistuivat palvelumuotoilussa turvakotitoiminnan kehittämiseen. Palvelumuotoilulla tavoiteltiin turvakodin asiakasprosessin kehittämistä mm. kiinnittämällä huomiota asiakasprosessin sujuvoittamiseen, turvakodin löydettävyyden parantamiseen, turvakotikonseptin avaamiseen ja yhteydenottokynnyksen madaltamiseen.

Hankealueen turvakotitoiminnassa onkin tapahtunut hankkeen aikana myönteistä kehitystä. Joensuun kaupungin turvakoti pääsi valtionrahoituksen piiriin ja rahoituksen myötä asiakaspaikkojen määrä lisääntyi kolmella. Paikkoja on siis tällä hetkellä yhteensä 7. Samalla turvakodin toiminta muuttui ympärivuorokautiseksi ja turvakodille palkattiin lisää ohjaajia sekä sosiaalityöntekijä. Myös Etelä-Savossa avattiin keväällä 2015 Mikkelin seudun sosiaali- ja terveystoimen turvakoti, joka on ympärivuorokautinen kriisityön yksikkö.

Keskusturvakotimalli haja-asutusalueen ratkaisuna

Turvakotimallin kehittämiselle on aiempien aihepiiriä koskevien tutkimusten ja selvitysten mukaan tarvetta haja-asutusalueilla. Väkivallan kohteena olleille tarjolla olevia palveluja kartoittaneessa selvityksessä (Mäkeläinen ym. 2012) on todettu, että akuuttien palvelujen osalta turvakoteja on asukaslukuun ja suosituksiin nähden edelleen liian vähän. Myös kuntien tarjoamien kriisiasuntojen määrä vaikuttaa maakunnittaisen tarkastelun perusteella vähäiseltä. Lähisuhdeväkivaltaa kokeneille tarjottavien palvelujen saatavuudessa on merkittäviä alueellisia eroja. Erityisesti pienissä kunnissa palveluja on tarjolla hyvin vähän. Isommissa kunnissa ongelmana on puolestaan usein se, että kysyntää on paljon ja palveluihin pääsyä voi joutua odottamaan pitkään. Mahdollisuudet palvelujen käyttöön riippuvat siten voimakkaasti asuinpaikasta. Etenkin harvaan asutuilla alueilla palvelut ovat väkivaltaa kokeneille usein liian kaukana. Käytännössä tämä tarkoittaa monien kuntien osalta sitä, että vaikka palveluja on periaatteessa saatavilla, ne eivät kuitenkaan ole väkivaltaa kokeneiden saavutettavissa. Osa kunnista tarjoaa perheille kriisiasuntoja turvakodin sijaan. Tällöin muuta tarvittavaa tukea tai palveluihin ohjausta ei ole väkivaltaa kokeneille tarjolla, vaikka koordinoidun ja pitkäaikaisen tuen tarve väkivallan vaikutuksista toipumisessa ja väkivallan kierteen katkaisussa on laajalti huomioitu. Tästä näkökulmasta on oleellista, että Väistö-hankkeessa käynnistetty turvakotimallin kehittäminen jatkuu myös hankkeen päätyttyä.

Väistö-hankkeen väliraportissa todetaan, että haja-asutusalueella paras vaihtoehto järjestää turvakotipalvelut on keskusturvakotimalli, jota kohti hankkeessa on lähdetty työskentelemään. Harvaan asutulla alueella monien pienten turvakotiyksiköiden perustaminen ei ole osoittautunut realistiseksi mahdollisuudeksi turvata asukkaille turvakotipalveluita, joten haja-asutuksen tuottamaan haasteeseen on pyrittävä vastaamaan jollakin muulla tavalla. Hankkeen tavoitteen toteutuminen etäturvakotien osalta näyttää Itä-Suomen alueella epävarmalta. Lakimuutokset eivät kuitenkaan olleet hanketta suunnitellessa selvillä, joten on ilmeistä, että ne ovat vaikuttaneet mahdollisuuksiin saavuttaa tämä hankkeelle asetettu tavoite. Itä-Suomen sijasta keskusturvakotimallin pilotointia ryhdyttiin valmistelemaan yhdessä THL:n ja Rovaniemen turvakodin kanssa, tosin tämän vaihtoehdon toteutus jäi vielä syksyllä avoimeksi. Tarkoituksena on kuitenkin jatkaa pilotoinnin valmistelua yhteistyössä THL:n ja STM:n kanssa, ja pilotoinnin vaatima rahoitus sekä pilotoinnin alue selvinnevät vuoden 2015 aikana.

Keskusturvakotimallissa alueen keskuskaupunkiin luodaan vahva, koko alueen turvakotitoimintaa koordinoiva keskusturvakoti, johon väkivaltatyön erityisosaaminen keskitetään. Mallissa keskusturvakodin lisäksi alueelle tarvitaan ns. etäturvakotien tai turvakodin etäyksiköiden verkosto. Ideana on, että etäturvakodit ovat yksittäisiä asiakaspaikkoja, jotka sijoitettaisiin jo toiminnassa olevien, sosiaali- tai terveyspalvelujen ympärivuorokautisesti toimivien palveluyksiköiden yhteyteen. Asiakas voitaisiin sijoittaa etäturvakodin asiakaspaikalle, mikäli se on asiakkaan ja hänen perheensä tilanteen huomioon ottaen turvallinen ja tarkoituksenmukainen ratkaisu. Mallissa keskusturvakodin sosiaalityöntekijä työskentelee tiivisti etäturvakotien kanssa ja keskusturvakoti on vas-

tuussa etäturvakodille tehtävästä asiakastyöstä. Työskentely on pääsääntöisesti videovälitteistä. (Väliraportti, 5–6; Keskusturvakotiraportti.)

Mallia ei kuitenkaan ehditty ottamaan käyttöön hankkeen aikana, ja on ilmeistä, että käyttöönottoa hidasti turvakotitoiminnan rahoitukseen liittyvät muutokset. Hankkeen työntekijöiden mukaan malli oli saatu luotua, mutta tilanne oli muuttunut rahoituksen osalta liian radikaalisti, jotta siihen olisi voitu hankkeessa riittävästi valmistautua.

> R5 O1: Me saadaan vaikka ens viikolla etäturvakotimalli tässä maakunnassa polkastua käyntiin jos rahotus tulee. Että se on ainoo hankaluus. Enkä mä nyt tiedä...
>
> R5 O2: Pieni.
>
> R5 O1: Se ei oo millään tavalla hankkeen...
>
> R5 T2: Ei tietenkään.
>
> R5 O1: Hankkeen liittyvä hankaluus. Ja silloin kun me tehtiin hankesuunnitelmaa, niin ei ollu lakia valtiorahotteisesta turvakodista. Ja se kristallipallo myös puuttui siitä, että semmonen laki on tulossa. Et periaatteessa tavotteeseen on päästy. Mutta sillä kohdalla tavotteeseen ei oo päästy, että hankesuunnitelmassa lukee, ja Pohjois-Karjalassa otetaan käyttöön mallin mukainen toiminta.
>
> R5 T2: Joo. Totta.
>
> R5 O1: Eli se osuus siitä on jäänyt pois, mutta malli on kyllä luotu.

Teknologian käyttö sekä etäpalveluiden kehittäminen harvaan asutulla alueella

Väistö-hankkeessa päätettiin pilotoida videoasiointia osana turvakotitoiminnan kehittämistä. Pilotti alkoi alkuvuodesta 2015 ja se päättyi elokuussa 2015 loppuun. Kokeilun tavoitteena oli testata tabletti-teknologian käyttöä turvakodin asiakastyössä. Pilottia varten hankittiin neljä laitetta, joista yksi oli varattu turvakodin käyttöön ja loput turvakodin asiakkaille. Asiakkaan oli mahdollista olla yhteydessä tabletilla turvakodin työntekijään. Yksi tableteista asennettiin erilliselle turva-asunnolle.

Uuden teknologian käyttöönoton haasteiksi nousivat pilotissa "syrjäalueiden epävarmat tietoliikenneyhteydet" (Väistö loppuraportti). Harvaan asutun alueen pitkien välimatkojen asiakastyölle asettamien haasteiden lisäksi alueen haasteena näyttää olevan myös se, ettei tietoliikenneyhteyksien toimivuutta voi toistaiseksi pitää itsestäänselvyytenä.

Pilotissa havaittiin, että akuutin perheriidan katkaisuun tabletin avulla saatava puhe- ja kuvayhteys saattaa olla toimiva työväline, sillä näin turvakodin työntekijällä on mahdollisuus päästä mukaan meneillään olevaan tilanteeseen. Kokeilua koskevassa raportissa (Väistö loppuraportti Jaanan osuus) pohdittiin, että tällainen matalan kynnyksen neuvottelumahdollisuus voisi mahdol-

lisesti vähentää poliisin kotihälytystehtäviä. Tätä tosin pitäisi tarkastella empiirisesti, jotta tällaisia myönteisiä vaikutuksia voitaisiin vahvistaa.

Tablettikokeilun lisäksi Pohjois-Karjalan hankealueella lähdettiin kokeilemaan ensimmäisen hankevuoden jälkeen hankkeen konsultaatio- ja työparipalveluiden järjestämistä videovälitteisesti Microsoftin Lync-sovellusta käyttäen. Lync-sovelluksen avulla on mahdollista järjestää videoneuvotteluita sekä soittaa videopuheluita. Alueella välimatkat ovat pitkiä ja kokeilua voidaankin pitää taloudellisesti järkevänä, sillä videovälitteinen neuvottelu vähentää hanketyöntekijöiden matkustamiseen käyttämää aikaa säästäen samalla myös kustannuksia. Hanke hankki hankealueen kuntiin (Pohjois-Karjala) laitteistot (yhteensä 13 kameraa ja 13 mikrofoni/kaiutin-yhdistelmää), joiden avulla konsultaatio- ja työparityöskentelyä lähdettiin toteuttamaan etänä.

Hankealueen esimiehiltä tiedusteltiin heille suunnatussa arviointikyselyssä Lyncin käytöstä ja kaikki Pohjois-Karjalan alueen kyselyyn vastanneet esimiehet (6) kertoivat, että heidän työyhteisössään on käytössä Väistö-hankkeen kustantamat Lync-viestintälaitteet ja heistä neljä kertoi, että niitä on käytetty väkivaltatyöhön liittyvässä asiakastyössä ja konsultoinnissa. Kaksi vastaajaa ei osannut sanoa, onko niitä käytetty. Väistö-hankkeen näkökulmasta kokeilu on vaikuttanut myönteiseltä ja lupaavalta, mutta teknologian käyttö edellyttänee työntekijöiden riittävää koulutusta ja ohjausta laitteiden käytössä, jotta laitteet todella olisivat ja pysyisivät työntekijöiden käytössä. Tämä puolestaan vaatii riittävää konsultaatiotukea tietoteknisiin ongelmiin liittyen. (Väistö loppuraportti.)

Väistön yhteistyö eri toimijoiden kanssa

Yhteistyö hankeperheessä

Väistö-hankkeen lähtökohtana on ollut pyrkiä lisäämään väkivaltatyön asiantuntemusta yhdessä toisten Pohjois-Karjalassa ja Etelä-Savossa toimivien organisaatioiden kanssa. Yhteistyö erityisesti Etelä-Savossa (Mikkelissä) toimivan VIOLA ry:n ja erityisesti sen ylläpitämän Saumuri-hankkeen sekä Pohjois-Karjalassa toimivan, Rikosuhripäivystyksen toteuttaman Orava-hankkeen kanssa on ollut tiivistä. Väistön, Oravan ja Saumurin kokonaisuutta kutsutaankin hankkeen työntekijöiden puheessa hankeperheeksi. Hankkeiden välisestä yhteistyöstä sovittiin jo suunnitteluvaiheessa.

Väistö-hankkeen väliraportin mukaan hankeperheen eli Väistön, Oravan ja Saumurin yhteisiä tapaamisia järjestetään säännöllisesti noin kolmen kuukauden välein. Laajojen kokousten lisäksi hankeperheen työntekijät ovat tavanneet säännöllisesti kuukausittain. Väistön, Saumurin ja Oravan yhteistyön tiiviyttä kuvattiin ryhmähaastattelussa humoristisesti näin:

> R6 O3: jotenkin Saumurin ja Väistön yhteistyö on vähän niin kuin paita ja peppu.

> R6 O8: Myö ollaan se paita.

[Nauravat.]

R6 O3: Mutta meillä on hyvin vähän tehty mitään itsekseen täällä näin. Vaan kyllä mitä on Väistössä tehty, niin aika pitkälti se on tehty... melkein kaikki Saumurin kanssa yhteistyössä. Väitelty ja istuttu ja syletty kattoon.

R6 O8: Melkein viikottain voi sanoa, että. Siis on siinä mielessä ollut hirveen helppoo, että varmaan puolin kuin toisin saa helposti kiinni. Voi saman tien sopia asioita, mitä siinä pitää sopia. Ja sitten kun välimatkat on muuten pitkät, niin. Ja jotenkin yhteinen kieli, se on hirveen helppo…

Arviointitehtävän kannalta hankeperheen tiivis yhteistyö muodostaa pienimuotoisen haasteen. Kun pohditaan Väistö-hankkeen tavoitteiden toteutumista, on vaikea sanoa, missä määrin kyse on hankeperheen yhteisistä saavutuksista ja miten paljon kyse on siitä, että Väistö, Saumuri ja Orava ovat saaneet yhteisiä tavoitteitaan toteutetuiksi. Hankeperheen yhteistyön nähtiin kaataneen rajaaitoja julkisen sektorin toimijoiden ja järjestöjen välillä.

Kokemusasiantuntijoiden käyttö

Väistö-hankkeen periaatteena on ollut hyödyntää omassa elämässään väkivaltaa kohdanneiden asiantuntemusta sekä koulutusten että yleisemminkin palvelujen kehittämisessä.

R6 O8: Meillä on sen kehittäjäryhmän yks perus, yks tärkee tehtävä se, että mitään ei kouluteta, ennen kuin saadaan kokemusasiantuntijalta leima siihen …

R6 O2: Kyllä, että he kommentoi.

R6 O8: … että siinä on semmosta, että heidät on huomioitu ja heidän ajatuksensa tullut siihen sisäänrakennetuksi.

Kokemusasiantuntijoiden, järjestöjen ja viranomaisten yhteistoiminnan edistäminen on ollut erityisesti Saumuri-hankkeen tavoitteena. Saumuri on käynnistänyt 10–15 naisen kokemusasiantuntijaryhmän, jossa useilla osanottajilla on ollut elämässään pitkäaikaisia väkivaltaisia parisuhteita. Tämä ryhmä on käynyt Väistön suunnitelmia, rakenteita ja koulutustilaisuuksien materiaaleja keskustellen läpi, ja kommentoinut havaintojensa perusteella Väistölle. Tällä on ollut suuri merkitys avainhenkilökoulutuksen sisällölle.

Haastatteluissa Väistön työntekijät arvioivat (V6), että Etelä-Savo on ehkä jonkin verran Pohjois-Karjalaa pitemmällä kokemusasiantuntijoiden hyödyntämisessä.

Yhteistyö alueen sosiaali- ja terveyspalveluiden hallinnon edustajien kanssa

Alueen sosiaali- ja terveyspalveluiden hallinnon edustajien näkemystä yhteistyön onnistumisesta tiedusteltiin alueen esimiehille suunnatulla kyselyllä. Hankkeessa mukana olevien kuntien sosiaali- ja terveyspalveluiden esimiestehtävissä työskentelevät sekä aluehallintoviraston edustaja olivat kaikki tyytyväisiä yhteistyöhön hankkeen kanssa ja kuvasivat yhteistyötä hyväksi ja rakenta-

vaksi. Myönteinen näkemys yhteistyöstä oli niin Pohjois-Karjalan kuin Etelä-Savonkin hallinnon edustajilla.

> "Yhteistyö oli hankkeen kanssa tiivistä alussa. Hanketyöntekijät ovat tehneet varmaan tiivistä yhteistyötä käytännöntasolla kunnassa mutta hallinnossa ei siitä niin tarkkaa tuntumaa ole. Tilastointien perusteella tarvetta hankkeelle on ollut ja työntekijät ovat osanneet hyödyntää sitä." (Esimiehille suunnattu kysely)

Yksi Etelä-Savon kunnan edustaja kuitenkin totesi, ettei yhteistyötä ole ollut eikä hanke ole juurikaan heidän kuntaansa tavoittanut. Tässä kunnassa ei myöskään järjestetty koulutusta. Hänet tavoitettiin vielä puhelimitse ja puhelinhaastattelussa hän kertoi, että Väistö-hankkeen taholta oli kerran oltu yhteydessä kuntaan, mutta aikatauluja ei saatu sopimaan yhteen.

Pääsääntöisesti Väistö on onnistunut erittäin hyvin saamaan mukaan sekä Pohjois-Karjalan että Etelä-Savon kunnat, mutta aivan kaikki kunnat eivät kuitenkaan osallistuneet hankkeeseen. Kyse on pääasiassa hyvin pienistä kunnista, joissa on perinteisesti totuttu nojaamaan vain omiin voimiin.

> R4 O1: (...) mun mielestä suurin osa kunnista on lähtenyt hirveen hyvin. Sitten on joitakin yksittäisiä kuntia, joita yhdistää se, että ne on todella pieniä kuntia. Ja ne on varmaan perinteisesti tehnyt pikkusen…
>
> R4 O2: Kaiken itse.
>
> R4 O1: Kaiken itse. Ne on pikkusen syrjässä kasvukeskuksista. Ja muuta. Niin, sinne ei oo saatu mitään. Ei mitään. Että he eivät ota koulutuksia, he eivät ota, konsultoi. He eivät lähde MARAK:n. Maksavat oman rahoitusosuuden, mutta eivät ota mitään palvelua vastaan. Ja Etelä-Savossa on yks tai kaks kuntaa ja Pohjois-Karjalassa on yks tai kaks kuntaa, joiden kohdalla on käynyt näin. Mutta pääsääntöisesti kunnat on ottanut tosi hyvin.
>
> R4 O2: Johtuuko se siitä, että ne on liian työllistettyjä, ne ihmiset, että ne ei kerta kaikkiaan enää pysty tekee mitään?
>
> R4 O3: Siellä on, niissä on niin vähän työntekijöitä, ne saattaa hoitaa sosiaalipuolen, ne hoitaa päihdepuolen. Ne hoitaa kaiken.
>
> R4 O2: Ja sitten työntekijöiden vaihtuvuus. Että varmaan semmosta kaoottisuutta kaikessa. (..) Tosi, tosi työlästä on ollut se, tavallaan se, että kun yrittää tuoda sitä tähän. Päinvastoin, vois monissa kysymyksissä helpottaa heidän työtään.
>
> R4 T2: Joo.
>
> R4 O1: Ja sit ne on ehkä vähän semmosia. Oisko niiden yhdistävä tekijä pikkusen semmonen, että ne on pikkusen semmosia nukkuvia kuntia. Semmonen viimenen sammuttaa valot -tunnelma, tunnelmaisia paikkoja.

Alueen esimiehille suunnattu kysely tavoitti yhden hankkeeseen kuulumattoman kunnan esimiestehtävissä työskentelevän henkilön, joka totesi, että väkivaltaan liittyvien asiakastilanteiden vähyyden ja alueen vahvan toimijan olemassaolon vuoksi kiinnostus hanketta kohtaan on jäänyt vähäiseksi. Kuntien osallistumattomuus voi kuitenkin johtaa siihen, että henkilökunta jää kouluttamatta väkivallan tunnistamiseen sekä puheeksi ottoon ja yhteinen malli ei

silloin näiden kuntien osalta toteudu. Tältä osin kuntien asukkaat voivat siis joutua väkivaltatyön osalta eriarvoiseen asemaan.

> "Se että yhteistä käytäntöä ei vieläkään ole, saattaa olla meidän osallistumattomien pikkukuntien oma vika, koska asiakastilanteita on niin vähän: näitä ei aina koeta koulutuksen kannalta mielekkäiksi.. Eli vaikka hankkeen saavutuksiin laitoin vähäisen hyödyn, niin omankaan kunnan kiinnostus ei ole ollut suuren moista." (Esimiehille suunnattu kysely)

Tiedotus

Kun Väistö-hankkeen tavoitteena on ollut yhtenäisten väkivaltatyön toimintamuotojen vakiinnuttaminen Pohjois-Karjalassa ja Etelä-Savossa, voidaan ajatella, että tiedotus on hankkeen kannalta tärkeä toimintamuoto. Alueen ammattilaisille suunnatussa viestinnässä ei kuitenkaan lähdetty liikkeelle luomalla hankkeelle tiedotus- tai viestintäsuunnitelmaa. Tästä huolimatta Väistö on kuitenkin onnistunut suurelle yleisölle tiedottamisessaan hyvin. Varsinkin hankkeen käynnistymisvaiheessa Väistöstä oli useita lehtiartikkeleita. Hankkeessa ei silti ole pyritty "palvelujen mainostamiseen", sillä käytettävissä olevat resurssit ovat olleet liian niukat, jotta hankkeen toimesta oltaisiin kyetty tuottamaan tarvetta vastaavia palveluita kaikille.

> R5 O2: Muistan, että on puhuttu sitä, että ei voi vielä kovin räväkästi lähtee tiedottaa, kun ei oo tarjota yhtään mitään. Ilmoitetaan sit siinä vaiheessa, kun on jotain olemassa semmosta varmempaa. Mutta, tuota. Ei se oo mun mielestä hirveen tietonen valinta. Se on enemmän liittynyt tähän kiireeseen. Että kun se fokus on ollut joissain asioissa, niin, tuota, pysähtymisen paikkoja on ollut aika vähän. Jos niitä ois ollut enemmän, semmosia huohahduksia, niin mä näen, että sieltä ois tullut niitä.

Kyse ei ollut tietoisesta valinnasta (siis varovaisessa tiedottamisessa), vaan pikemminkin seurausta kiireestä: "Se on enemmän liittynyt tähän kiireeseen. Että kun se fokus on ollut joissain asioissa, niin, tuota, pysähtymisen paikkoja on ollut aika vähän." Toisaalta hankkeen alkuvaiheessa pidättäytyminen aktiivisesta tiedottamisesta on ollut järkevää, sillä "mistä me ois oikeestaan alussa tiedotettu?" Hankkeen loppusuoralla oltaessa tiedottamiselle nähdään olevan paljon enemmän tilausta ja tilaa.

Väistö-hanke on Pohjois-Karjalan alueella tiedottanut toiminnastaan viranomaisille säännöllisin välein sähköpostitse lähetetyllä tiedotuskirjeellä. Tiedotuskirjettä on voitu käyttää myös Orava-hankkeesta tiedottamiseen. Etelä-Savossa tällaista säännöllisesti lähetettävää tiedotuskirjettä ei ole käytetty. Ammattilaisia on lähestytty koulutustilaisuuksien osalta sähköpostilla.

Pohjois-Karjalan tiimi arvioi, että Etelä-Savon osahanke on onnistunut tiedottamisessa ehkä jossakin määrin vielä heikommin:

> R4 O1: "Se ei oo ehkä ollut niinkään suunnitelmallista, kuin mitä meillä oli. Ja meillä se ei ollut yhtään suunnitelmallista. Ja sitten se on jonkun verran ollut ehkä semmosta, että. Että kuitenkin täällä on ollut kolme eri aluetta. Meillä on selkeesti yksi alue. Mutta täällä on ehkä koko ajan – vaikka Olli on tehnyt tosi hyvää työtä, mutta kun nää perinteet on mitkä on, niin ei yksi mies pysty…"

Samankaltaisen arvion antoi myös Etelä-Savon tiimi itse.

> R5 O3: Heillä oli se media paljon vahvempi mun mielestä.
>
> R5 O2: Kyllä. Siis Joensuussa on, tai siis Pohjois-Karjalassa on ollut se mediatiedottaminen ihan älyttömän hyvä.
>
> R5 O3: Ja systemaattista.
>
> R5 O2: Systemaattista verrattuna meihin.

Väistön arveltiin olleen Etelä-Savossa aika lailla julkisuudelta (ulospäin) näkymättömissä. Etelä-Savossa Savonlinnan, Mikkelin ja Pieksämäen alueiden tiedotus ovat eronneet toisistaan.

> R5 O1: Niin, kyllä tässä tuota, ehkä. Ois voinut vähän mediaa käyttää, enempi. Ja sillä tavalla valistaa kuntalaisia. Koska tää nyt kummiskin, tää on. Tosi hienosti ollaan saatu tämmönen meidän organisaatioo, tänne. Hommat pelaa ja varmaan työntekijät. Mutta sitten, siellä on semmonen ehkä tiedottaminen sitten vielä, tuota, kuntalaisille ja tuota vähän laajemmin, sitten. Sitä. Ja varmaan vielä tehdäänkin. Ja tässä loppusuoralla nyt kun ollaan saatu määrätyllä tavalla valmiiks, niin se on varmaan helpompi lähtee viemäänkin. Mutta että, että. Ja onhan meillä nyt medialle ollut kutsujakin. Kutsuja, ja tuota. Pyydetty niitä. Mutta aina, tietenkin hyvin ajan kohdasta riippuen, niillä ei ole aina ollut sitä semmosta kiinnostusta. Että nyt varmaan rakennetaan joitakin artikkeleita itse ja lähetään tiedottamaan.

Kesän ja syksyn 2015 aikana Väistö-hanke olikin Etelä-Savon sanomalehdissä esillä yhteensä neljässä erillisessä lehtiartikkelissa eli tiedottamisessa kirittiin aktiivisesti kiinni siinä havaittuja puutteita. Vaikka Väistö on siis monessa suhteessa onnistunut tiedottamisessaan, on selviä puutteitakin tunnistettu. Hankkeella ei ole omia www-sivuja (tosin Väistö on esillä Joensuun kaupungin sivuilla, ks. http://www.joensuu.fi/vakivallan-ehkaisytyo), ei myöskään omia sosiaalisen median sivustoja. THL:n ylläpitämältä *Innokylä* hankesivustolta Väistö löytyy suppeana esittelynä (ks. https://www.innokyla.fi/web/hanke730175).

Palvelumuotoilun myötä Joensuun turvakodille luotiin kuitenkin facebook-sivu (https://www.facebook.com/pages/Turvakoti-Joensuu/1597012630536670?pnref=lhc), jonka kautta on mahdollista päästä tarkastelemaan turvakotia sekä sen tiloja. Sivuilta löytyy myös tietoa turvakodista sekä selkeitä ohjeita turvakotiin tulijalle. Potentiaalisen asiakkaan kannalta turvakodin sivut tarjoavat oleellista tietoa sekä yhteystiedot. Asiakasta rohkaistaan sivuilla ottamaan rohkeasti yhteyttä. Voidaankin ajatella, että sosiaalisen median kautta turvakotikonseptia on mahdollista avata helposti ja vähäisin kustannuksin sekä tehdä turvakoti potentiaalisille asiakkaille helpommin lähestyttäväksi.

Tiedonkulusta huolehtiminen onnistuu usein hankkeiden aikana, mutta tiedotuksen ja tiedonkulun ongelmat ovat olleet monille väkivaltahankkeille kohtalokkaita siinä vaiheessa, kun hanke on päättynyt ja kehitettyjä käytäntöjä on pyritty juurruttamaan osaksi mukana olleiden organisaatioiden käytäntöjä. Tämä haaste kannattaa hankkeessa ennakoida ja suunnitella etukäteen tiedotukseen ja eri toimijoiden väliseen tiedonkulkuun liittyvät toimintatavat ja vastuunjaot, toisin sanoen laatia selkeä viestintästrategia.

Hanke-alueella työskentelevien sekä esimiesten arvio hankkeen onnistumisesta

Etelä-Savon ja Pohjois-Karjalan sosiaali- ja terveyspalveluiden esimiestehtävissä toimivia henkilöitä sekä aluehallintoviraston edustajaa pyydettiin arvioimaan, ovatko hankkeen tavoitteet sekä tavoitteiden saavuttamiseksi määritellyt keinot olleet väkivaltatyön kehittämisen kannalta onnistuneita. Hankkeessa mukana olevien kuntien sekä aluehallintoviraston edustajan näkemys oli varsin myönteinen.

> "Ovat olleet [tavoitteet ja keinot niiden saavuttamiseksi]. Väkivaltatyöhön liittyviä hankkeita on ollut vuosikausia. Väistö-hanke on hyvin jatkanut tätä väkivaltatyön hankekehittämisen periaatetta jatkaen siitä, mihin aiemmilla hankkeilla on päästy. Hanke on linkittynyt turvakotitoiminnan muutosten eteenpäin viemiseen ja kehittänyt vaihtoehtoisia toimintatapoja haja-asutusalueelle." (Esimiehille suunnattu kysely)

Koulutusten keskeinen rooli keinona nousi esiin esimiesasemassa työskentelevien kommenteissa, mutta samalla nousi myös esiin huoli toiminnan jatkumisesta hankkeen päätyttyä.

> "Hanke on tavoittanut hyvin kaikki alueen ammattilaiset eri hallintokunnissa. Koulutukset ovat antaneet lisää ammattitaitoa ja työvälineitä väkivaltatyöhön. Haasteena on jatkossa saada toiminta säilymään maakunnassa ilman, että joku taho sitä hallinnoi, koordinoi ja vastaa toiminnan ylläpidosta ja koulutuksesta jatkossakin." (Esimiehille suunnattu kysely)

Myös hankkeen järjestämiin koulutuksiin osallistuneita henkilöitä pyydettiin arviointikyselyssä arvioimaan hankkeen tavoitteiden toteutumista kouluarvosanoin (4–10). Yleisarvosanaksi vastaajat antoivat hankkeelle 8,07. Kahden alueen kesken oli nähtävissä hieman eroa, sillä Pohjois-Karjalan alueella työskentelevien vastaajien (n=178) antaman arvosanan keskiarvo oli 8,22, kun taas Etelä-Savossa työskentelevien (n=112) antama arvosana oli hieman matalampi eli 7,87. Ero keskiarvoissa on tilastollisesti merkitsevä (p=0,003) ja Pohjois-Karjalan alueella työskentelevät vastaajat olivat siis hieman tyytyväisempiä hankkeeseen, joskin ero on käytännössä varsin pieni. Molemmilla hankealueilla työskentelevien vastaajien (n=11) arvosanojen keskiarvo oli matalin eli 7,64.

Parhaiten vastaajat arvioivat hankkeen onnistuneen työntekijöiden väkivaltatyön osaamisen lisäämisessä sekä väkivaltatyön kehittämisessä (Taulukko 8). Työntekijät, jotka ilmoittivat työskentelevänsä Pohjois-Karjalan alueella arvioivat hankkeen onnistuneen hieman paremmin mitä tulee työntekijöiden väkivaltatyön osaamisen lisäämiseen, väkivaltatyön koordinoimiseen, selkeiden toimintaohjeiden tuottamiseen ammattilaisille ja alueen asukkaille, ammattilaisten tiedottamiseen ja ennaltaehkäisevän työn tekemiseen. Nämä havaitut erot keskimääräisissä arvosanoissa olivat kuitenkin käytännössä varsin pieniä. Suurimmat erot alueiden välillä olivat perhe- ja lähisuhdeväkivallasta tiedottamisessa alueen ammattilaisille, jonka Pohjois-Karjalassa työskentelevät vastaajat arvioivat onnistuneen paremmin.

TAULUKKO 8 Työntekijöiden arvioi hankkeen onnistumisessa seuraavien toimintojen osalta kouluarvosanalla (4–10) arvioituna.

	Pohjois-Karjala (n=179)	**Etelä-Savo** (n=112)	**Kaikki vastaajat** (n=307)
Selkeiden toimintaohjeiden tuottaminen ammattilaisille perhe- ja lähisuhdeväkivaltatapauksia varten	7,9*	7,6*	7,8
Selkeiden toimintaohjeiden tuottaminen alueen asukkaille perhe- ja lähisuhdeväkivaltatapauksia varten	7,5*	7,2*	7,3
Perhe- ja lähisuhdeväkivallasta tiedottaminen alueen asukkaille	7,0	6,8	6,9
Perhe- ja lähisuhdeväkivallasta tiedottaminen alueen ammattilaisille	8,0*	7,6*	7,8
Selkeän perhe- ja lähisuhdeväkivallan tunnistamisen toimintamallin luominen	7,9	7,6	7,8
Selkeän avuntarpeen arviointiin liittyvän toimintamallin luominen perhe- ja lähisuhdeväkivaltatapauksia varten	7,8	7,5	7,7
Selkeän palveluohjauksen toimintamallin luominen perhe- ja lähisuhdeväkivaltatapauksia varten	7,7	7,5	7,6
Turvakotitoiminnan kehittäminen	7,4	7,1	7,3
Väkivaltatyön kehittäminen	8,1	7,8	8,0
Ennaltaehkäisevän väkivaltatyön	7,8*	7,4*	7,6
Työntekijöiden väkivaltatyön osaamisen lisääminen	8,0*	7,7*	7,9
Perhe- ja lähisuhdeväkivaltatyön koordinointi alueella	8,0*	7,6*	7,8
*= ero alueiden välillä tilastollisesti merkitsevä (p<0,05)			

Myös hankealueen esimiestehtävissä toimivat vastaajat sekä aluehallintoviraston edustaja arvioivat hankkeen onnistuneen lähtökohtaisesti hyvin tavoitteissaan. Heidän mielestään hanke oli onnistunut parhaiten tavoitteissaan kehittää väkivaltatyötä (8,7) ja turvakotitoimintaa (8,7) sekä perhe- ja lähisuhdeväkivallasta tiedottamisessa alueen ammattilaisille (8,7), Heikoimman arvosanan (6,9) esimiehet antoivat etäturvakotipalveluiden kehittämisessä onnistumiselle.

HANKKEEN TAVOITTEIDEN TOTEUTUMISEN ARVIOINTI

Tavoite1: Yhteisen toimintamallin luominen väkivaltatyölle

Hankkeen tavoitteena on ollut yhtenäisen ja koordinoidun lähisuhdeväkivallan tunnistamisen, puuttumisen, arvioinnin sekä ohjaamisen- palvelumallin luominen Pohjois-Karjalan ja Etelä-Savon alueelle. Tämän tavoitteen suhteen Väistön hanketyöntekijät katsovat onnistuneensa hyvin:

> R4 O1: "Ja se ykköstavote, se kun oli, että luodaan yhteneväinen väkivaltatyön malli tälle alueelle. Niin kyllä meillä aika yhteneväinen malli on. Että vaikka meillä on pieniä työpaikkakohtaisia eroja, mutta se itse malli, elikä siis seulonta ja konsultointimahdollisuus, niin se on kaikkialla sama. Ja samoin MARAK-työ on kaikkialla sama. Eli se on yhteneväinen malli. Riippumatta siitä, missä asiakas asuu, niin nää palvelut on jokaisen saatavilla."
>
> (...)
>
> R4 O1: "No me ollaan saatu Väistön aikana luotua valmis maakunnallinen rakenne, mikä on vietävissä suurimpaan osaan Suomea. Että ehkä ihan se ruuhka-Suomi. Helsinki, Espoo, Vantaa, niin en tiedä. Tietysti, voishan se sinnekin mennä, mutta varmaan resurssia pitäis olla enemmän. Mutta suurin osa Suomesta on samankaltaista aluetta, että on selkeämaakunta, jossa on hahmotettava määräihmisiä. Niin kyllä meidän malli on vietävissä ihan tämmösenään mihin tahansa. Mutta se edellyttää sen, että siellä on se erityisasiantuntijuus siellä alueella omasta takaa. Että me ei voida mihinkään alueelle viedä Väistön työmenetelmiä ja vaan humpsasta niitä sinne. Että pärjätkee. "

Tavallaan Väistössä on kuitenkin luotu, ei yhtä vaan kaksi toimintamallia, Pohjois-Karjalan malli sekä Etelä-Savon malli. Hanketta suunniteltaessa Etelä-Savossa ja Pohjois-Karjalassa oli toisistaan poikkeavat toimintamallit, joiden molempien nähtiin olevan kuntakenttään ja toimintaympäristöön sopivia. Niinpä osahankkeissa on päädytty tavoittelemaan hankkeen samoja jaettuja tavoitteita hieman eri tavoin.

> R2 O1: "Me tehtiin silloin Etelä-Savon kanssa yhteistyössä hankehakemus, jossa oli kaks erilaista väkivaltatyön mallia, mitkä molemmat sopi kuntakenttään. Ja tehtiin tietoisesti se ratkaisu, että meillä oli kaks erilaista. Että kukaan muu ei ollut kokeillut. Niin, että kokeillaan kahta erilaista mallia. Saadaan parin vuoden aikana alustavia tuloksia siitä, että kumpi niistä ois toimiva, ja kumpaa kannattais lähtee viemään eteenpäin. Huomattiin melko pian, että ne molemmat toimii hyvin, mutta molemmista oli sit jotain tuotavaa, niin kun ristiin."

Väistön Pohjois-Karjalan ja Etelä-Savon työntekijöiden erillisissä haastatteluissa ei tullut selvää "voittajaa" alueellisten mallien välillä. Tämä on perusteltua, koska alueet ovat erilaisia, ja niiden resurssit tukea väkivaltatyötä myös poikkeavat toisistaan.

Hankkeessa mukana olleissa kunnissa on päästy hankkeen myötä rakentamaan erittäin onnistuneesti yhteistä väkivaltatyön toimintamallia, mutta niissä kunnissa, jotka eivät olleet halukkaita tai muusta syystä kyenneet osallistumaan hankkeeseen tilanne saattaa olla väkivaltatyön osalta varsin heikko. Näiden kuntien asukkaat voivat olla pahimmillaan varsin epätasa-arvoisessa asemassa Väistöön osallistuneiden kuntien asukkaiden kanssa – huonoimmassa tapauksessa väkivalta jää tunnistamatta ja asukasta ei osata ohjata asianmukaisiin palveluihin niissä kunnissa, jotka ovat jääneet Väistön järjestämän koulutuksen ulkopuolelle. Onkin ilmeistä, että sosiaali- ja terveydenhuollon esimiehillä on varsin suuri rooli sen suhteen mitä kunnissa voidaan lähteä kehittämään ja näiden päätösten vaikutukset ulottuvat asukkaiden mahdollisuuksiin saada asianmukaista palvelua lähisuhdeväkivaltatilanteissa.

Voidaankin ajatella, että Pohjois-Karjalan ja Etelä-Savon alueella olisi hankkeen päätyttyä suunnattava huomio juuri näihin mallin ulkopuolelle jääneisiin kuntiin ja mahdollisesti pyrkiä saamaan heitä mukaan yhteiseen toimintamalliin. Kunnilla itsellläänhän on sosiaalihuoltolain uudistuksen myötä velvollisuus tarjota palveluita lähisuhde- ja perheväkivaltaa kohdanneille asukkailleen.

Tavoite 2: Haja-asutusalueen turvakotimallin luominen

Hankkeen toisena päätavoitteena oli luoda haja-asutusalueen turvakotimalli hankealueen maakuntiin sekä ottaa se käyttöön. Väistö-hanke pyrki tätä tavoitetta kohti tilanteessa, jossa turvakotilainsäädäntö muuttui, ja onkin ilmeistä, että toimintaympäristön muutokset vaikuttivat hankkeen mahdollisuuksiin ottaa turvakotimalli käyttöön hankkeen aikana. Hankkeessa hahmoteltua keskusturvakotimallia ei siis päästy hankkeen aikana vielä pilotoimaan, joten arvioinnin osalta voimme keskittyä lähinnä luotuun malliin. Ja koska mallia ei ehditty vielä ottamaan käyttöön, meillä ei myöskään ole toistaiseksi empiiristä tietoa mallin mahdollisuuksista ja haasteista. On kuitenkin selvää, että keskusturvakotimallissa ja etäturvakotitoiminnassa on runsaasti potentiaalia, mutta toki myös haasteita, jotka on syytä tiedostaa.

Mallin yhdeksi mahdolliseksi haasteeksi voi nähdä etäturvakotipaikkojen saatavuuden ja etäturvakotien henkilökunnan riittävän osaamisen turvaamisen. Etäturvakotiverkoston olisi oltava riittävän laaja, jotta asiakaspaikka löytyy,

kun sitä tarvitaan. Tosin mitä laajempi etäturvakotiverkosto on, sitä useampi ammattilainen tarvitsee riittävän koulutuksen väkivaltatyöhön. Mallissa etäyksikön vastaavalla työntekijällä tulee olla väkivaltatyön koulutus ja myös muu henkilöstö tarvitsee koulutusta väkivaltaan ja väkivaltatyöhön liittyen. On huomattava, että tätä osaamista on myös ylläpidettävä. Haasteeksi voi myös muodostua turvakotiasiakkaille ja heidän mahdollisille lapsilleen sopivien etäturvakotiyksiköiden löytäminen ja toimijoiden sitoutuminen verkostoon.

Asiakkaan kannalta voidaan nähdä myönteisenä, että mikäli asiakkaan tilanne on sellainen, että hänen on turvallista jäädä kotikuntaan, hänellä on mahdollisuus saada turvakotipalvelua kotipaikkakunnallaan. Tällöin myös asiakkaan työssäkäynti ja lasten koulunkäynti sekä päivähoito voi jatkua mahdollisimman normaalisti turvakotijakson aikana. Toki on selvää, että tällainen vaihtoehto ei ole mahdollinen tilanteessa, jossa se vaarantaa millään tavalla asiakkaan turvallisuutta.

Asiakkaan kannalta on kuitenkin tärkeää, että hän on mahdollisimman tasa-arvoisessa asemassa suhteessa keskusturvakodin asiakkaisiin. Asiakaspaikka etäyksikössä on siinä mielessä haasteellinen, että asiakas perheineen on tällöin yksikön mahdollisesti ainut turvakoti-asiakas. Tällä voi olla merkitystä asiakasprosessin kannalta. Vaikka mallissa asiakkaalla on mahdollisuus tavoittaa keskusturvakoti videovälitteisesti koko ajan, on selvä, että asiakkaan ja hänen mahdollisten lastensa ei ole samalla tavoin mahdollista saada tukea ja vertaistukea tilanteessaan, kuin keskusturvakodin asiakkailla. Lasten kanssa työskentely ei myöskään välttämättä toteudu asianmukaisesti pelkästään videovälitteisesti. Toki on huomattava, että etäturvakotiyksikön keskeisenä tehtävänä on taata asiakkaalle ja hänen perheelleen turvallinen paikka, jossa ei ole riskiä väkivallan uusiutumiselle ja tämän tehtävän etäturvakoti voi täyttää. Tällöin vertaistuen mahdollisuus on syytä järjestää muulla tavoin. Mallissa vaihtoehdoksi on ehdotettu internet-pohjaista vertaistukitoimintaa.

Vaikka itse mallia ei ehditty hankkeen aikana pilotoimaan, Joensuun kaupungin turvakodissa kokeiltiin hankkeen aikana videovälitteistä tabletin välityksellä tapahtuvaa yhteydenpitoa turvakodin asiakkaiden sekä turvakodin työntekijöiden välillä. Videovälitteistä yhteydenpitoa voinee kehittää turvakotitoiminnassa jatkossakin ja hyödyntää siihen sopivaa alati kehittyvää teknologiaa (mahdollisesti myös älypuhelimia). Joskin on hyvä pitää mielessä myös tekniikkaan liittyvät rajoitukset ja haasteet.

Tavoite 3: Perhe- ja lähisuhdeväkivallan osaamiskeskustoiminnan suunnitteleminen ja käynnistäminen

Kolmas päätavoite koski perhe- ja lähisuhdeväkivallan osaamiskeskustoiminnan suunnittelemista ja käynnistämistä.

> R2 O1: "Kolmas tavoite on väkivaltatyön osaamiskeskuksen luominen. Ja sitä kohti me ollaan menossa, mutta se ei ikinä tule olemaan varmasti sillä nimellä, kuin väkivaltatyön osaamiskeskus. Meillä on muodostumassa tänne Kutraan liittymä, jossa on Joensuun kaupungin turvakoti, valtiorahotteisena. Sitten meillä on maakunnallinen

> sosiaalityöntekijä, joka on kuntien yhteisesti rahoittama. Ja sitten meillä on siinä samassa puljussa sosiaalipäivystys."

Tarkoitus on ollut vakiinnuttaa väkivaltatyö ja siihen kytkeytyvä yhteistyö ja osaaminen rakenteeksi, joka säilyy, vaikka hankkeet päättyvät. Elokuussa 2015 ei ole vielä aivan selvää, miten tässä tulee käymään.

> R5 O2:"Tuota. Omalta osaltani voisin sanoa, että silloin. Nyt jää pikkasen semmonen hutera olo. Kun lokakuussa tai syyskuussa mullakin työsopimus loppuu. Niin keretäänkö saada niin vakaa pohja. Että se, että nyt ollaan käynnistetty avainhenkilötoiminnat.] ...on laitettu virtaamaan. Se, että jos ois ollut, niin ois tiennyt, että sen ois voinut tsekata pariin kertaan, että mikä toimii ja mikä ei toimi. Niin nyt se jää pikkasen, tyhjän päälle. Ja se hankemaailmassa on tietenkin, että jos joku jää tyhjän päälle, niin se hyrrää omaa elämäänsä vähän aikaa ja sit se kuolee pois. Että sitä ollaan jotenkin pyritty kaikin voimin ehkäsemään, mutta että se on tapahtunut aika kiireessä, se."

Väistöhankkeen väliraportissa osaamiskeskuksen ajatellaan toteutuvan tavoite 1 ja 2 kautta. Osaamiskeskuksen ytimen muodostaa Joensuussa toimiva keskusturvakoti. Väliraportin mukaan:

> "Pohjois-Karjalaan pyritään saamaan hankkeen jälkeiseksi toimintamalli, jossa maakunnassa on yhteinen lähisuhdeväkivallan vastaisen työn koordinoinnista vastaava sosiaalityöntekijä. Samainen sosiaalityöntekijä tarjoaa jatkossa myös mahdollisuuden viranomaiskonsultointeihin ja huolehtii kestävästä koulutustarjonnasta. Sosiaalityöntekijä tekee myös työparityötäviranomaisten kanssa pääasiassa sähköisten työmallien kautta. Työparityötä tarjotaan haasteellisimpiin asiakastapauksiin, joissa verkoston koordinoinnilla on merkittävärooli. Mallia on esitetty hankeaikana useita kertoja kuntien sosiaali- ja terveyspalveluiden johdolle eri kokoonpanoissa.
>
> Etelä-Savon kokonaisuudessa osaamiskeskusmallia lähdetään rakentamaan yhdessä kolmannen sektorin toimijoiden kanssa. Tarkoituksena on saada aikaan verkostomainen, organisaatiorajat ylittävälähisuhdeväkivaltatyön osaajien resurssipankki, jonka muodostavat julkisen sektorin moniammatillinen työ, kolmannen sektorin väkivaltatoimijat yhdessä vammaisjärjestöjen kanssa sekä kokemusasiantuntijat. Julkisella sektorilla avainhenkilöt ja Marak-työryhmän jäsenet tulevat toimimaan verkostomaisen osaamiskeskuksen jäseninä. Osaamiskeskuksen muodostaminen tulee olemaan Väistö-hankkeessa työn kohteena enemmän vuonna 2015." (Väistöhankkeen väliraportti)

Palvelu- tai osaamiskeskusrakenteen luomisessa Väistö-hankkeella on ollut kaksi tapaa toimia: Pohjois-Karjalan malli ja Etelä-Savon malli. Pohjois-Karjalan osaamiskeskusmallina on keskitetyt palvelut. "Meillä on tulossa palvelu, johon sisältyy turvakoti, maakunnallinen väkivaltatyö ja sosiaalipäivystys." (V1) Molemmissa osaamiskeskuksen syntyminen on toistaiseksi toteutumattomana toiveena. Hankesuunnitelmassa mainittu osaamiskeskusrakenne pelkistyy hankkeen jälkipuoliskolla lähinnä omaksuttujen käytäntöjen juurruttamiseksi. Alkuperäisen, aika summittaisen suunnitelman voi sanoa tarkentuneen Pohjois-Karjalassa keskitetyiksi palveluiksi – on yksi numero, johon soittamalla löytyy apua. Etelä-Savossa malli on hajautettu ja apu löytyy alueen avaintyöntekijöiltä.

> R4 O1: "Ja sitten taas se kolmas tavoite oli se – Pohjois-Karjalasta puhun nyt pelkästään, kun meillä oli kaks erilaista osaamiskeskusmallia – niin Pohjois-Karjalan osaamiskeskusmalli oli keskitetyt palvelut. Niin sitä kohtihan me ollaan menossa. Meillä

> on tulossa palvelu, johon sisältyy turvakoti, maakunnallinen väkivaltatyö ja sosiaalipäivystys. ”

Väistö-hankkeen työntekijät epäilevät, saadaanko jatkossa väkivaltatyön palveluista käyttää osaamiskeskus-nimeä.

> R4 O1: Me ei varmasti tulla saamaan, me ei saada käyttää semmosta nimikettä siitä kuin väkivaltatyön osaamiskeskus. Mutta eihän se ehkä, jos me ei siinä tavoitteita miettiessä tiedetty, että millä nimikkeellä siitä puhutaan, niin se ei ehkä oo sen tavoitteen huonoutta, vaan että nimikkeet muuttuu tässä matkan varrella.

Myös VIOLA ry:n hallinnoiman Saumuri-hankkeen tavoitteena on verkostomaisen, kunnan ja kolmannen sektorin yhteistyöhön nojaavan osaamiskeskuksen luominen Etelä-Savoon.

Saumuri kuvaa tavoitetta näin väliraportissaan (Saumuri-hanke 2014 kevät ja alkukesä, 1-2):

> "Osaamiskeskus rakentuu alueen toimijoista: viranomaisista, kansalaisjärjestöistä sekä kehittäjäasiakkaista. Koordinaatiosta vastaa VIOLA ry, jolla on riittävä osaaminen lähisuhdeväkivaltatyöstä ja – ilmiöstä yleensä. Koordinaation puute onkin se suurin pulma alueellamme. Lähisuhdeväkivaltatyön osaamista alueellamme (Itä-Savo) on, mutta se on pirstaleista. Pirstaleisuus aiheuttaa asiakkaillemme hämmennystä ja nostaa puheeksioton kynnystä molemmin puolin.
>
> Saumuri-hankkeen tarkoituksena on koota lähisuhdeväkivaltatyön koulutuksien kautta osaamiskeskukseen alan osaajien verkosto.
>
> (..)
>
> Itä-Suomen Väistö-hanke liittää osaamiskeskusrakenteeseen mukaan julkisen puolen peruspalveluiden toimijat ja Esso-hanke erikoissairaanhoidon toimijat."

Saumurin rahoitushakemuksessa julkisen sektorin toimijoiden koordinointitehtävä osoitetaan Väistölle, ja vastaavasti kolmannen sektorin toimijoiden koordinointi Saumurille. Näin hankkeiden keskinäinen työnjako ainakin paperilla ja suunnitelmissa on mielekäs. Hankkeiden tavoitteiden päällekkäisyys ei ole ongelma vaan osoitus yhteistoiminnan koordinoinnista ja alueellisesti järkevästä pyrkimyksestä niukkojen resurssien koordinoituun käyttöön. Pieni huoli tähän tavoitteiden päällekkäisyyteen silti liittyy. Runsaan projektirahoituksen jälkeen voimme toivoa, että väkivaltatyö kyetään muuttamaan pysyväksi toiminnaksi.

Käytäntöön juurruttaminen

Hankkeen kolmannen osatavoitteen toteuttamisessa on kyse hanketyön saavutusten käytäntöön juurruttamisesta. Kehittämisprojektien tulosten käytäntöön juurruttaminen on useiden tutkimusten mukaan haastavaa. Aiemmissa väkivaltahankkeissa esimerkiksi työtehtävien ja hoidettavien asioiden määrän paisuminen ja johdon tuen puuttuminen on ollut yleinen perustelu projektissa kehitetyn palvelumallin käyttämättä jättämiselle projektin päättymisen jälkeen. Lisäksi haasteena ovat olleet tiedonkulun ongelmat, työn organisointiin ja työkäytäntöihin liittyvät esteet, kuten sopivien tilojen puute ja kiire sekä työntekijöiden liialliset työtehtävät ja niiden mukanaan tuoma projektiväsymys (Husso ym. 2014).

Myös tiedottamisen ja työhön perehdyttämisen ongelmat ovat projektiluonteisten kehittämishankkeiden kompastuskiviä. Organisatoristen käytäntöjen kehittäminen perustuu monitahoiseen kollektiiviseen oppimiseen ja kokemusten vaihtoon. Kehittämishankkeiden tulosten informoinnin ja riittävän uusiin työkäytäntöihin perehdyttämisen puuttuminen on edelleen projektien yleinen ongelma, vaikka tiedonkulun ongelmien kohtalokkaat seuraukset sekä sosiaali- ja terveysalan sisällä että myös eri alojen toimijoiden ja toimipisteiden välillä on todettu toistuvasti monissa tutkimuksissa (esim. Ciporra 2000; Kaakinen ym. 2007; Korhonen & Julkunen 2007; Metteri 2012; Piispa ym. 2012; Virkkunen 2007).

Työtehtävien organisointiin, palvelumallin toteutukseen, tiedonkulkuun liittyvien epäselvyyksien ja projektiväsymyksen lisäksi monet aiempiin väkivaltahankkeisiin osallistuneet työntekijät ovat tunnustaneet, että väkivallan puheeksi ottaminen jää helposti tekemättä, ja suurimmat esteet väkivallasta kysymiselle ovat omissa asenteissa ja ”omien korvien välissä”.

Osa taipumuksesta väkivallan sivuuttamiseen liittyy läheisissä suhteissa tapahtuvan väkivallan erityislaatuun. Erityisesti parisuhteissa tapahtuva aikuisten välinen väkivalta herättää usein ristiriitaisia tunteita. Parisuhdeväkivalta mielletään edelleen yksityisasiaksi, johon ulkopuolisten ei kannata puuttua ja joka on väkivallan osapuolten omalla vastuulla (Husso ym. 2012; Husso ym. 2014; Virkki ym. 2011; Virkki ym. 2015). Aina uusien hankkeiden ja työkäytäntöjen vastustamisella ei kuitenkaan ole yhteyttä siihen, millainen projekti tai kehittämishanke on kyseessä. Työntekijät voivat väsyä ja turhautua jos hankkeet eivät juurru pysyviksi työkäytännöiksi eivätkä siten vie uudistustyötä johdonmukaisesti eteenpäin (Ks. myös Abrahamson 2004; Kaakinen ym. 2007; Sulkunen 2006). Myös perustyön voimavarojen niukkuus asettaa haasteita toimintamallien käytäntöön juurruttamiselle.

Erityisen tärkeää näyttää olevan myös se, että esimiehet sitoutuvat vahvasti uusien toimintatapojen käytäntöön juurruttamiseen. Ilman esimiesten ja johdon tukea hankkeiden päättymisen jälkeen kehitetyt toimintamallin eivät siirry osaksi työkäytäntöjä. Projekteissa kehitettyjen hyvien käytäntöjen jatkuminen edellyttää siten tiedonkulun organisoimisen lisäksi selkeitä työnjakoon, vastuisiin ja velvollisuuksiin liittyviä sopimuksia sekä työnjohdon ja organisaation tukea toimintatapojen muutokselle. Projekteissa kehitettyjen toimintamallien käyttämisen ja aiempien työtapojen muuttamisen mahdollisuudet ovat tut-

kimusten mukaan sitä paremmat, mitä suurempi osa ihmisistä on mukana prosessissa. Todelliset muutokset toiminnassa edellyttävät siten sekä työnjohdon että työntekijöiden osallistumista. Kehittäminen ei ole luonteeltaan kerran tehdyn suunnitelman toteuttamista vaan jatkuvaa pitkäjänteistä työskentelyä, jossa haetaan yhdessä ratkaisuja käytännön ongelmiin. Jatkuvuuden puuttuminen kehittämistyössä sen sijaan tuhoaa helposti saavutetut tulokset. (Ciborra ym. 2000; Kajamaa 2011; Launis & Pihlaja 2005; Rinne 2009.)

Haastattelujen perusteella näyttää siltä, että Väistö-hankkeessa ollaan hyvin tietoisia projektin käytäntöön juurruttamisen haasteista. Tyypillisimmät ongelmat jatkuvuuden osalta on osattu ennakoida hyvin, ja kehitettyjen toimintamallien ja käytäntöjen jatkon turvaamisesta on huolehdittu siltä osin kun se on kehittämishankkeen osalta mahdollista.

Hankkeen tavoitteena on ollut, että hankealueen kunnat ottavat käyttöön hankkeessa kehitetyt työtavat. Jotta tämä mahdollistuisi, pyritään Pohjois- Karjalaan palkkaamaan hankkeen jälkeen maakunnallinen sosiaalityöntekijä, jonka tehtäviin kuuluisi väkivaltatyön koordinointi. Etelä- Savossa nimetyt avainhenkilöt ja viranhaltijat vastaisivat puolestaan väkivaltatyöstä ja se olisi kirjattuna kyseisten työntekijöiden virkarakenteeseen. Järjestöpuolen pitkä kokemus ja osaaminen lähisuhdeväkivaltatyöstä on pyritty Väistö-hankkeen avulla integroimaan julkisen sektorin palvelurakenteisiin.

YHTEENVETO

Väistö-hankkeen voi monessa suhteessa sanoa onnistuneen hyvin tavoitteissaan. Sekä Pohjois-Karjalan että Etelä-Savon alueella väkivaltaan liittyvä osaaminen on lisääntynyt paljon. Väistö-hankkeen toteuttamisen selkeitä vahvuuksia ovat koulutukset, jotka ovat onnistuneet tavoittamaan hyvin suuren joukon Pohjois-Karjalan ja Etelä-Savon sosiaali- ja terveysalan ammattilaisia. Tavoitteeksi asetetut maakunnallisesti yhtenäiset lähisuhdeväkivallan tunnistamisen ja reagoinnin mallit ovat edenneet. Tiedotusvälineiden kautta lähisuhdeväkivalta ja Väistö-hanke ovat nousseet vahvasti esille julkisuuteen. Lisäksi sosiaali- ja terveysalan yhteistyö toimii: hankkeen koordinointi toimii sekä kuntatasolla että sairaalaorganisaatioissa.

Toteutuneet koulutukset ovat lisänneet väkivaltatyöhön liittyviä valmiuksia. Tehdyn kyselyn mukaan yli 80 prosenttia koulutukseen osallistuneista arvioi koulutuksen lisänneen valmiuksia tunnistaa lähi- ja parisuhdeväkivaltaa, ottaa väkivaltaa puheeksi uhrin kanssa ja arvioida asiakkaan avuntarvetta. Trappan-koulutus lisäsi puolestaan osallistujien mukaan valmiuksia työskennellä väkivaltaa kokeneiden lasten kanssa.

Koulutukseen osallistuneiden kokemus koulutuksen onnistumisesta ei juuri vaihdellut alueittain: tosin Pohjois-Karjalassa työskentelevät arvioivat koulutuksen lisänneen hieman enemmän valmiuksia työskennellä väkivaltaa kokeneiden lasten kanssa, ottaa väkivaltaa puheeksi tekijän kanssa sekä lisänneen tietoutta väkivaltaan koskevasta lainsäädännöstä. Noin 43 % vastanneista koulutuksiin osallistuneista raportoi käyttävänsä väkivallasta kysymiseen tarkoitettuja työvälineitä useammin koulutuksen jälkeen.

Väistö-hankkeen selkeä vahvuus on hankkeessa tuotettu yksinkertainen ja selkeä hoitopolku. Erityisesti Pohjois-Karjalassa voidaan osoittaa asiakkaalle muutama puhelinnumero, johon yhteyttä ottamalla saa apua. Palveluihin on matala kynnys. Vahvuus on myös hankkeen vetäjien vahva sisällöllinen asiantuntemus.

Suomessa väkivaltatyö on ollut pitkälti järjestöjen ja kolmannen sektorin toimijoiden varassa. Väistöhankkeessa väkivaltatyön asiantuntemus ja palvelut on ulotettu myös kuntien tuottamiksi. Sillä, että väkivaltatyötä tekevät työnteki-

jät toimivat kunnan tai muun julkisen hallinnon organisaation sisällä, voi nähdä olevan merkitystä myös väkivaltatyön tärkeyden tunnustamisessa.

Väistö-hanketta on toteutettu hankeperheessä, johon on kuulunut VIOLA ry:n Saumuri-hanke ja Rikosuhripäivystyksen Orava-hanke. Hankeperheen yhteistyö on näyttäytynyt saumattomana ja tiiviinä. Arviointihetkellä näyttää siltä, että Väistön myötä syntyneet toimintamallit ovat varsin vakiintuneita, ja vaikka tulevaisuuden ennustaminen on vaikeata, vaikuttaa siltä, että syntyneet mallit voivat vakiintua pysyväksi toiminnaksi. Tämä edellyttää alueiden kunnilta sekä sairaanhoitopiireiltä taloudellista panostamista.

Väistö-hankkeen onnistumisessa yksi selittävä tekijä on ollut hankkeen tavoitteita tukeva organisaatiokulttuuri ja ilmapiiri. Hankkeen johtaminen on selvästi ollut onnistunutta. Myös keskeisten kaupunkien sosiaalijohdolta on saatu tukea. Väistö-hankkeesta on välittynyt meille vahva yhdessä tekemisen kulttuuri. Hankkeen työntekijät ovat vahvasti sitoutuneita ja innostuneita väkivaltatyön edistämiseen. Pitkät etäisyydet hankealueen sisällä ja välillä on kyetty voittamaan sähköisin yhteydenpidon välinein ja hankkeessa on käytetty näitä välineitä taitavasti. Näin on säästetty aikaa ja resursseja.

Arviointi nosti kuitenkin esille myös joitakin kysymyksiä. Alkuperäisenä keskeisenä tavoitteena ollutta keskusturvakotien ja etäturvakotien työskentelymallin kehittämistä ei voitu toteuttaa suunnitellulla tavalla, koska turvakotien järjestämistä ja rahoitusta koskeva uusi laki astui voimaan kesken hankkeen toteuttamisen, ja muutti tilannetta olennaisella tavalla.

Lisäksi aluehallintoviraston edustajien ja sosiaali- ja terveysministeriön suullisesti esittämä linjaus, jonka mukaan KASTE-hankkeella rahoitettuihin koulutuksiin ei voi osallistua kuin kunnallisen sosiaali- ja terveydenhuollon edustajia, on syytä nostaa tarkastelun kohteeksi. Sosiaalihuoltolain mukanaan tuomat uudistukset edellyttävät käytäntöjen muuttamista. Tulevaisuudessa sosiaali- ja terveydenhuollon palveluiden kehittämisessä on yhä enemmän pakko turvautua verkostomaiseen yhteistyöhön, jossa mukana ovat kaikki toimijat mukaan lukien järjestöjen, seurakuntien ja myös yritysten työntekijät. Silloin ei voi olla järkevää, että koulutuksiin osallistumista rajoitetaan näin jyrkästi. Osallistumisen rajoittaminen on kaikkien osapuolten kannalta kestämätön ratkaisu tilanteessa, jossa monet kunnat ovat päätyneet yksityistämään sosiaali- ja terveydenhuollon palveluitaan.

Vaikka yleisesti ottaen kaupunkien ja kuntien suhtautuminen Väistö-hankkeeseen näyttää hyvin myönteiseltä, saattoi joissakin organisaatioissa esiintyä myös hiljaista vastarintaa. Tämä ei ole yllätys, sillä väkivallan kohtaaminen herättää helposti ahdistusta ja torjuntaa (Husso ym. 2014). Oleellista on, että valtaosa kunnista antoi aktiivisesti tukensa Väistö-hankkeelle. Itse asiassa Väistö-hankkeen työntekijöiden mukaan ilmentynyt vastarinta on ollut hyvin vähäistä.

Tiedottamisessa oli alueiden välillä selviä eroja. Koko hankkeelta puuttui selkeä viestintästrategia hankkeen käynnistyessä. Toisaalta hankkeessa myös reagoitiin nopeasti tiedottamisessa havaittuihin puutteisiin.

Hankkeen kokonaisuuden kannalta tässä esitetyt ongelmakohdat ovat kuitenkin varsin pieniä pulmia ja ne ovat kehittämishankkeille ominaisia.

Olennaista on, että Väistö-hanke on onnistunut poikkeuksellisen hyvin keskeisessä tavoitteessaan väkivaltatyön osaamisen lisäämisessä toiminta-alueillaan.

TOIMENPIDE- JA KEHITTÄMISSUOSITUKSET

Viime vuosina on puhuttu paljon innovaatioiden edistämisestä. Sosiaalinen innovaatio on idea tai käytäntö, joka on (1) uusi tai jota pidetään uutena, ja joka (2) muuttaa vallitsevia käytäntöjä siten, että (3) seurauksena on kohonnut teknologinen, taloudellinen tai sosiaalinen toimintakyky. Innovaation olennainen sisältö on siinä, että jokin aikaisemmin vallinnut toimintatapa muuttuu. Siten sosiaalisten innovaatioiden merkitys näkyy vasta, kun ne hyväksytään käytännöiksi. (Husso 2004, 32.) Kyse on olemassa olevien käytäntöjen, asenteiden ja tottumusten muuttamisesta: siitä, että vakiintuneeseen ympäristöön pyritään luomaan toimintatapoja ja käytäntöjä, jotka pitäisi toteuttaa vakiintuneista käytännöistä poikkeavalla tavalla. (Husso 2004, 35.) Tähän pyritään myös kehittämishankkeissa, joiden tavoitteena on uusien toimintamallien työkäytännöiksi vakiinnuttaminen.

Sekä kehittämishankkeiden aikana että niiden päättymisen jälkeen on tärkeää kiinnittää huomiota avainprosesseihin, jotka mahdollistavat kehitettyjen toimintamallien ja käytäntöjen jatkumisen, kehittymisen ja käytäntöön vakiinnuttamisen. Avainprosessit on mahdollista tiivistää kuvioksi, joka muodostuu kolmesta osittain päällekkäisestä toisiinsa liittyvästä osa-alueesta: tiedon ja osaamispääoman tuottamisesta, tiedon ja osaamisen välittämisestä sekä tiedon ja osaamisen käytäntöön siirtämisestä (ks. kuvio 2 alla).

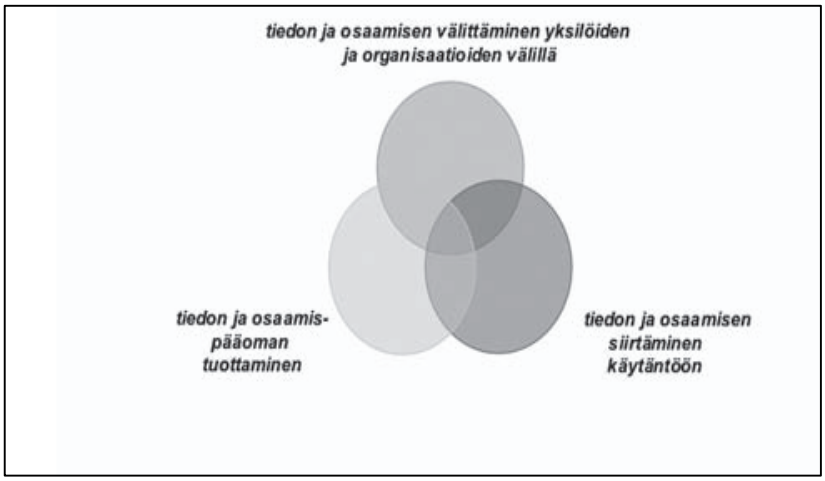

KUVIO 2 Avainprosessit (Husso 2004, 45; Ritsilä & Haukka 2003, 11 pohjalta)

Tiedon ja osaamispääoman tuottaminen tapahtuu paljolti kehittämishankkeen aikana, ja tämä osuus on toteutunut Väistö-hankkeessa hyvin, kuten raportissa on eri yhteyksissä useaan otteeseen todettu. Hankkeessa kehitettyjen toimintamallien jatkuvuuden näkökulmasta tiedon ja osaamispääoman tuottamisen onnistuminen on erittäin tärkeää. Se on edellytys projektin onnistumiselle, mutta jatkuvuuden näkökulmasta yksinään riittämätöntä. Hankkeessa tuotetun osaamisen ja uusien toimintamallien hyödyntämisen näkökulmasta hankkeen päättymisen jälkeen kriittisiä osa-alueita ovat tiedon kulku eli *tiedon ja osaamisen välittäminen yksilöiden ja organisaatioiden välillä* sekä *tiedon ja osaamisen siirtäminen käytäntöön.* Hankkeen toimenpide- ja kehittämissuositukset esitellään siten näiden alaotsikoiden alla.

Tiedon ja osaamisen välittäminen yksilöiden ja organisaatioiden välillä

Tiedon ja osaamisen välittämisessä koulutus ja tiedotus, ja niiden jatkuvuudesta huolehtiminen ovat avainasemassa. Väkivaltahankkeita koskevat tutkimukset ovat osoittaneet, että yksi kehittämishankkeiden suurimmista haasteista on henkilökunnan ja johdon riittävän kattava kouluttaminen siten, että väkivaltailmiön ymmärrys ja väkivaltatyön osaaminen ei jää vain harvojen erityisosaajien harteille. Toimivien väkivaltatyön käytäntöjen kehittäminen vaatii ymmärrystä väkivallan vaikutuksista ja väkivallan terveydenhuollon organisatorisille ja ammatillisille käytännöille asettamista haasteista (Husso 2003, Ronkainen 2008). Väistö-hankkeessa on oltu hyvin tietoisia laajan ja mahdollisimman kattavan koulutuksen merkityksestä ja panostettu perustason laajamittaiseen koulutukseen ja muokattu koulutuksen kestoa siten, että osallistuminen on mahdollista mahdollisimman suurelle työntekijämäärälle. Koulutus on ajalliset ja taloudelliset resurssit huomioon ottaen onnistunut poikkeuksellisen hyvin, ja koulutustoiminnan jatkamisesta huolehtiminen on hankkeen tulosten hyödyntämisen näkökulmasta ensisijaisen tärkeää.

Lisäksi sosiaali- ja terveysalan uudelleenorganisointi tekee välttämättömäksi, että väkivaltatyön koulutusten tulee olla avoimia kaikille, ei vain kunnallisissa sosiaali- ja terveystoimen viroissa toimiville. Sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujärjestelmä on muutoksen tilassa, eikä tätä kirjoitettaessa ole selvää, millainen palvelujärjestelmä on vaikkapa vuonna 2020. Varmaa kuitenkin on, että palvelujärjestelmä muodostuu julkisen, yksityisen ja kolmannen sektorin toteuttamista sosiaali- ja terveyspalvelujen kombinaatioista. Sosiaali- ja terveydenhuollon uudistumisen kannalta olennaisten koulutusten tulee voida olla avoimia kaikille, vaikka sitten niin, että julkisesti rahoitettuihin koulutuksiin osallistuminen tulee osalle osallistujia maksulliseksi.

Koulutuksia suunniteltaessa kannattaa kiinnittää huomiota myös siihen, että esitellyt menetelmät ovat todistetusti vaikuttavia. Ruotsalaisten tutkimusten (Broberg ym. 2011; 2015) mukaan Trappan–tyyppinen koulutus ei välttämättä tuota niin selkeitä tuloksia kuin koulutukseen liittyvät odotukset antaisivat olettaa. Lähisuhdeväkivaltaan liittyvien interventioiden vaikutusten seuranta onkin tärkeää, ja siihen pitää jatkossa kiinnittää aikaisempaa enemmän huomiota (Mäntysaari 2015).

Koulutuksen lisäksi myös muut tiedottamisen ja tiedonkulun ongelmat ovat osoittautuneet merkittäviksi esteiksi väkivaltaan puuttumisen toimintamallien käytölle aiemmissa hankkeissa. Tiedottamisen ja työhön perehdyttämisen ongelmat ovat olleet jo pitkään projektiluonteisten kehittämishankkeiden kompastuskiviä. Organisatoristen käytäntöjen kehittäminen perustuu monitahoiseen kollektiiviseen oppimiseen ja kokemusten vaihtoon. Kehittämishankkeiden tulosten informoinnin ja uusiin työkäytäntöihin perehdyttämisen unohtuminen on kehittämisprojektien yleinen ongelma, vaikka tiedonkulun ongelmien kohtalokkaat seuraukset sekä sosiaali- ja terveysalan sisällä että myös eri alojen toimijoiden ja toimipisteiden välillä on todettu toistuvasti monissa tutkimuksissa (esim. Ciporra 2000; Korhonen & Julkunen 2007; Metteri 2012). Nämä asiat on tiedostettu väistö-hankkeessa hyvin, mutta niihin kannattaa kiinnittää erityistä huomiota myös jatkossa.

Tiedon ja osaamisen siirtäminen käytäntöön

Käytännöllisestä näkökulmasta väkivaltaan puuttumisen esteet ovat usein rakenteellisia ja liittyvät esimerkiksi vastuunjaon epäselvyyteen, mikä on huomattu myös kansainvälisissä tutkimuksissa (Taket ym. 2003). Tiedonkulusta huolehtimisen lisäksi projektien yleisiä kompastuskiviä ovat vastuukysymykset, toiminnan koordinointi ja resurssien puute sekä palvelumallia käyttävien yksiköiden työn uudelleenorganisointi siten, että palvelumallien käyttö on mahdollista. Esimerkiksi lastensuojelun ja väkivaltatyön välisessä työnjaossa on riskinä, että tapauksessa jossa lasten kaltoin kohteluun liittyy vanhempien keskinäistä väkivaltaa, saatetaan asiakkaat siirtää lastensuojelusta väkivaltatyöntekijöille, mikä voi pitkittää käsittelyprosesseja ja hämärtää väkivaltatyöntekijöiden roolia konsultoijina, tukijoina, neuvonantajina ja työparina.

Toisaalta aiemmissa väkivaltahankkeissa on huomattu, että väkivallan puheeksi ottamisen ja suodatinkysymysten läpikäymisen väheneminen tai loppuminen on häivyttänyt merkittävän osan väkivallasta pois työntekijöiden näkyvistä projektien päättymisen jälkeen (Husso ym. 2014). Samalla kehitetyt palvelut ja tarjolla oleva asiantuntemus ovat jääneet monissa tilanteissa hyödyntämättä. Väkivallasta kysymisellä, suodatinkysymysten läpikäymisellä ja vastausten ylöskirjaamisella – ja kirjaamatta jättämisellä – on kauaskantoisia seurauksia nyky-yhteiskunnassa, jossa symboliset ja sanalliset dokumentit ovat merkittäviä sosiaalisen todellisuuden tuottajia (Ferraris 2013). Dokumentoimattomuus vaikuttaa palvelujen järjestämistä koskeviin rakenteellisiin ratkaisuihin ja organisaation sisäisiin rajankäynteihin ja priorisointeihin. Lisäksi sillä on vaikutusta työntekijöiden ja asiakkaiden näkemyksiin ja kokemuksiin väkivallan yleisyydestä terveydellisenä ongelmana ja hyvinvoinnin uhkana. Väkivallan puheeksi ottamisella ja suodatinkysymysten läpikäymisellä on siten laajempia seurauksia, ja toimintamallin jatkuvuudesta on oleellista huolehtia ja väkivallasta kysymisen esteet, kuten sopivien tilojen puute ja kiireinen työtahti on tärkeää pyrkiä ratkaisemaan organisaatioiden sisällä. Resursseja arvioitaessa on myös oleellista muistaa, että väkivaltaan puuttumattomuus on sekä inhimillisesti että myös taloudellisesti kestämätön ratkaisu.

Arvioinnin näkökulmasta vaikuttaa siltä, että Väistö-hankkeessa on kyetty varsin hyvin huolehtimaan avainprosessien turvaamisesta myös hankerahoituksen päättymisen jälkeen. Hankkeen päättyessä vastuu syntyneiden uusien toimintatapojen jatkuvuudesta siirtyy kuitenkin päätöksentekijöille. Toiminnan jatkuvuus on pyritty turvaamaan hankkeen toimesta rahoituksen päättymisen jälkeen. Tämä ei tietenkään voi olla pelkästään hankkeen työntekijöiden tehtävänä, vaan vastuussa siitä ovat kaikki alueen kunnat. Olisi tärkeintä saada kaikki alueen kunnat mukaan Väistö-hankkeeseen. Palvelujen kehittäminen ja saatavuus on myös eriarvoisuuskysymys.

Hankkeen päättymisen jälkeen riittävän pituisen ajan kuluttua suosittelemme pohdittavaksi, että Väistön molemmilla toiminta-alueilla tehtäisiin selvitys palveluja käyttäneiden asiakkaiden kokemuksista.

KIRJALLISUUS

Amnesty International (2007) ”…mutta veturi puuttuu” Amnestyn Suomen osaston valtakunnallinen kyselytutkimus naisiin kohdistuvan väkivallan vastaisesta työstä Suomen kunnissa vuonna 2005–2006. Helsinki: Amnesty International.

Abrahamson, Erik (2004) Change Without Pain. How Managers Can Overcome Initiative Overload, Organizational Chaos, and Employee Burnout. Boston: Harvard Business School Press.

Bacchus, L., Mezey, G. & Bewley, S. (2003) Experiences of Seeking Help from Health Professionals in a Sample of Women Who Experienced Domestic Violence. Health and Social Care in the Community 11(1), 10–18.

Broberg, A., Almqvist, L., Axberg, U., Grip, K. , Almqvist, K., Sharifi, U., Cater, Å., Forssell, A., Eriksson, M. & Iversen, C. (2011) Stöd till barn som vittnat våld mot mamma. Resultat från ett nationel utvärdering. Göteborg: Göteborg universitet.

Broberg, A., Almqvist, K., Appell, P., Axberg, U., Cater, Å., Draxier, H., Eriksson, M., Grip, k., Hjärthag, F. Hultmann, O., Iversen, C., Röback de Souza, K. (2015) Utveckling av bedömningsinstrument och stödinsatser för våldutsatta barn. Göteborg: Göteborg universitet, Psykologiska institutionen.

Campbell, J. C. (2002) Health Consequences of Intimate Partner Violence. The Lancet 359(9314), 1331–1336.

Ciborra, C., Braa, K., Cordella, A., Dahlbom, B., Failla, A., Hanseth, O., Hepsø, V., Ljungberg, J., Monteiro, E. & Simon, K. A. (2000) From Control to Drift. The Dynamics of Corporate Information Infrastructures. Oxford: Oxford University Press.

Dobash, R.E. & Dobash, R.P. (2015) When men murder women. New York: Oxford University Press.

Ferraris, M. (2013) Documentality: Why Is It Necessary to Leave Traces. New York: Fordham University Press.

Hatters Friedman, S. & Loue, S. (2007) Incidence and Prevalence of Intimate Partner Violence by and Against Women with Severe Mental Illness. Journal of Women's Health 16(4), 471–480.

HE 186/2014 vp: Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi valtion varoista maksettavasta korvauksesta turvakotipalvelun tuottajalle.

Heiskanen, M. & Piispa, M. (2002) Väkivallan kustannukset kunnassa. Viranomaisten arviointiin perustuva tapaustutkimus naisiin kohdistuvan väkivallasta ja sen kustannuksista Hämeenlinnassa vuonna 2001. Selvityksiä 2002:6. Helsinki: Sosiaali- ja terveysministeriö.

Holma, J.M., Laitila, A., Wahlström, J. & Sveins, P. (2005). Miehet väkivaltahoito-ohjelmien kohteena: Lähtökohtia ja toimintaperiaatteita.

Teoksessa J.M. Holma & J. Wahlström (toim.), Iskuryhmä: Miesten puhetta Vaihtoehto väkivallalle –ryhmissä. Helsinki: Helsinki University Press, 24-50.

Holma, J.M. & Wahlström J. (toim.) (2005) Iskuryhmä: Miesten puhetta Vaihtoehto väkivallalle -ryhmissä. Helsinki: Helsinki University Press.

Husso, M. (2003) Parisuhdeväkivalta. Väkivallan aika ja tila. Tampere: Vastapaino.

Husso, M. (2004) Innovaatioiden aika. Sosiaalialan tutkimus, tieto ja välittämisen taito. Jyväskylä: Koske – Keski-Suomen sosiaalialan osaamiskeskus. Tutkimuksia 2.

Husso, M., Virkki, T., Notko, M., Holma, J., Laitila, A. & Mäntysaari, M (2012) Making Sense of Domestic Violence Intervention in Professional Health Care. Health and Social Care in the Community. 20(4), 347–355.

Husso, M., Virkki, T., Holma, J., Notko, M. & Laitila, A. (2014) Väkivallan kohtaamisen käytännöt ja kehittämisprojektien sudenkuopat. Teoksessa R., Haverinen, M., Kuronen & T. Pösö (toim.) Suomalaisen sosiaalihuollon tila ja tulevaisuus. Tampere: Vastapaino, 261–282.

Kaakinen, J., Nieminen, J. & Ohtonen, J. (2007) Sosiaalihuollon kehittämistoiminnan arvioinnin loppuraportti. Selvityksiä 2007:12. Helsinki: Sosiaali- ja terveysministeriö.

Kajamaa, A. (2011) Unraveling the Helix of Change. An Activity-theoretical Study of Health Care Change Efforts and Their Consequences. Helsinki: Helsingin yliopisto.

Karisalo, R. Laaksonen, S., Lehtinen, E. & Pitkänen, M. (2014) Lakiesitys turvakotien rahoittamisesta on keskeneräinen. Enska 4 /2014, ss. 8-9

Keskinen S. (2005) Perheammattilaiset ja väkivaltatyön ristiriidat. Sukupuoli, valta ja kielelliset käytännöt. Tampere: Tampere University Press.

Kivivuori, J., Lehti, M. & Aaltonen, M. (2007) Homicide in Finland, 2002–2006. A Description Based on the Finnish Homicide Monitoring Systems (FHMS). http://www.optula.om.fi/material/attachments/optula/julkaisut/verkkokatsauksia-sarja/KoRbDTYm7/hominfin2007.pdf Haettu 15.6.2014

Korhonen, S. & Julkunen, I. (2007) Vuorovaikutuksella vaikuttavuuteen. Sosiaalialan hyvät käytännöt työn kehittämisen ja ohjaamisen välineenä. Hyvät käytännöt -ohjelman loppuraportti. Helsinki: Stakes.

Krug, E.G., Dahlberg, L.L., Mercy J.A., Zwi, A.B. & Lozano, R. (2002) World Report on Violence and Health. Geneve: World Health Organization.

Laki valtion varoista maksettavasta korvauksesta turvakotipalvelun tuottajalle 1354/2014

Launis, K. & Pihlaja, J. (2005) Työhyvinvointi ja toimintakonseptien muutokset. Konsepti – toimintakonseptin uudistajien verkkolehti 2/1. www.muutoslaboratorio.fi/konsepti Haettu 30.6.2013

Lavis, V., Horrocks, C. & Barker, V. (2005) Domestic Violence and Health Care: Opening Pandora's Box – Challenges and Dilemmas. Feminism and Psychology 15(4), 441–460.

Leppäkoski, T. (2007) Women Exposed to Acute Physical Intimate Partner Violence Seeking Care at Emergency Departments – Identification of and Intervention in Violence. Tampere: Tampereen yliopisto.

Lutz, K. F. (2005) Abused Pregnant Women's Interactions with Health Care Providers duringthe Child Bearing Year. Journal of Obstetric, Gynecologic & Neonatal Nursing 34(2), 151–162.

Lähteenmäki-Smith, K. & Terävä, E. (2012) Sosiaali- ja terveydenhuollon kansallisen kehittämisohjelman (KASTE) 2008–2011 arviointi. Loppuraportti. Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja 2012:12. Helsinki: STM.

Macy, R.J., Johns, N., Rizo, C.F., Martin, S.L. & Giattina, M. (2011) Domestic Violence and Sexual Assault Service Goal Priorities. Journal of Interpersonal Violence 26:16, 3361–3382.

Maiuro, R.D., Vitaliano P.P., Sugg N.K., Thompson D.C., Rivara, F.P. & Thompson R.S. (2000) Development of a Health Care Provider Survey for Domestic Violence. Psychometric Properties. American Journal of Preventive Medicine 20:19, 245–252.

Markovà, I., Linell, P., Grossen, M. & Orvig, A.S. (2007) Dialogue in Focus Ggroups: Exploring Socially Shared Knowledge. Lontoo: Equinox.

Metteri, A. (2012) Hyvinvointivaltion lupaukset, kohtuuttomat tapaukset ja sosiaalityö. Tampere: Tampere University Press.

Mäkeläinen, T., Husso, M., Mäntysaari, M., Notko, M. & Virkki, T. (2012) Tuki-toimenpiteet lähisuhdeväkivaltaa kokeneille naisille. Sosiaali- ja terveys-ministeriön raportteja ja muistioita 2012:11

Mäntyranta, T. & Kaila, M. (2008) Fokusryhmähaastattelu laadullisen tutkimuksen menetelmänä lääketieteessä. Duodecim 124(13), 1507–1513.

Mäntysaari, M. (2015) Evidence-Based Practice and Domestic Violence. In: Haluk Soydan (ed.) Social Work Practice to the Benefit of Our Clients: Scholarly Legacy of Edward J. Mullen. Bolzano: bu,press, 65-77.

Niemi-Kiesiläinen, J. (2004) Rikosprosessi ja parisuhdeväkivalta. Helsinki: WSOY.

Nyqvist, Leo (2013). Valistuneen hämmästelijän mietteitä. Teoksessa Hyvärinen, Salla (toim.): Miehet Linjoilla – 20 vuotta miestyötä. Espoo: Lyömätön Linja Espoossa ry, 50 – 57.

Pawson, R. & Tilley, N. (1997) Realistic Evaluation. London: Sage.

Pehkonen, P. (2003) Naisen puolesta, ei miestä vastaan – Suomalainen naisliike väkivaltaa vastustamassa. Sosiologian raportteja. Joensuu: Joensuun yliopisto.

Piispa, M., Heiskanen, M., Kääriäinen, J. & Siren, R. (2006) Violence Against Women in Finland. Oikeuspoliittinen tutkimuslaitos. Helsinki.

Piispa, M., Taskinen, J. & Ewalds, H. (2012) Selvitys perhe- ja lapsensurmien taustoista vuosilta 2003–2012. Sisäinen turvallisuus. Sisäasiainministeriön julkaisuja 35/2012. http://www.intermin.fi/julkaisu/352012?docID=36314

Piispa, M. & Lappinen, L. (2014) MARAK – moniammatillista apua väkivallan uhrille Arviointiraportti. TYÖPAPERI 21/2014, Terveyden ja hyvinvoinnin laitos.

Rinne, P. (2009) Matkalla muutokseen. Sosiaalialan projektitoiminnan perustelut, tavoitteet ja toimintatavat Sosiaaliturva-lehden kirjoituksissa 1990-luvulla. Jyväskylä: Jyväskylän Yliopisto.

Ritsilä, J. & Haukka, J. (2003) ESR-hankkeet oppivan alueen toimintamallissa. Väliraportti I. Opetusministeriön julkaisuja 2003:7.

Robinson, L. & Spilsbury, K. (2008) Systematic Review of the Perceptions and Experiences of Accessing Health Services by Adult Victims of Violence. Health and Social Care in the Community 16(1), 16–30.

Ronkainen, S. (2008) Kenen ongelma väkivalta on? Suomalainen hyvinvointivaltio ja väkivallan toimijuus. Yhteiskuntapolitiikka 73(4), 388.

Rossi, P.H., Freeman H.E. & Lipsey M. W. (1999) Evaluation. A systematic approach. (Kuudes painos). Thousand Oaks, London, New Delhi: Sage.

Scriven, M. (1991) Evaluation Thesaurus. (Neljäs painos) Newbury Park,CA: Sage.

Silverman, D. (2006) Interpreting Qualitative Data: Methods for Analysing Talk, Text and Interaction. Lontoo: Sage.

Sisäasiainministeriö (2012) Turvallisempi huominen. Sisäisen turvallisuuden ohjelma. Helsinki: Sisäasiainministeriö.

Sosiaalihuoltolaki 1301/2014.

Sulkunen, Pekka (2006) Projektiyhteiskunta ja uusi yhteiskuntasopimus. Teoksessa Kati Rantala & Pekka Sulkunen (toim.) Projektiyhteiskunnan kääntöpuolia. Helsinki: Gaudeamus, 17–38.

Taket, A., Nurse, J., Smith, K., Watson, J., Shakespeare, J., Lavis, V., Cosgrove, K., Mulley, K. & Feder, G. (2003) Routinely Asking Women about Domestic Violence in Health Settings. British Medical Journal 327(7416), 673–676.

Valtonen, A. (2005) Ryhmäkeskustelut – millainen metodi? Teoksessa J. Ruusuvuori & L. Tiittula (toim.) Haastattelu. Tutkimus, tilanteet ja vuorovaikutus. Tampere: Vastapaino, 223–241.

Viola ry. http://www.violary.fi/yhdistys/

Virkki, T., Husso, M., Notko, M., Holma, J., Laitila, A. & Mäntysaari, M. (2011) Lähisuhdeväkivallan kehystäminen erikoissairaanhoidossa: Puuttumisen ja muutoksen mahdollisuudet. Sosiaalilääketieteellinen aikakauslehti 48(2011), 280–298.

Virkki, T., Husso, M., Notko, M., Holma, J., Laitila, A. & Mäntysaari, M. (2015) Possibilities for Intervention in Domestic Violence: Frame analysis of health care professionals' Attitudes. Journal of Social Services Review 41 (1), 6–24.

Virkkunen, J. (2007) Kehittämistyön murros sosiaalialalla: hankekehittämisestä rajat ylittävään konseptikehittämiseen. www.muutoslaboratorio.fi/konsepti. Helsinki: Helsingin yliopisto.

Väyrynen, R. & Jämsen, A. 2012. Väkivallan ehkäisytyö Itä-Suomessa. Selvitys lähisuhde- ja perheväkivallan ehkäisytyön tilanteesta ja kehittämistarpeista. Itä-Suomen sosiaalialan osaamiskeskus 8.10.2012. Http://www.isonet.fi/documents/10510/31325/V%C3%A4kivaltaraportti.pdf/1191f876-8ec3-4620-8d53-eb933405bb89

Warshaw, C. (1997) Intimate Partner Abuse: Developing a Framework for Change in Medical Education. Academic Medicine 72(1), 26–37.

Yhdistyneet Kansakunnat (2008)
http://www2.ohchr.org/english/bodies/cedaw/docs/co/CEDAW-C-FIN-CO-6.pdf

LIITTEET

Liite1: Tiedote tutkimukseen osallistuville ja suostumus fokusryhmähaastatteluihin osallistuneille

Liite 2: Kyselylomake Väistön koulutuksiin osallistuneille

Liite 3: Kyselylomake esimiestehtävissä toimiville

Liite 4: Väistön arvioinnissa käytetyt dokumenttiaineistot

Tiedote Väistö-hankkeen hankearvioinnin fokusryhmäkeskustelusta

Väistö- hanke (Väkivaltatyön käytännön toimintatapojen kehittäminen Itä-Suomessa) kuuluu Sosiaali- ja terveysministeriön rahoittamaan Kaste- ohjelmaan. Hankkeen toiminta-alueena on Pohjois-Karjala ja Heinävesi sekä Etelä-Savo (Mikkelin seutusoten kunnat, Savonlinna ja Pieksämäki). Hanketta hallinnoi Joensuun kaupunki. Hankkeen toiminta-aika on 1.1.2014–31.10.2015. Hanke toteutetaan kahtena alueellisena osakokonaisuutena, joista toinen toimii Pohjois-Karjalan sekä Heinäveden alueella ja toinen Etelä-Savon alueella.

Hankkeen tavoitteena on vahvistaa rakenteita ja osaamista perhe- ja lähisuhdeväkivallan ehkäisemiseksi ja ongelmiin puuttumiseksi. Hankkeessa luodaan Pohjois-Karjalan ja Etelä-Savon alueelle yhtenäinen lähisuhdeväkivallan tunnistamisen, puuttumisen, arvioinnin ja ohjaamisen toimintamalli. Hankkeessa painotetaan viranomaisten koulutusta lähisuhdeväkivallan puheeksiottamiseen, tunnistamiseen ja katkaisuun. Hankkeen aikana kehitetään myös uudenlaista haja-asutusalueelle sopivaa turvakotimallia, mikä varmistaa avunsaannin kaikille turvakotipalveluita tarvitseville riippumatta siitä, missä asiakas asuu. Haja-asutusalueen turvakotimallissa painotetaan erityisesti turvakodin avopalveluita, jotka on suunnattu myös väkivallan tekijöille. Alueella pyritään käynnistämään myös väkivaltatyön osaamiskeskus- toiminta. Osaamiskeskus koordinoi viranomaisyhteistyötä ja tarjoaa erityisosaamista lähisuhdeväkivaltaan liittyviin kysymyksiin. Väistö työskentelee tiiviisti asiakkaiden, viranomaisten ja III-sektorin toimijoiden kanssa.

Fokustyhmäkeskustelujen tarkoituksena on kerätä tietoa Väistö-hankkeen toteutumisesta hankearviointia varten. Keskusteluihin osallistumisesta koituvat haitat keskusteluihin osallistuville minimoidaan turvaamalla täydellinen anonymiteetti kaikissa tutkimusprosessin vaiheissa.

Fokusryhmäkeskusteluiden kulku:

- Fokusryhmäkeskustelut toteutetaan professori Mikko Mäntysaaren, yliopistonlehtori Tuija Kotirannan, yliopistonlehtori Marita Husson ja tutkija Maija Mänttäri-van der Kuipin ohjaamana kysymysrungon pohjalta.
- Keskusteluun osallistuminen on vapaaehtoista, eikä osallistuminen vaadi ennakkovalmistautumista.
- Tutkimukseen osallistunut voi halutessaan peruuttaa tai keskeyttää osallistumisensa tai kieltäytyä tutkimukseen osallistumisesta missä vaiheessa tahansa.
- Ryhmäkeskustelut kestävät noin 1,5 tuntia, ja ne nauhoitetaan video- ja ääninauhoille. Tämän tiedotteen liitteenä lähetetään nauhoitusta koskeva suostumusasiakirja tutustuttavaksi ja allekirjoitettavaksi.
- Keskustelumateriaali kirjoitetaan analyysiä varten tekstimuotoon.
- Osallistujien tunnistamattomuus taataan saadusta aineistosta tarvittavia yksityiskohtia muuttamalla, eikä osallistujien henkilöyteen milloinkaan viitata arviointiraportissa tai muissa fokusryhmäkeskusteluihin liittyvissä tutkimuksissa.
- Aineistoa käytetään ainoastaan tutkimustarkoituksiin.

Lisätietoja antavat:

Maija Mänttäri-van der Kuip
Yhteiskuntatieteiden ja filosofian laitos
PL 35
40014 Jyväskylän yliopisto
maija.manttari@jyu.fi
p. 040-759 6165

Marita Husso
Yhteiskuntatieteiden ja filosofian laitos
PL 35
40014 Jyväskylän yliopisto
marita.husso@jyu.fi
p. 040-805 4226

Mikko Mäntysaari
Yhteiskuntatieteiden ja filosofian laitos
PL 35
40014 Jyväskylän yliopisto
mikko.j.mantysaari@jyu.fi
040-5466780

Tuija Kotiranta
Yhteiskuntatieteiden ja filosofian laitos
PL 35
40014 Jyväskylän yliopisto
tuija.m.kotiranta@jyu.fi
p. 040-8054230

Väistö-hankkeen hankearvioinnin fokusryhmäkeskustelu

SUOSTUMUS RYHMÄHAASTATTELUN
VIDEO- JA ÄÄNITALLENNENAUHOITTAMISEEN TUTKIMUSKÄYTTÖÖN

Olen saanut sekä kirjallista että suullista tietoa Väistö-hankkeen hankearvioinnista. Minun on myös ollut mahdollista kysyä tutkimuksesta. Olen saanut tiedon, että tutkimusta varten kerättävä aineisto on luonteeltaan luottamuksellista. Aineistona käytettäviä ääni- ja videotallenteita ei esitetä julkisesti missään, vaan ne ovat ainoastaan tutkimuskäytössä ja säilytetään lukitussa tilassa. Tallennetut haastattelut kirjoitetaan analyysiä varten tekstimuotoon. Tiedän, että tutkimusaineistoa raportoitaessa keskusteluja voidaan lainata sanatarkasti, mutta osallistujien henkilöyteen ei milloinkaan viitata tutkimuksesta julkaistavissa teksteissä. Tutkimusjulkaisuissa osallistujien tunnistamattomuutta pyritään suojaamaan muuttamalla tarvittavia yksityiskohtia. Tiedän, että tutkimukseen osallistuvilla on myös oikeus milloin tahansa vetäytyä siitä.

Annan suostumukseni siihen, että Väistö-hankkeen hankearvioinnin ryhmäkeskustelu nauhoitetaan video- ja äänitallenteeksi tutkimuskäyttöä varten ja että keskustelua käytetään edellä kuvatulla tavalla.

_____ ____/____ 2015

_____
Ryhmähaastatteluun osallistuvan työntekijän allekirjoitus ja nimen selvennys

_____
Työntekijän nykyinen tehtävänimike ja toimipiste

_____
Suostumuksen vastaanottajan allekirjoitus ja nimen selvennys

Tutkijan yhteystiedot:

Maija Mänttäri-van der Kuip
Yhteiskuntatieteiden ja filosofian laitos
PL 35
40014 Jyväskylän yliopisto
maija.manttari@jyu.fi
p. 040-759 6165

Tämän kyselyn avulla kerätään tietoa Väistö-hankkeen merkittävyydestä sekä hyödyistä hankealueella (Pohjois-Karjala ja Etelä-Savo) työskentelevien ammattilaisten näkökulmasta. Kysely on tarkoitettu henkilöille, jotka ovat osallistuneet Väistö-hankkeen järjestämiin koulutustilaisuuksiin 2014-2015 välisenä aikana. Kerättyä tietoa käytetään vain ja ainoastaan hankkeen arviointiin sekä tutkimustarkoituksiin. Aineistoa käsitellään luottamuksellisesti ja tulokset raportoidaan niin, etteivät kyselyyn vastaajat ole tunnistettavissa. Kyselyyn vastaaminen kestää noin 15 minuuttia.

Väistö-hankkeen arvioinnista vastaavat professori Mikko Mäntysaari, yliopistonlehtori Marita Husso, yliopistonlehtori Tuija Kotiranta sekä tutkija Maija Mänttäri-van der Kuip Jyväskylän yliopistosta. Lisätietoja kyselystä saat Maija Mänttäri-van der Kuipilta: maija.manttari(at)jyu.fi, p. +358 40 759 6165.

PAGE

SYNTYMAVUOSI

Syntymävuotesi:

(1920 - 2014)

SUKUPUOLI

Sukupuolesi:

- ❍ nainen
- ❍ mies
- ❍ ei vastausta

TYOSKENTELYALUE3

Alue, jolla työskentelet:

- ❍ Pohjois-Karjala
- ❍ Etelä-Savo
- ❍ Pohjois-Karjala ja Etelä-Savo
- ❍ Joku muu

KORKEINTUTKINTO

Korkein suorittamasi tutkinto:

- ❍ ei suoritettuja tutkintoja
- ❍ ylioppilastutkinto

- ❍ ammatillinen perustutkinto, ammattitutkinto tai erikoisammattitutkinto
- ❍ alempi ammattikorkeakoulututkinto
- ❍ ylempi ammattikorkeakoulututkinto
- ❍ alempi korkeakoulututkinto (yliopisto)
- ❍ ylempi korkeakoulututkinto (yliopisto)
- ❍ ammatilinen tai tieteellinen lisensiaatin tutkinto
- ❍ tieteellinen tohtorin tutkinto
- ❍ joku muu, mikä?

MUUTUTKINTO

Korkein suorittamasi tutkinto

_____

_____

_____

_____

TYOKOKEMUS

Työkokemus sosiaali-, terveys-, kasvatus-, tai poliisialalla tai (vuosina):

(1 - 70)

TYONANTAJA

Tämän hetkinen työnantaja:

- ❍ kunta, kuntayhtymä tai muu vastaava kunnallinen organisaatio
- ❍ sairaanhoitopiiri
- ❍ järjestö tai muu kolmannen sektorin organisaatio
- ❍ seurakunta
- ❍ yksityinen palveluntarjoaja
- ❍ poliisi
- ❍ joku muu työnantaja
- ❍ työskentelen yrittäjänä

TOIMIALA

Toimiala (voit valita tarvittaessa useamman)

- ❑ varhaiskasvatuspalvelut
- ❑ perusopetus
- ❑ muu opetusala (esim. ammatillinen koulutus)
- ❑ lasten ja perheiden sosiaalipalvelut
- ❑ lastensuojelu
- ❑ äitiys- ja /tai perheneuvolapalvelut
- ❑ vammaispalvelut

- ❑ aikuisten sosiaalipalvelut
- ❑ työvoimapalvelut
- ❑ sosiaalipäivystys
- ❑ terveyden ja sairaanhoitopalvelut
- ❑ mielenterveyspalvelut
- ❑ päihdepalvelut
- ❑ vanhuspalvelut
- ❑ poliisi
- ❑ joku muu

MUUTOIMIALA

Toimiala:

_____

_____

_____

_____

TEHTAVANIMIKE

Tehtävänimike:

- ❍ diakoni
- ❍ etuuskäsittelijä
- ❍ fysioterapeutti
- ❍ kodinhoitaja
- ❍ koulukuraattori
- ❍ koulunkäynnin ohjaaja/avustaja
- ❍ lastenhoitaja
- ❍ lastentarhanopettaja
- ❍ lastenvalvoja
- ❍ lääkäri/ erikoislääkäri
- ❍ nuorisotyöntekijä /-ohjaajalähihoitaja
- ❍ opettaja/lehtori
- ❍ perhepäivähoitaja
- ❍ perhetyöntekijä
- ❍ poliisi
- ❍ projektipäällikkö
- ❍ projektityöntekijä
- ❍ psykiatri
- ❍ psykologi
- ❍ päihdetyöntekijä
- ❍ sairaanhoitaja
- ❍ (sosiaali)ohjaaja
- ❍ sosiaalityöntekijä
- ❍ terveydenhoitaja

- ❍ toimintaterapeutti
- ❍ toimistotyöntekijä, sihteeri
- ❍ työterveyshoitaja
- ❍ (työ)valmentaja
- ❍ joku muu, mikä?

MUUTEHTAVANIMIKE

Tehtävänimike:

_____

_____

_____

_____

ASIAKASTYONMAARA

Kuinka suuri osa työstäsi on asiakastyötä? (arvioi osuus prosentteina, 0-100)

(0 - 100)

VVKOHTAAMINEN

Arvioi kuinka usein kohtaat työssäsi

	päivittäin	viikoittain	kuukausittain	muutaman kerran vuodessa	harvemmin kuin muutaman kerran vuodessa	en kos
pari- tai lähisuhdeväkivaltaa kokeneita naisia	❍	❍	❍	❍	❍	❍
pari- tai lähisuhdeväkivaltaa kokeneita miehiä	❍	❍	❍	❍	❍	❍
lapsia, jotka ovat nähneet tai olleet muutoin todistamassa pari- tai lähisuhdeväkivaltaa	❍	❍	❍	❍	❍	❍
lapsia, jotka ovat olleet väkivallan kohteena	❍	❍	❍	❍	❍	❍
naisia, jotka ovat käyttäneet väkivaltaa perhe- ja lähisuhteissaan	❍	❍	❍	❍	❍	❍
miehiä, jotka ovat						

käyttäneet väkivaltaa perhe- ja lähisuhteissaan	❍	❍	❍	❍	❍	❍
lapsia, jotka ovat käyttäytyneet väkivaltaisesti perhe- ja lähisuhteissaan	❍	❍	❍	❍	❍	❍

PAGE1#11

TUNNISTAMISVALMIUDET

Kuinka riittävinä pidät tällä hetkellä seuraavia väkivallan tunnistamiseen liittyviä valmiuksiasi?

	täysin riittävät	melko riittävät	en osaa sanoa	melko riittämättömät	täysin riittämättömät
tunnistaa henkistä väkivaltaa	❍	❍	❍	❍	❍
tunnistaa fyysistä väkivaltaa	❍	❍	❍	❍	❍
tunnistaa aikuisiin kohdistuvaa kaltoinkohtelua tai laiminlyöntiä	❍	❍	❍	❍	❍
tunnistaa taloudellista väkivaltaa	❍	❍	❍	❍	❍
tunnistaa kulttuurista ja uskonnollista väkivaltaa	❍	❍	❍	❍	❍
tunnistaa seksuaalista väkivaltaa	❍	❍	❍	❍	❍
tunnistaa asiakkaaseen kohdistuvaa vainoamista	❍	❍	❍	❍	❍

TUNNISTAMISVALMIUDET2

Kuinka riittävinä pidät tällä hetkellä seuraavia väkivallan tunnistamiseen liittyviä valmiuksiasi?

	täysin riittävät	melko riittävät	en osaa sanoa	melko riittämättömät	täysin riittämättömät
arvioida asiakkaan kokeman väkivallan vakavuutta	❍	❍	❍	❍	❍
ymmärtää					

väkivallan seurauksia ja vaikutuksia uhrin toimintakyvylle	❍	❍	❍	❍	❍
tunnistaa lapsiin kohdistuvaa väkivaltaa	❍	❍	❍	❍	❍
tunnistaa lapsiin kohdistuvaa kaltoinkohtelua tai laiminlyöntiä	❍	❍	❍	❍	❍
ymmärtää väkivallan seurauksia ja vaikutuksia lapsen kasvulle sekä kehitykselle	❍	❍	❍	❍	❍

PAGE1#10

PUHEEKSIOTTOVALMIUDET

Kuinka riittävinä pidät tällä hetkellä seuraavia väkivallan puheeksiottamiseen liittyviä valmiuksiasi?

	täysin riittävät	melko riittävät	en osaa sanoa	melko riittämättömät	täysin riittämättömät
ottaa lähisuhdeväkivalta puheeksi asiakastyössä	❍	❍	❍	❍	❍
ottaa väkivalta puheeksi täysi-ikäisen uhrin kanssa	❍	❍	❍	❍	❍
ottaa väkivalta puheeksi tekijän kanssa	❍	❍	❍	❍	❍
ottaa väkivalta puheeksi väkivaltaa kokeneen lapsen kanssa	❍	❍	❍	❍	❍
ottaa väkivalta puheeksi väkivaltaa nähneen tai todistaneen lapsen kanssa	❍	❍	❍	❍	❍
ottaa väkivalta puheeksi itselleni vierasta kulttuuria edustavan asiakkaan kanssa	❍	❍	❍	❍	❍

TURVASUUNNITELMA

Osaatko laatia asiakkaalle tarvittaessa turvasuunnitelman?

- ❍ kyllä
- ❍ en
- ❍ en tiedä mikä se on

OSALLISTUMINENKOULUTUKSEEN

Oletko osallistunut Väistö-hankkeen (sekä hankkeen yhteiskumppaneiden) järjestämiin koulutuksiin (aikavälillä 2014-2015)?

- ❍ kyllä
- ❍ en

KOULUTUKSET

Mihin seuraavista Väistö-hankkeen (sekä hankkeen yhteiskumppaneiden) järjestämiin koulutuksiin olet osallistunut ? Voit tarvittaessa valita myös useamman kohdan.

- ❑ Lähisuhdeväkivaltakoulutus (väkivallan tunnistaminen, puheeksiotto sekä Marak-riskiarvioinnin tekeminen)
- ❑ Lähisuhdeväkivaltaa käsittelevä seminaari tai seminaarisarja
- ❑ Marak-riskinarviointikoulutus
- ❑ Marak-työryhmäkoulutus
- ❑ Trappan-koulutus
- ❑ Väkivaltatyön syventävä koulutus (Etelä-Savon sairaanhoitopiiri)
- ❑ Lähisuhdeväkivalta- ja kaltoinkohtelukoulutus (Etelä-Savo)
- ❑ Avainhenkilökoulutus (Etelä-Savo)
- ❑ Tekijätyön koulutus
- ❑ Väkivaltatyö seurakunnassa-koulutus
- ❑ Väkivaltatyö päivähoidossa-koulutus
- ❑ joku muu

MUUKOULUTUS

Mihin muuhun hankkeen koulutukseen olet osallistunut?

_____

_____

_____

_____

KOULUTUKSENKESTO

Saamasi koulutuksen kesto tunteina yhteensä:

(0 - 100)

MUUTOKSETTUNVALMIUKSISSA

Arvioi kuinka hyvin saamasi koulutus lisäsi seuraavia väkivallan tunnistamiseen liittyviä valmiuksiasi:

	lisäsi valmiuksiani huomattavasti	lisäsi jonkin verran	en osaa sanoa	ei juurikaan lisännyt valmiuksiani	ei lisännyt valmiuksiani lainkaan
tunnistaa lähi-ja parisuhdeväkivaltaa	❍	❍	❍	❍	❍
tunnistaa lapsiin kohdistuvaa väkivaltaa	❍	❍	❍	❍	❍
tunnistaa henkistä väkivaltaa	❍	❍	❍	❍	❍
tunnistaa fyysistä väkivaltaa	❍	❍	❍	❍	❍
tunnistaa kaltoinkohtelua tai laiminlyöntiä	❍	❍	❍	❍	❍
tunnistaa asiakkaasee kohdistuvaa vainoamista	❍	❍	❍	❍	❍
tunnistaa taloudellista väkivaltaa	❍	❍	❍	❍	❍
tunnistaa kulttuurista ja uskonnollista väkivaltaa	❍	❍	❍	❍	❍
tunnistaa seksuaalista väkivaltaa	❍	❍	❍	❍	❍
arvioida asiakkaan kokeman väkivallan vakavuutta	❍	❍	❍	❍	❍
arvioida asiakkaan avuntarvetta	❍	❍	❍	❍	❍

MUUTOKSETPUHOTVALMIUKSISSA

Arvioi kuinka hyvin saamasi koulutus lisäsi seuraavia väkivallan puheeksi ottoon sekä asiakastyöhön liittyviä valmiuksiasi:

	lisäsi valmiuksiani huomattavasti	lisäsi jonkin verran	en osaa sanoa	ei juurikaan lisännyt valmiuksiani	ei lisännyt valmiuksiani lainkaan
ottaa väkivalta puheeksi uhrin kanssa	❍	❍	❍	❍	❍
ottaa väkivalta puheeksi tekijän kanssa	❍	❍	❍	❍	❍
ottaa väkivalta puheeksi väkivaltaa					

nähneiden tai sitä todistaneiden lasten kanssa	❍	❍	❍	❍	❍
ottaa väkivalta puheeksi väkivaltaa kokeneiden lasten kanssa	❍	❍	❍	❍	❍
työskennellä lähi-ja perhesuhdeväkivaltaa kokeneiden asiakkaiden parissa	❍	❍	❍	❍	❍
työskennellä sellaisten asiakkaiden kanssa, jotka ovat käyttäneet väkivaltaa lähi-ja perhesuhteissa	❍	❍	❍	❍	❍
työskennellä väkivaltaa kokeneiden lasten kanssa	❍	❍	❍	❍	❍
laatia asiakkaalle turvasuunnitelma	❍	❍	❍	❍	❍

KOULUTUKSENHYODYT

Arvioi koulutuksesta saamiasi hyötyjä seuraavien väittämien kautta:

	täysin samaa mieltä	jokseenkin samaa mieltä	en osaa sanoa	jokseenkin eri mieltä	täysin eri mieltä
ymmärrykseni väkivallasta ilmiönä lisääntyi	❍	❍	❍	❍	❍
ymmärrykseni väkivaltaa koskevasta lainsäädännöstä lisääntyi	❍	❍	❍	❍	❍
valmiuteni ohjata lähi- ja/tai perhesuhteissa väkivaltaa kokenut asiakas tarvitsemiensa palveluiden piiriin parani	❍	❍	❍	❍	❍
valmiuteni ohjata lähi- ja/tai perhesuhteissa väkivaltaa käyttänyt asiakas hänen tarvitsemiensa palveluiden piiriin parani	❍	❍	❍	❍	❍
tiedän nyt selkeämmin kuinka toimin, jos täysi-ikäisen asiakkaan turvallisuus on välittömässä vaarassa	❍	❍	❍	❍	❍
tiedän nyt selkeämmin					

kuinka toimin, jos alaikäisen asiakkaan turvallisuus on välittömässä vaarassa	❍	❍	❍	❍	❍
yhteistyö muiden viranomaisten kanssa lähisuhde- ja perheväkivaltatapauksissa helpottui	❍	❍	❍	❍	❍
yhteistyön tekeminen järjestöjen ja/tai seurakunnan kanssa lähisuhde- ja perheväkivaltatapauksissa helpottui	❍	❍	❍	❍	❍
keskusteleminen lähi-ja perhesuhdeväkivallasta helpottui työyhteisössäni	❍	❍	❍	❍	❍

KÄYTETYT_VALINEET

Käytätkö työssäsi seuraavia lähisuhde- ja perheväkivallasta kysymiseen ja väkivallan kokemusten kartoittamiseen kehitettyjä työvälineitä?
Voit valita tarvittaessa useamman vaihtoehdon.

- ❑ Väkivallan puheeksi ottamisen muistilista
- ❑ Neuvolaseula
- ❑ Väkivallan kyselylomake
- ❑ Lähisuhdeväkivallan suodatin- ja kartoituslomake
- ❑ Lähisuhdeväkivaltakokemusten vaikutusten ja avun/ hoidon tarpeen arviointi-lomake
- ❑ Marak-riskiarviointilomake
- ❑ Pahoinpitely- ja kehokarttalomake (PAKE)
- ❑ jotain muuta
- ❑ en käytä mitään työvälinettä

MUUTYOVALINE

Mitä muuta työvälinettä käytät?

_____

_____

_____

_____

PAGE1#5

TYOVALINEVAITTAMAT

Arvioi seuraavaksi esitettyjä väittämiä oman työsi kannalta:

	täysin samaa mieltä	jokseenkin samaa mieltä	en osaa sanoa	jokseenkin eri mieltä	täysin eri mieltä,
Lähisuhde- ja perheväkivallasta kysymiseen kehitetyt työvälineet ovat työssäni hyödyllisiä	❍	❍	❍	❍	❍
Lähisuhde- ja perheväkivallasta kysymiseen kehitettyjen työvälineiden käyttäminen on lisännyt mahdollisuuksiani tunnistaa väkivaltaa työssäni	❍	❍	❍	❍	❍
Lähisuhde- ja perheväkivallasta kysymiseen kehitettyjen työvälineiden käyttäminen on lisännyt mahdollisuuksiani ottaa väkivalta puheeksi asiakkaiden kanssa	❍	❍	❍	❍	❍
Lähisuhde- ja perheväkivallasta kysymiseen kehitettyjen työvälineiden käyttäminen on minulle jo rutiininomaista	❍	❍	❍	❍	❍
Kysyn kaikilta asiakkailtani ovatko he kokeneet perhe- ja lähisuhdeväkivaltaa	❍	❍	❍	❍	❍
En tarvitse työssäni lainkaan lähisuhde- ja perheväkivallasta kysymiseen kehitettyjen työvälineitä	❍	❍	❍	❍	❍

MUUTOS_VALINEIDENKAYTOSSA

Arvioi onko lähisuhde- ja perheväkivallasta kysymiseen kehitettyjen työvälineiden käytössäsi tapahtunut muutosta hankkeen järjestämän koulutuksen jälkeen.

- ❍ käytän työvälineitä useammin
- ❍ en osaa sanoa

- ❍ käytän työvälineitä harvemmin
- ❍ en ole osallistunut hankkeen järjestämään koulutukseen.

PAGE1#12

TYYTYVAISYYSPALVELUIHIN

Oletko käyttänyt seuraavia Väistö-hankkeen tarjoamia palveluita? Mikäli olet, arvioi kuinka tyytyväinen olit käyttämiisi palveluihin?

	erittäin tyytyväinen	melko tyytyväinen	melko tyytymätön	erittäin tyytymätön	en ole käyttänyt tätä palvelua
olen ohjannut asiakkaan Väistö-hankkeen väkivaltatyöntekijän luokse	❍	❍	❍	❍	❍
olen konsultoinut hankkeen työntekijää asiakasasioissa	❍	❍	❍	❍	❍
olen ottanut yhteyttä hankkeen työntekijään selvittääkseni mistä asiakas voi saada apua	❍	❍	❍	❍	❍
hankkeen työntekijä on työskennellyt työparinani asiakasasioissa	❍	❍	❍	❍	❍
olen konsultoinut avainhenkilöä asiakasasioissa (Etelä-Savo)	❍	❍	❍	❍	❍
olen ohjannut asiakkaan avainhenkilön luokse (Etelä-Savo)	❍	❍	❍	❍	❍
avainhenkilö on työskennellyt työparinani asiakasasioissa (Etelä-Savo)	❍	❍	❍	❍	❍
jotain muuta hankkeen palvelua	❍	❍	❍	❍	❍

MUUPALVELU

Mitä muita Väistö-hankkeen palveluja olet käyttänyt?

_____

_____

_____

_____

TOIVEET_TUESTA

Kuinka hyödyllisenä pidät mahdollisuuksiasi saada seuraavanlaista tukea työssäsi:

	erittäin hyödyllisenä	melko hyödyllisenä	en osaa sanoa	melko hyödyttömänä	täysin hyödyttömä
mahdollisuutta ohjata asiakas tarvittaessa väkivaltatyöntekijän luokse	❍	❍	❍	❍	❍
mahdollisuutta konsultoida väkivaltatyön asiantuntijaa asiakastapauksissa	❍	❍	❍	❍	❍
mahdollisuutta saada apua ja neuvoja asiakkaan ohjaamisessa tarkoituksenmukaisiin palveluihin	❍	❍	❍	❍	❍
mahdollisuutta ohjata asiakas tarvittaessa Marak-työryhmän käsittelyyn	❍	❍	❍	❍	❍
mahdollisuutta osallistua lähi- ja perhesuhdeväkivaltaa käsittelevään koulutukseen	❍	❍	❍	❍	❍
mahdollisuutta konsultoida tarvittaessa väkivaltatyön asiantuntijaa lähi-ja perheväkivaltaa koskevasta lainsäädännöstä	❍	❍	❍	❍	❍

TAVOITTEIDENSAAVUTTAMINEN

Arvioi kouluarvosanalla (4-10), kuinka hyvin Väistö-hanke on onnistunut seuraavissa tavoitteissa hankealueellasi (Etelä-Savossa tai Pohjois-Karjalassa):

4 5 6 7 8 9 10

työntekijöiden väkivaltatyön osaamisen lisääminen	❍	❍	❍	❍	❍	❍	❍
perhe- ja lähisuhdeväkivaltatyön koordinointi alueella	❍	❍	❍	❍	❍	❍	❍
selkeiden toimintaohjeiden tuottaminen ammattilaisille perhe- ja lähisuhdeväkivaltatapauksia varten	❍	❍	❍	❍	❍	❍	❍
selkeiden toimintaohjeiden tuottaminen alueen asukkaille perhe- ja lähisuhdeväkivaltatapauksia varten	❍	❍	❍	❍	❍	❍	❍
perhe-ja lähisuhdeväkivallasta tiedottaminen alueen asukkaille	❍	❍	❍	❍	❍	❍	❍
perhe-ja lähisuhdeväkivallasta tiedottaminen alueen ammattilaisille	❍	❍	❍	❍	❍	❍	❍
selkeän perhe- ja lähisuhdeväkivallan tunnistamisen toimintamallin luominen	❍	❍	❍	❍	❍	❍	❍
selkeän avuntarpeen arviointiin liittyvän toimintamallin luominen perhe- ja lähisuhdeväkivaltatapauksia varten	❍	❍	❍	❍	❍	❍	❍
selkeän palveluohjauksen toimintamallin luominen perhe- ja lähisuhdeväkivaltatapauksia varten	❍	❍	❍	❍	❍	❍	❍
turvakotitoiminnan kehittäminen	❍	❍	❍	❍	❍	❍	❍
väkivaltatyön kehittäminen	❍	❍	❍	❍	❍	❍	❍
ennaltaehkäisevän väkivaltatyön tekeminen	❍	❍	❍	❍	❍	❍	❍

PAGE1#6

YLEISARVOSANA

Yleisarvosanasi hankkeelle (4-10):

(4 - 10)

VAPAASANA

Kuulemme mielellämme ajatuksiasi ja mielipiteitäsi Väistö-hankkeesta ja sen toteuttamisesta. Voit kirjoittaa halutessasi seuraavaan kenttään ajatuksiasi.

Hyvä sosiaali- ja terveydenhuollon esimiestehtävissä työskentelevä,
Pyydämme teitä arvioimaan Pohjois-Karjalan ja Etelä-Savon alueella vuosina 2014-1015 toteutettavaa väkivaltatyön käytännön toimintatapojen kehittäminen Itä-Suomessa- eli Väistö-hanketta.
Kyselyyn vastaaminen kestää noin 15 minuuttia.

Kyselyn avulla kerätään tietoa Väistö-hankkeen merkittävyydestä sekä hyödyistä hankealueen (Pohjois-Karjala ja Etelä-Savo) sosiaali- ja terveydenhuollon esimiesten näkökulmasta.
Kerättyä tietoa käytetään vain ja ainoastaan hankkeen arviointiin sekä tutkimustarkoituksiin. Aineistoa käsitellään luottamuksellisesti ja tulokset raportoidaan niin, etteivät kyselyyn vastaajat ole tunnistettavissa.

Väistö-hankkeen arvioinnista vastaavat professori Mikko Mäntysaari, yliopistonlehtori Marita Husso, yliopistonlehtori Tuija Kotiranta sekä tutkija Maija Mänttäri-van der Kuip Jyväskylän yliopistosta.
Lisätietoja kyselystä saatte tutkija Maija Mänttäri-van der Kuipilta: maija.manttari(at)jyu.fi, p. +358 40 759 6165.

PAGE

SYNTYMAVUOSI

Syntymävuotenne:

(1920 - 2000)

SUKUPUOLI

Sukupuolenne:

- ❍ nainen
- ❍ mies
- ❍ Ei vastausta

PAGE3#1

KORKEINTUTKINTO

Korkein suorittamanne tutkinto:

_____

_____

_____

_____

OPPIALA

Korkeimman suorittamanne tutkinnon oppiala/tieteenala:

_____

_____

_____

_____

ORGANISAATIO

Työskentelyorganisaationne nimi:

_____

_____

_____

_____

TOIMIALA

Toimiala (voitte valita tarvittaessa useamman)

- ❑ varhaiskasvatuspalvelut
- ❑ perusopetus
- ❑ muu opetusala (esim. ammatillinen koulutus)
- ❑ lasten ja perheiden sosiaalipalvelut
- ❑ lastensuojelu
- ❑ äitiys- ja /tai perheneuvolapalvelut
- ❑ vammaispalvelut
- ❑ aikuisten sosiaalipalvelut
- ❑ työvoimapalvelut
- ❑ sosiaalipäivystys
- ❑ terveyden ja sairaanhoitopalvelut
- ❑ mielenterveyspalvelut
- ❑ päihdepalvelut
- ❑ vanhuspalvelut
- ❑ poliisi
- ❑ sosiaali- ja terveyspalveluiden valvonta
- ❑ joku muu

MUUTOIMIALA

Valitsitte edellisessä kysymyksessä kohdan "muu toimiala". Mikä on toimialanne?

PAGE1

TEHTAVANIMIKE

Tehtävänimikkeenne :

TYOKOKEMUS

Työkokemus esimiestehtävissä (vuosina):

(0 - 70)

PAGE4

ALAISTENVALMIUDET

Kuinka hyviksi arvioitte tällä hetkellä seuraavat alaistenne valmiudet? Mikäli väittämä ei koske alaistenne työtä, voit valita kohdan ”ei vastausta”.

	erittäin hyvät	melko hyvät	eivät hyvät eikä huonot	melko huonot	erittäin huonot	ei vastausta
pari- tai lähisuhdeväkivallan tunnistamiseen liittyvät valmiudet	❍	❍	❍	❍	❍	❍
lapsiin kohdistuvan väkivallan tunnistamiseen liittyvät valmiudet	❍	❍	❍	❍	❍	❍
väkivallan puheeksiottamiseen liittyvät valmiudet	❍	❍	❍	❍	❍	❍

ALAISTEMAARA

Kuinka monta henkilöä työskentelee organisaatiossanne alaisinanne:

(0 - 255)

DUMMYKOULUTUS

Onko joku alaisinanne työskentelevistä henkilöistä osallistunut Väistö-hankkeen tarjoamiin koulutuksiin vuosina 2014-2015 (esim. lähisuhdeväkivaltakoulutus- tai seminaari, Marak-riskinarviointi- tai -työryhmäkoulutus, Trappan-koulutus, avainhenkilökoulutus tai joku muu vastaavaa hankkeen järjestämä väkivaltatyön koulutus)?

- ❍ kyllä
- ❍ ei
- ❍ en osaa sanoa

ALAISTENKOULUTUS

Kuinka moni alaisinanne työskentelevistä henkilöistä on osallistunut Väistö-hankkeen tarjoamiin koulutuksiin vuosina 2014-2015 (esim. lähisuhdeväkivaltakoulutus- tai seminaari, Marak-riskinarviointi- tai -työryhmäkoulutus, Trappan-koulutus, avainhenkilökoulutus tai joku muu vastaavaa hankkeen järjestämä väkivaltatyön koulutus)?

(0 - 1000)

KOULUTUKSETHYODYT1

Arvioi seuraavaksi, kuinka hyvin hankkeen tarjoama koulutus on lisännyt seuraavia alaistenne väkivallan tunnistamiseen, puheeksiottamiseen ja asiakastyöhön liittyviä valmiuksia:

	lisäsi huomattavasti	lisäsi jonkin verran	en osaa sanoa	ei juurikaan lisännyt	ei lisännyt lainkaan
tunnistaa lähi- ja parisuhdeväkivaltaa	❍	❍	❍	❍	❍
tunnistaa lapsiin kohdistuvaa väkivaltaa	❍	❍	❍	❍	❍
ottaa väkivalta puheeksi uhrin kanssa	❍	❍	❍	❍	❍
ottaa väkivalta puheeksi tekijän kanssa	❍	❍	❍	❍	❍
ottaa väkivalta puheeksi väkivaltaa kokeneiden tai sitä todistaneiden lasten kanssa	❍	❍	❍	❍	❍
työskennellä lähi- ja perhesuhdeväkivaltaa					

kokeneiden asiakkaiden parissa	❍	❍	❍	❍	❍
työskennellä sellaisten asiakkaiden kanssa, jotka ovat käyttäneet väkivaltaa lähi- ja perhesuhteissa	❍	❍	❍	❍	❍
työskennellä väkivaltaa kokeneiden lasten kanssa	❍	❍	❍	❍	❍

KOULUTUKSENHYODYT2

Arvioikaa hankkeen tarjoaman koulutuksen hyötyjä seuraavien väittämien kautta:

	täysin samaa mieltä,	jokseenkin samaa mieltä	en osaa sanoa	jokseenkin eri mieltä	täysin eri mieltä	ei koske alaisteni työtä
Alaisteni ymmärrys väkivallasta ilmiönä lisääntyi	❍	❍	❍	❍	❍	❍
Alaisteni ymmärrys väkivaltaa koskevasta lainsäädännöstä lisääntyi	❍	❍	❍	❍	❍	❍
Alaisteni valmiudet ohjata lähi- ja/tai perhesuhteissa väkivaltaa kokenut asiakas tarvitsemiensa palveluiden piiriin parani	❍	❍	❍	❍	❍	❍
Alaisteni valmiudet ohjata lähi- ja/tai perhesuhteissa väkivaltaa käyttänyt asiakas hänen tarvitsemiensa palveluiden piiriin parani	❍	❍	❍	❍	❍	❍
Alaiseni tietävät nyt selkeämmin kuinka toimia, jos täysi-ikäisen asiakkaan turvallisuus on välittömässä vaarassa	❍	❍	❍	❍	❍	❍
Alaiseni tietävät nyt selkeämmin kuinka toimia, jos alaikäisen asiakkaan turvallisuus on välittömässä vaarassa	❍	❍	❍	❍	❍	❍
yhteistyö muiden viranomaisten kanssa lähisuhde- ja perheväkivaltatapauksissa helpottui	❍	❍	❍	❍	❍	❍
yhteistyön tekeminen järjestöjen ja/tai seurakunnan kanssa lähisuhde- ja	❍	❍	❍	❍	❍	❍

perheväkivaltatapauksissa helpottui						
keskusteleminen lähi- ja perhesuhdeväkivallasta helpottui työyhteisössäni	❍	❍	❍	❍	❍	❍

VALINEIDENKAYTTO1

Käyttävätkö asiakastyötä tekevät alaisenne lähisuhde- ja perheväkivallasta kysymiseen ja väkivallan kokemusten kartoittamiseen kehitettyjä työvälineitä kuten väkivallan kyselylomaketta, Marak-riskiarviointilomaketta tai jotakin muuta vastaavaa työvälinettä?

- ❍ kyllä
- ❍ ei
- ❍ en osaa sanoa
- ❍ he eivät tarvitse työssään tällaisia työvälineitä

VALINEIDENKAYTTO2

Arvioi, onko lähisuhde- ja perheväkivallasta kysymiseen kehitettyjen työvälineiden käytössä tapahtunut muutosta hankkeen järjestämän koulutuksen jälkeen.

- ❍ alaiseni käyttävät työvälineitä useammin
- ❍ en osaa sanoa
- ❍ alaiseni käyttävät työvälineitä harvemmin
- ❍ alaiseni eivät ole osallistuneet koulutukseen

PALVELUIDENKAYTTO3

Ovatko alaisenne käyttäneet seuraavia Väistö-hankkeen tarjoamia palveluita?

	kyllä	ei	en osaa sanoa	en ole kuullut mahdollisuudesta käyttää tätä palvelua
mahdollisuutta ohjata asiakas Väistö-hankkeen väkivaltatyöntekijän luokse	❍	❍	❍	❍
mahdollisuutta ohjata asiakas Marak-työryhmälle	❍	❍	❍	❍
mahdollisuutta konsultoida hankkeen työntekijää asiakasasioissa	❍	❍	❍	❍
mahdollisuutta konsultoida hankkeen työntekijää asiakkaalle sopivien palveluiden kartoittamiseksi	❍	❍	❍	❍

työparin saaminen asiakasasioihin, joissa tarvitaan väkivaltatyön osaamista	❍	❍	❍	❍
mahdollisuutta konsultoida väkivaltatyön avainhenkilöä asiakasasioissa (Etelä-Savo)	❍	❍	❍	❍
mahdollisuutta ohjata asiakas väkivaltatyön avainhenkilön luokse (Etelä- Savo)	❍	❍	❍	❍
avainhenkilön saaminen työpariksi asiakasasioissa, joissa tarvitaan väkivaltatyön osaamista (Etelä-Savo)	❍	❍	❍	❍

PALVELUIDENHYODYLLISYYS

Kuinka hyödyllisenä pidät seuraavia Väistö-hankkeen palveluita alaistenne kannalta?

	erittäin hyödyllisenä	melko hyödyllisenä	en osaa sanoa	en erityisen hyödyllisenä	en lainkaan hyödyllisenä
mahdollisuus ohjata asiakas väkivaltatyöntekijän luokse	❍	❍	❍	❍	❍
mahdollisuus konsultoida väkivaltatyön asiantuntijaa asiakasasioissa	❍	❍	❍	❍	❍
mahdollisuutta ohjata asiakas Marak-työryhmään	❍	❍	❍	❍	❍
avun saanti asiakkaan ohjaamiseksi tarkoituksenmukaisiin palveluihin	❍	❍	❍	❍	❍
hankkeen tarjoama väkivaltatyön koulutus	❍	❍	❍	❍	❍
työparin saaminen asiakastyöhön väkivalta-asioissa	❍	❍	❍	❍	❍
mahdollisuus konsultoida väkivaltatyöntekijää tarvittaessa sähköisesti/etänä	❍	❍	❍	❍	❍

LYNC

Onko työyhteisössänne käytössä Väistö-hankkeen kustantamat Lync-viestintälaitteet, joita voidaan käyttää sähköisessä asiakastyössä ja konsultoinnissa?

- ❍ kyllä
- ❍ ei
- ❍ en osaa sanoa

LYNC2

Onko Lync-viestintälaitteita käytetty työyhteisössänne väkivaltatyöhön liittyvässä asiakastyössä ja konsultoinnissa?

- ❍ kyllä
- ❍ ei
- ❍ en osaa sanoa

KOULUARVOSANA1

Arvioikaa kouluarvosanalla (4-10), kuinka hyvin Väistö-hanke on onnistunut seuraavissa tehtävissä hankealueellanne (Etelä-Savossa tai Pohjois-Karjalassa):

	4	5	6	7	8	9	10
työntekijöiden väkivaltatyön osaamisen lisääminen	❍	❍	❍	❍	❍	❍	❍
erityisasiantuntijuuden lisääminen hankealueella	❍	❍	❍	❍	❍	❍	❍
selkeiden toimintaohjeiden tuottaminen ammattilaisille perhe- ja lähisuhdeväkivaltatapauksia varten	❍	❍	❍	❍	❍	❍	❍
työntekijöiden kouluttaminen tunnistamaan perhe- ja lähisuhdeväkivaltaa	❍	❍	❍	❍	❍	❍	❍
työntekijöiden kouluttaminen puuttumaan perhe- ja lähisuhdeväkivaltaan	❍	❍	❍	❍	❍	❍	❍
selkeän avuntarpeen arviointiin liittyvän toimintamallin luominen perhe- ja lähisuhdeväkivaltatapauksia varten	❍	❍	❍	❍	❍	❍	❍
selkeän palveluohjauksen toimintamallin luominen perhe- ja lähisuhdeväkivaltatapauksia varten	❍	❍	❍	❍	❍	❍	❍

KOULUARVOSANA2

Arvioikaa kouluarvosanalla (4-10), kuinka hyvin Väistö-hanke on onnistunut seuraavissa tehtävissä hankealueellanne (Etelä-Savossa tai Pohjois-Karjalassa):

	4	5	6	7	8	9	10
turvakotitoiminnan kehittäminen	❍	❍	❍	❍	❍	❍	❍
etäturvakotipalveluiden kehittäminen	❍	❍	❍	❍	❍	❍	❍
väkivaltatyön kehittäminen	❍	❍	❍	❍	❍	❍	❍
ennaltaehkäisevä väkivaltatyö	❍	❍	❍	❍	❍	❍	❍

KOULUARVOSANA3

Arvioikaa kouluarvosanalla (4-10), kuinka hyvin Väistö-hanke on onnistunut seuraavissa tehtävissä hankealueellanne (Etelä-Savossa tai Pohjois-Karjalassa):

	4	5	6	7	8	9	10
perhe- ja lähisuhdeväkivaltatyön koordinointi	❍	❍	❍	❍	❍	❍	❍
selkeiden toimintaohjeiden tuottaminen kuntalaisille perhe- ja lähisuhdeväkivaltatapauksia varten	❍	❍	❍	❍	❍	❍	❍
perhe- ja lähisuhdeväkivallasta tiedottaminen asukkaille	❍	❍	❍	❍	❍	❍	❍
perhe- ja lähisuhdeväkivallasta tiedottaminen alueen ammattilaisille	❍	❍	❍	❍	❍	❍	❍

ARVIOTAVOITTEISTA

Väistö-hankkeella on ollut kolme keskeistä tavoitetta:
1. Perhe- ja lähisuhdeväkivallan tunnistamisen avuntarpeen ja arvioinnin ja palveluohjauksen toimintamallin luominen kuntiin
2 . Haja-asutusalueen turvakotimallin luominen hankealueen maakuntiin
3. Perhe- ja lähisuhdeväkivallan palvelu/osaamiskeskustoiminnan suunnittelu ja käynnistämien

Ovatko hankkeen tavoitteet ja keinot niiden saavuttamiseksi olleet mielestänne väkivaltatyön kehittämisen kannalta onnistuneita?

YHTEISTYO

Miten Väistö-hanke on onnistunut yhteistyössään edustamanne organisaation kanssa?

YLEISARVOSANA

Yleisarvosananne hankkeelle (4-10):

(4 - 10)

KOMMENTIT

Kuulemme mielellämme ajatuksianne ja mielipiteitänne Väistö-hankkeesta, sen toteuttamisesta sekä yhteistyöstä hankkeen toimijoiden kanssa. Voitte kirjoittaa halutessasi seuraavaan kenttään ajatuksianne.

atlas.ti report

Groups: List of Document Groups and their Members

Document Groups	Documents
STM päätökset	• STM pts 20.01.2013.pdf • STM 18062014.pdf
Väistö hankehallinto	• sopimus maakunnallisesta sosiaalipäivystyksestä sekä perhe- ja lähisuhdeväkivallan ehkäisytyöstä.doc • VÄISTÖ SOPIMUS hall ja org korjattu.doc • Väistö-työsuunnitelmavalmis.doc • Väistö toimeenpanoryhmä 22 5 2015.docx • Toimeenpanoryhmä 30.3.2015.docx • toimeenpanoryhmä 23.1.15.docx • toimeenpanoryhmä 20.2.15.docx • toimeenpanoryhmä 19.12.14.docx • toimeenpanoryhmä 15 8 14.docx • toimeenpanoryhmä 12.9.2014.docx • toimeenpanoryhmä 10.10.14.docx • toimeenpanoryhmä 7.11.14.docx • Toimeenpanotyöryhmä 25.4.14.docx • toimeenpanoryhmä 23.5.14.docx • hanketiimi 7.11.14.docx • hanketiimi 3.10.2014.docx • Trappan 28.2.docx • Trappan 21.3.14.docx • Joensuu muistio 21.2.2014.docx • Pielisen Karjala.docx
haastattelut	• haastattelu2a.doc • haastattelu2b.doc • haastattelu2c.doc • Mikkeli-Pohjois-karjala.doc • Mikkeli-Etelä-Savo.doc • Joensuu-alku.doc • Joensuu.doc • puhelinhaastattelu.doc • Mikkeli-Mikko-ja-Maija.docx
hankeorganisaatio	• Projektipäällikön tehtävät Etelä-Savo2.docx • väistö tiivistelmä 2 Hannaams .doc

	• Hankeorganisaatio.docx • Hanke-tiimi 22.5.2015.docx • Ohjausryhmän muistio 30 10 2014.docx • ohjausryhmän kutsu.docx • ohjausryhmä 21.5.2014.docx • ohjausryhmä21.5.14esityslista.docx
koulutukset	• koulutusI.docx • Avainhenkilö koulutuksen rakenne kevät 2015 (2).docx • MARAK_koulutuspaketti2.9.2014.pdf • Joensuun koulutuksen runko.docx • MARAK_koulutuspaketti2.9.2014.pdf • MARAK_suostumuslomake_PohjoisKarjala2.9.2014.doc • Riskinarviointi_suomi2.9.2014.doc • suodatinkysymykset2.9.2014.pdf • turvasuunnitelma2.9.2014.pdf • MARAK_suostumuslomake_PohjoisKarjala.doc • Riskinarviointi_suomi.doc
koulutuspalautteet	• palautteet teoriapäivistä.pdf • Koulutuspalautteet koonti 12.3.2015.docx • Koulutuspalautteet koonti 12.2.2015b.docx • Koulutuspalautteet koonti 14.1.2015b.docx • Koulutuspalautteet koonti 15.4.2015.docx • Palaute Trappan 2015 osio 1.pdf • Palaute 2 Trappan-koulutus osio 2 Joensuu 17-19.2.2015.pdf • Palaute Joensuu Trappan osio 2 2014.docx • PALAUTE JOENSUU 7.trappan.docx • Koulutuspalautteet koonti 12.2.2015.docx • Koulutuspalautteet koonti 14.1.2015.docx
tiedotusvälineet	• Pielisen Karjala.docx • Helsingin sanomat 11.6.14.docx • Heinäveden lehti 30.4.2014 .pdf • Heinäveden lehti 19.3.2014.pdf • Heinäveden lehti 5.3.2014.pdf • Heinäveden lehti 2.4.2014.pdf • Parisuhdeväkivalta hävettää miehiä.docx • Karjalainen 8.7.2014.pdf • Joensuun uutiset .pdf • Karjalainen 02012015.pdf

tilastot	• Lähisuhdeväkivalta tulokset Sovatek.docx • Lähisuhdeväkivalta tulokset opiskeluth.docx • Lähisuhdeväkivalta tulokset Mielenterveyspalvelut.docx • Lähisuhdeväkivalta tulokset koonti neuvolat.docx
turvakotipilotti	• tekonlogiapilottimuistio 29 5 2015.docx • Väistö palvelumuotoilu-kilpailutus 9.12.14.docx
väistö raportit	• väistö tiivistelmä 2 Hannaams .doc • Väistö loppuraportti Jaanan osuus.docx • Väistöväliraportti2.docx • Väistöväliraportti.docx